

TEFRİKADAN SADELEŞTİRMEYE BİR ROMANIN ÖYKÜSÜ: FERDİ VE ŞÜREKÂSI¹

Halil CİN Kübra TOPUZ** Tuğrul KAHRAMAN****

Geliş Tarihi: 08.10.2020

Kabul Tarihi: 10.11.2020

Atıf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: 6

Sayfa: 404-504

Yıl: 2020

Dönem: Aralık

Özet

Halit Ziya Uşaklıgil, 1865 yılında İstanbul'da dünyaya gelir. "Uşakızadeler" olarak bilinen İzmir'in önemli ailelerinden birine mensuptur. İzmir'deki eğitimini tamamladıktan sonra dedesinin yanında çalışmaya başlar. Onun edebî dünyasını İzmir devresi ve İstanbul devresi şeklinde ayırmak gerekir. 1883 yılından itibaren çeşitli gazetelerde yazıları çıkar. Asıl yazılarını ise İzmir'de arkadaşları ile birlikte çıkardıkları *Nevruz* dergisi ve *Hizmet* gazetesinde görürüz.

Hizmet gazetesinde ilk romanlarını ve ilk hikâyelerini tefrika eder. Halit Ziya, 1892 yılında *Ferdi ve Şürekâsı* romanını tefrika eder. Bu roman, İzmir devresinde yayımladığı son romanıdır. *Ferdi ve Şürekâsı*, tefrikanın ardından 1895 yılında kitap halinde basılır. Halit Ziya eserlerini yıllar sonra sadeleştirme yoluna gider. Sadeleştirilen eserleri arasında bu roman da yer alır. Buradan hareketle *Ferdi ve Şürekâsı* romanının tefrikası, kitap halinde basılması ve son olarak sadeleştirilmesinin metin üzerindeki farklılıklarını ele almaya çalıştık.

Yazımızda edebiyatımızın ana problemlerinden biri olan sansür, metnin orijinalliğini koruması ve sadeleştirme meselelerine Halit Ziya Uşaklıgil'in *Ferdi ve Şürekâsı* romanı üzerinden bakmaya çalıştık. Aynı zamanda yazarın elinden çıkan ilk metin ile son metin arasındaki farklılıkları ele aldık.

Anahtar kelimeler: Halit Ziya Uşaklıgil, Ferdi ve Şürekâsı, Roman, Sadeleştirme.

¹ Bu makale Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı yüksek lisans programında yer alan ve Dr. Öğr. Üyesi Gürol Pehlivan tarafından verilen Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği dersindeki çalışma önerisi sonucunda ortaya çıkmıştır.

* Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Bilim Uzmanı, Manisa, hlilcin@hotmail.com / ORCID: 0000-0002-7739-6483.

** Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Manisa, kubra.k.topuz@gmail.com / ORCID: 0000-0002-8443-7263.

*** Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Manisa, kahraman.178@hotmail.com / ORCID: 0000-0001-5205-5685.

THE STORY OF A NOVEL FROM FEUILLETON TO SIMPLIFICATION: FERDI VE ŞUREKÂSI

Halil CİN Kübra TOPUZ** Tuğrul KAHRAMAN****

First Received: 08.10.2020

Accepted: 10.11.2020

Citation: Hars Akademi
International Refereed Journal of
Culture-Art-Architecture

Issue: 6

Pages: 404-504

Year: 2020

Session: December

Abstract

Halit Ziya Uşaklıgil was born in 1865 in Istanbul. He is a member of one of the important families of Izmir known as "Uşakîzades". After completing his education in Izmir, he starts working with his grandfather. It is necessary to divide his literary world into the Izmir period and the Istanbul period. His articles published in various newspapers from 1883 until his death. We see his main articles in *Nevruz* magazine and *Hizmet* newspaper, which he published with his friends in Izmir.

He serializes his first novels and first stories in *Hizmet* newspaper. Halit Ziya serializes the novel *Ferdi ve Şürekâsı* in 1892. This novel is his last novel published in the Izmir period. *Ferdi ve Şürekâsı* was published as a book in 1895 after serialize. Halit Ziya tries to simplify his works after years and this novel is simplified. With this result, we tried to deal with the differences of the *Ferdi ve Şürekâsı* on the text of the division of the novel, its publication as a book and finally its simplification. In our article, we tried to look at the issues of censorship, preservation of the authenticity and simplification of the text, which are one of the main problems of our literature, through Halit Ziya Uşaklıgil's novel *Ferdi ve Şürekâsı*. We also discussed the differences between the first text written and the last text bt the author.

Keywords: Halit Ziya Uşaklıgil, Ferdi ve Şürekâsı, Novel, Simplification.

* Manisa Celal Bayar University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature, Science Expert, Manisa, hlilcin@hotmail.com / ORCID: 0000-0002-7739-6483.

** Manisa Celal Bayar University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature, Graduate Student, Manisa, kubra.k.topuz@gmail.com / ORCID: 0000-0002-8443-7263.

*** Manisa Celal Bayar University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature, Graduate Student, Manisa, kahraman.178@hotmail.com ORCID: 0000-0001-5205-5685.

Giriş

1892 yılında tefrika edilen *Ferdi ve Şürekâsı* romanı, Halit Ziya Uşaklıgil'in İzmir devresi romanlarının sonuncusudur. Bu roman için Ömer Faruk Huyugüzel şunları ifade eder: “*Bu roman İzmir devresi romanları içinde sonuncusu ve en hacimlisidir. Sefile’de karşımıza çıkan bazı sosyal motifler daha da kuvvetlenerek Ferdi ve Şürekâsı’nda fakir-zengin tezadı halinde romanın önemli bir yönünü oluşturur*” (Huyugüzel 2004: 14-15).

Roman, Halit Ziya ile Tefvik Nevzat'ın İzmir’de çıkardıkları *Hizmet* gazetesinin 3 Şubat 1892 tarihli 524. sayısı ile 24 Ağustos 1892 tarihli 578. sayıları arasında tefrika edilir. Romanın ilk baskısı Kitapçı Arakel tarafından 1895 yılında İstanbul’da, Nişan Berberyan matbaasında yapılır. Roman, 21 bölümden oluşur. Ayrıca *Ferdi ve Şürekâsı*, Mehmet Rauf tarafından oyun haline getirilip 1909 yılında kitap halinde basılır.

Romanın tefrikası ile kitap halinde basımı arasında farklılıklar bulunur. “*Sefile’den sonra sırasıyla Nemide, Bir Ölüünün Defteri, Ferdi ve Şürekâsı romanları gazetede tefrika edilir. Bunlar sonradan muhtelif tarihlerde ufak tefek değişikliklerle kitap haline getirilmiştir*” (Huyugüzel 2004: 14-15). Bu farklılıkların nedenlerinin başında devrin siyasi yapısı gelir. Basılan eser sansüre uğrar. Yazarın *Sefile* adlı romanı, tefrika edildikten sonra kitap halinde basılması için Encümen-i Teftiş ve Muayene’ye gönderilir fakat basımına izin verilmez. Kullandığımız sadeleştirilmiş *Ferdi ve Şürekâsı*² nüshası üzerinde sadeleştirilenin ismi bulunmaz. Sadece “*NAŞİRİ: İBRAHİM HİLMİ*” ibâresi bulunur. Kaynaklarda Halit Ziya’nın diğer eserleri için sadeleştirme tarihi verilirken, *Ferdi ve Şürekâsı* için tam bir tarih verilmez. Kullandığımız sadeleştirilmiş nüshanın basım yılı 1945’tir. Bu yıldan önce herhangi bir *Ferdi ve Şürekâsı* sadeleştirmesi bulunmaması ve Ömer Faruk Huyugüzel’in ifadeleri sadeleştirmeyi Halit Ziya’nın kendisinin yaptığına işaret eder: “*1938’de Mai ve Siyah, 1939’da Aşk-ı Memnu romanlarının sadeleştirilmiş baskıları yayınlanır ve bunları diğer eserleri takip eder*” (Huyugüzel 2004: 14).

Halit Ziya Uşaklıgil, Osmanlı’nın son döneminde eserlerini ortaya koymaya başlar ve Cumhuriyet döneminde de eser vermeye devam eder. Cumhuriyet döneminde gerçekleşen dil inkılabı ve eserlerinin erken bir dönemde çıkması sebebiyle 1930’lu yıllarda kullanılan dil değişmeye başlar. Halit Ziya, bu nedenle eserlerini sadeleştirme kararı alır. “*Bu dönemde yaptığı diğer bir önemli çalışma ise dil inkılabına paralel olarak bazı edebî eserlerini sadeleştirmesi ve Latin harfleriyle yeniden yayınlamasıdır. Hızlanan sadeleşme hareketi*

² Bkz. Halit Ziya Uşaklıgil (1945). *Ferdi ve Şürekâsı*. İstanbul: Hilmi Kitabevi.

karşısında dilinin eskidiğini gören, *Servet-i Fünun üslûbuna yöneltile eleştirileri kısmen haklı bulan romancımız, bu çerçevede ilkin 1932 Eylülündeki I. Dil Kurultayının hemen akabinde Son Levha başlıklı hikâyesini sadeleştirir*” (Huyugüzel 2004: 30). Halit Ziya’nın dilin değişimi ile ilgili görüşleri hakkında Emine Bilgehan Türk, şu bigileri verir:

“Zamanla dildeki değişikliklerle beraber sanatçıda da değişimin olduğunu düşünen yazar kendisine dair; ‘Ve elbette bugün yazı yazarken ‘Mai ve Siyah’ın, Aşk-ı Memnû’un yazarı ben değilim...’ (Ünaydın, 1985: s. 65) değerlendirmesini yapar. Dildeki değişimin bir süreç olduğunu ve dili kullanmada kendinde oluşan tercih değişimini de şöyle izah eder: ‘Edebiyat-ı Cedîde’nin bir çeşit illetli bir devresinden bahsetmiştim. O sıralarda ben de acaip terkipler yapardım; mesela yeniden basılmasında, dizilmiş müsveddeleri düzeltirken kendiliğimden, üçüzlü terkipleri ikiliklerle değiştirdim. Bu hikâyeden şunu anlatmak istiyorum ki, sadeliğe doğru kendi tabiatı içinde yürüyen bir dilin adımlarını zorla hızlı hızlı attırmaya çalışmak fazla, belki de tehlikeli bir teşebbüstür” (Türk 2017: 231).

Halit Ziya’nın işaret ettiği dilin değişmesi veya sadeleşmesinin yazarın eserlerinde nasıl değişimlere yol açtığını bir romanı üzerinden incelemek yerinde olur. Bu yazıda Halit Ziya Uşaklıgil’in, *Ferdi ve Şürekâsı* romanının 1892 yılında yapılan tefrikasının ardından 1895 yılında kitap halinde basımı ve Cumhuriyet devrinde yazarın kendi sadeleşmesi neticesinde ortaya çıkan farklılıklar görülür. Amacımız Halit Ziya’nın ölümünden önce kendisinin eserine şekil verdiği üç ana nüshayı iki başlık altında inceleyip, nüshalardaki farklılıkları ortaya koymak. Tüm nüshaları içeren bir çalışma olmadığı için ileride yapılacak eleştirilerin bu çerçevede olmasını temenni ederiz.

Ferdi ve Şürekâsı romanını iki başlık altında incelemeye çalıştık:

- 1- Tefrika ile kitap halinde basılan nüshanın karşılaştırılması
- 2- Kitap halinde basılan nüsha ile sadeleştirilen nüshanın karşılaştırılması

Nüshaları karşılaştırırken kronolojik sırayı takip ettik. İlk önce tefrika (1892) ile basılan ilk kitabı (1895), ardından da bu kitap ile sadeleştirilmiş nüshayı (1945) karşılaştırdık.

Çalışmada kullandığımız tefrikayı³ Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi’nden temin ettik. 1895 yılında basılan kitaba ulaşamadığımız için Özgür Yayınları⁴ tarafından 1895

³ Bkz. *Hizmet* (1892). nr.524-578, 3 Şubat-24 Ağustos.

⁴ Bkz. Halid ZiyaUşaklıgil (2016). *Ferdi ve Şürekâsı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

basımı esas alınarak Arap harflerinden Latin harflerine aktarılan nüshayı kullandık. Sadeleştirilmiş nüshayı⁵ ise Prof. Dr. Fazıl Gökçek hocanın şahsi kütüphanesinden temin ettik. Daha sonra bulduğumuz farklılıklar ve eksiklikleri tablo haline getirdik. Belirtmemiz gerekir ki her iki karşılaştırmada da pek çok farklılıkla karşılaştık ve sayfalarca sürdü. Bu verileri her iki karşılaştırmada da farklı başlıklar altında inceleyemeye çalıştık.

Tablo başlarında künyeyi tam olarak vermek yerine kısa isimler kullandık: Tefrika için “**Tefrika**”, kitap basımı için “**Özgür Yayınları**”, sadeleştirilmiş nüsha için “**Hilmi Kitabevi**” başlıklarını kullandık. Yine çalışmamızın genelinde değerlendirmeleri yaparken bu kısaltmaları kullandık.

1. Tefrika ile Kitap Halinde Basılan Nüshanın Karşılaştırılması⁶

Bu bölümde 1895 yılında basılan kitap ile 1892 yılında *Hizmet* gazetesinde tefrika edilen nüshaları karşılaştırdık. Paragraf, cümle, kelime grubu, ikilemeler, kelime ve ek düzeyinde farklılıkları ortaya koyduk. Bu karşılaştırmaları tablo haline getirdikten sonra belirli alt başlıklar altında incelemeye çalıştık. İlgili farklılıkları gösterirken cümlenin tamamını vermeye çalıştık ve farklı olan kısımları koyu punto ile gösterdik. Nüshalardan alınan parçaları tırnak içinde verdik ve yanlarına sayfa numaralarını belirttik.

1.1. İki Nüsha Arasındaki Kelime Farklılıkları

Özgür Yayınları	Tefrika
“[...] bu herc ü merc-i erkam içinde bir inad-ı muazzibane ile gizlenen otuz altı kuruşluk bir farkı bulmak için işte iki satten beri ciğerlerini parçalıyor; sabahın ikisinden beri kafasını ağrıtan, beynini şişiren, gözlerini bulandıran bir ıştığal-i layenkatiden sonra altı kuruşluk bir fark-ı sefilin arkasından koşuyordu.” s. 12.	“[...] bu herc ü merc-i erkam içinde bir inad-ı muazzibane ile gizlenen otuz dört kuruşluk bir farkı bulmak için işte iki satten beri ciğerlerini parçalıyor; sabahın ikisinden beri kafasını ağrıtan, beynini şişiren, gözlerini bulandıran bir sa’y-ı layenkatiden sonra dört kuruşluk bir fark-ı sefilin arkasından koşuyordu.” S. 524 s. 2.
“ Henüz altı yaprağın dördünü bitirmişlerdi;” s. 13.	“ Daha altı yaprağın dördünü bitirmişlerdi;” 524 s.2.
“[...] bir kuş gibi yazıhanenin öte yanına devrildi. Şimdi, son sayfaya gelmişlerdi;” s. 15.	“[...] bir kuş gibi yazıhanenin öte tarafına devrildi. Şimdi, son sahifeye gelmişlerdi;” S. 524 s. 2.
“[...] birkaç ağır kelimesine hedef olan yaşlı muhasip,” s. 17.	“[...] birkaç ağır kelimesine hedef olan ihtiyar muhasip,” S. 524 s. 2.

⁵ Bkz. Halid Ziya Uşaklıgil (1945). *Ferdi ve Şürekâsı*. İstanbul: Hilmi Kitabevi.

⁶ Tefrika ile 1895 yılında basılan kitabı karşılaştıran eleştirel basımlı bir kitap yakın zamanda çıktı. Bkz: Halit Ziya Uşaklıgil (2018). *Ferdi ve Şürekâsı* (İlk Eleştirel Basım). (Yay. Haz. : Ubeydullah Kısacık, Emrah Pelvanoğlu), İstanbul: Everest Yayınları.

“[...] hüznün ile mahzun; bu halde uyku zamanı gelir,” s. 26.	“[...] hüznün ile mahzun; bir halde uyku zamanı gelir,” S. 526 s. 3.
“[...] nazarınızın cüz’i bir ihmali, bir hiç, bir 26 adedini 62 yaptırır;” s. 22.	“[...] nazarınızın cüz’i bir ihmali, bir hiç, bir 26 adedini 29 yaptırır;” S. 526 s. 2.
“[...] hüznün ile mahzun; bu halde uyku zamanı gelir,” s. 26.	“[...] hüznün ile mahzun; bir halde uyku zamanı gelir,” S. 526 s. 3.
“[...] tefsir olunamaz bir mana vardır ki dikkat edildiği vakit bir yılanın, bir timsahın...” s. 28.	“[...] tefsir olunamaz bir mana vardır ki dikkat olunduğu vakit bir yılanın, bir timsahın...” S. 527 s. 2.
“[...] sofayı geçtiler, mermer merdiveni sâkitâne indiler,” s. 30.	“[...] sofayı geçtiler, mermer nerd-bânı sâkitâne indiler,” S. 527 s.2.
“Size ticaretgâhın hâsılât-ı sâfiyesinden yüzde yarım bir hisse tefrik ediyorum.” s. 40.	“Size ticaretgâhın hâsılât-ı sâfiyesinden yüzde üç bir hisse tefrik ediyorum.” S. 529s. 3.
“omuzlarından sinesinde kayarak bütün cildine ateşnâk buseler konduruyor;” s.54.	“[...] omuzlarından sinesinde kayarak bütün cildine meshun buseler konduruyor;” S. 532 s. 3.
“İnsan nekbetinin , saadetinin mevcududur.” s. 68.	“İnsan felaketinin , saadetinin mevcududur.” 535. Sayı s. 2.
“Kollarını aç, saadeti kollarının arasında bulacaksın!” diyordu. ” s. 68.	“Kollarını aç, saadeti kollarının arasında bulacaksın!” derdi. ” 535. Sayı s. 2.
“[...] o son nazar-ı yeis bir bulutla örtetek soluk yanakları üzerinden akıp gitmişti.” s. 74.	“[...] o son nazar-ı yeis bir bulutla örtetek soluk yanakları üzerinden kusup gitmişti.” S. 536 s. 3.
“[...] burada birtakım mahiyetlerini anlayamadığı garip yaratıklar varmış da” s. 84.	“[...] burada birtakım mahiyetlerini anlayamadığı garip mahlûklar , varmış da” S. 538 s.2.
“ merdivenleri ” s. 84.	“ nerdbanları ” S. 538.s 3.
“ merdivenler ” s. 85.	“ nerdbanlar ” S. 538s. 3.
“[...] bu çocuğun henüz mesaibe tamamıyla alışmadığı” s. 91.	“[...] bu çocuğun henüz felakete tamamıyla alışmadığı” S. 539 s. 3.
“Aşkın tuğyan-ı tehyicatına bir musibetten ziyade medar olamaz.” s. 94.	“Aşkın tuğyan-ı tehyicatına bir felaketten ziyade medar olamaz.” S. 540.s. 2.
“O vakit bir mukadime-i musibetin validede hâsıl edeceği” s. 99.	“O vakit bir mukadime-i felaketin validede hâsıl edeceği” S. 541 s. 3.

“[...] büzülüp de efendinin hareme girmesini bekleyebilmek i.in insan, feda-yı nefis etmiş olmalıdır,” s. 102.	“[...] büzülüp de efendinin hareme girmesini bekleyebilmek i.in insan, vakf-ı nefis etmiş olmalıdır,” S. 542 s. 2.
“[...] kurşun kaleminden çıkan mütenevvi başları seyretti,” s. 102.	“[...] kurşun kaleminden çıkan mütenevvi burunları seyretti,” S. 542 s. 2.
“[...] dimağın bir temaruz-ı ârızisinden başka bir şey midir?” s. 108.	“[...] dimağın bir ihtilal-i ârızisinden başka bir şey midir?” S. 543 s. 3.
“ Musibete saadet kadar mizan olamadığı gibi fakrın derecesini de” s. 117.	“ Felakete saadet kadar mizan olamadığı gibi fakrın derecesini de” S. 545 s. 2.
“[...] mutsuz insanlar mutlu bedbahtilerini takdir ederler.” s. 118.	“[...] mutsuz insanlar mutlu felaketlerini takdir ederler.” S. 545 s. 3.
“Bu perde-i şeffafın altından türlü va’z-ı piçâpiç ile genç kızın” s. 121.	“Bu perde-i şeffafın altından türlü va’z-ı piçâpiçane ile genç kızın” S. 546 s. 2.
“ bedbahtiye ” s. 132.	“ felaket ” S. 548 s. 2.
“ Musibetin pişdar-ı hissiyatı kadar kalp için belîğ bir” s. 133.	“ Felaketin pişdar-ı hissiyatı kadar kalp için belîğ bir” S. 548 s. 2.
“Eğer insanlar bu teselliye malik olmamayıdılar” s. 142.	“Eğer insanlar bu felakete malik olmamayıdılar” S. 552 s. 2.
“[...] her türlü ahvale kemal-i tahammül ile” s. 153.	“[...] her türlü felakete kemal-i tahammül ile” S. 554 s. 2.
“Hacer, bir meşy-i laubaliyane ile odanın ortasına kadar ilerledi,” s. 160.	“Hacer, bir meşy-i laubaliyane ile odanın müntehasına kadar ilerledi,” S. 555 s. 3.
“[...] o valideyi gördüğü vakit bir tebeddül-i âni ile” s. 183.	“[...] o valideyi gördüğü vakit bir inkılab-ı âni ile” S. 560 s. 2.
“İnsan, bir musibete mani olmayınca” s. 183.	“İnsan, bir felakete mani olmayınca” S. 560 s. 2.
“[...] bir aheng-i hazin-i hülya-perver ile Saniha’nın kulaklarını okşuyor.” s. 188.	“[...] bir aheng-i hazin-i hülya-perver gibi Saniha’nın kulaklarını okşuyor.” S. 561s.2.
“Artık cinnet, geçti değil mi? Bunu, behemal imza edeceksin!” demek kabilindendi .” s. 196.	“Artık cinnet, geçti değil mi? Bunu, behemal imza edeceksin!” demek gibi idi .” S. 563 s.3.
“Ferdî Efendi, ana kapısından girecekti.” s. 214.	“Ferdî Efendi, mabeyn kapısından girecekti.” S. 567s.3.
“[...] doğru yürüyen sair-fi’l-menâm şeklinde ” s. 218.	“[...] doğru yürüyen sair-fi’l-menâm gibi ” S. 568 s. 2.

“ Aralık kapısının açıldığını, ayak seslerinin yavaş yavaş” s. 223.	“ Mabeyn kapısının açıldığını, ayak seslerinin yavaş yavaş” S. 569 s. 3.
“[...] iki eski dost tavrıyla gülüyorlardı.” S. 226.	“[...] iki eski dost gibi gülüyorlardı” S. 571s. 2.
“[...] bir heva-yı nekbet ” s. 231.	“[...] bir heva-yı felaket ” S. 572 s. 3.
“[...] doğup büyüyen musibetin ” s. 232.	“[...] doğup büyüyen felaketin ” S. 572 s. 3.
“[...] bahçenin nokta-i müntehasına” s. 255.	“[...] bahçenin hadde-i müntehasına” S. 576 s. 3.
“ şeklinde ” s. 257.	“ gibi ” S. 577 s. 2.
“ musibet ” s. 562.	“ felaket ” S. 578 s. 2.
“ mesaib ” s. 563.	“ felaket ” S. 578 s. 2.

Yukarıdaki tabloda iki nüsha arasındaki kelime farklılıklarını karşılaştırdık. Bu farklılıkların nedeni ne olursa olsun, metin üzerinde hem üslup yönünden hem de anlam yönünden farklılığa yol açar. Metnin yazarı tarafından ya da bilgisi dâhilinde yapıldığını düşündüğümüz bu değişikliklerle birlikte metnin kurgusunda farklılık oluşur. Yukarıda listesini verdiğimiz kelimeleri tek tek incelemek yerine belirli kelimeler üzerinde durup, bu farklılıkların metnin yapısına nasıl etki ettiğine bakmak yerinde olur.

Örnek olarak, “**altı**” ve “**dört**” birbirinden farklı iki sayıdır. Bu farklılık metnin anlamını da değiştirir. İsmail Tayfur, Özgür Yayınları’nda “otuz **altı** kuruşluk” bir farkı ararken Tefrika’da “otuz **dört** kuruşluk” bir farkı arar. İki nüshada da sık sık sayıların ve rakamların değiştiğini görürüz. Örneğin, Özgür Yayınları’nda “**62**” olan rakam, Tefrika’da “**29**” olur. Bu iki farklılığın neden kaynaklandığını belirlemek güçtür fakat metnin anlamında değişikliğe neden olur.

Diğer bir örnek, Özgür Yayınları’nda “**merdiveni**” olarak geçen kelimeyi Tefrika’da “**nerd-bâni**” olarak görürüz. “Nerd-bân” kelimesi Farsçadan dilimize geçer ve “merdiven” (Devellioğlu 2013: 962) anlamına gelir. TDK, merdiven kelimesinin karşılığını şu şekilde verir: “*Bir yere çıkmaya veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi, basak*”.⁷ Buradan hareketle varılacak sonuç, tefrikadan kitabın basımına kadar geçen üç yıllık sürede nerd-bân kelimesi yerine merdiven kelimesi kullanılma ihtiyacı ortaya çıkar. Metnin yapısına “merdiven” kelimesi daha uygun düşer.

⁷http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c38e6099b4700.87744449 (Erişim tarihi: 11.01.2019).

“**Ateşnâk**” ile “**meshun**” kelimeleri birbirine anlamca yakın olsa da tam anlamıyla aynı değildir. Ateşnâk, “ateşli” (Devellioğlu 2013: 56) anlamına gelirken; meshun kelimesi “ısıtılmış” (Devellioğlu 2013: 727) demektir. Nüsha içine kelime anlamlarını yerleştirirsek anlam kaymasını daha iyi anlaşılır:

[...] omuzlarından sinesinden kayarak bütün cildine **ateşli** buseler konduruyor;”

[...] omuzlarından sinesinden kayarak bütün cildine **ısıtılmış** buseler konduruyor;”. Görüldüğü gibi iki kelime her ne kadar birbirine yakın gibi gözükse de anlam yönünden farklılığa yol açar. Metne baktığımızda bizce “ateşnâk” kelimesi anlamsal açıdan daha uygun olur.

“**Akıp**” ile “**kusup**” birbirinden farklı iki kelimedir. Tefrika’da “kusup” şeklinde kullanılan kelime, Özgür Yayınları’nda “akıp” şeklinde kullanılır. Nüsha içindeki anlamına bakarsak:

[...] o son nazar-ı yeis bir bulutla örterek soluk yanakları üzerinden **akıp** gitmişti.”

[...] o son nazar-ı yeis bir bulutla örterek soluk yanakları üzerinden **kusup** gitmişti”. Yazar, “kusup” kelimesi yerine “akıp” kelimesini kullanır. Bizce de “akıp” kelimesi metnin bağlamına daha uygun olur.

Yazarın tefrikada özellikle kullanmakta ısrar ettiği “**felaket**” kelimesi tüm nüsha boyunca pek çok kez geçer. Bu kelimenin karşılığında belli bir kelimeyi bulmak mümkün değil fakat birkaç tanesini şu şekilde sıralamak yerinde olur: “**nekbet**”, “**bedbahtiye**”, “**musibete**”, “**mesaib**”, “**ahvale**”.

“Nekbet” kelimesi “felaket” (Devellioğlu 2013: 960) anlamına, “bed-baht” kelimesi “talihsiz” (Devellioğlu 2013: 86) anlamına, “musibet” kelimesi “*Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey, uğursuz*”⁸ anlamlarına, “ahval” kelimesi ise “oluşlar, bulunuşlar, durumlar” anlamlarına gelir. “Felaket” kelimesi verilen kelimelerin çoğu ile yakın anlamlıdır. Her ne kadar yakın anlamlı olsa da tam olarak “felaket” kelimesinin anlamını karşılayan kelimeler değildir. Bu nedenle metinde farklılığa yol açar fakat tefrikadan kitaba geçerken özellikle bu kelimenin tercih edilmesini metnin kurgusuna bağlıyoruz. Çünkü roman kahramanları bir felakete doğru sürüklenir. İsmail Tayfur, istemediği halde Hacer’le evlendirilmek istenir. Hacer ise İsmail Tayfur’u ister. Onu elde edemeyeceğini anlayınca İsmail Tayfur ile kendi

⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3c75dd13bfe9.89461519
(Erişim tarihi: 14.01.2019)

odasında kapıyı kilitleyip evi ateşe verir. İsmail Tayfur, Hacer ve diğer kahramanlar için tam bir felaket olur. Halit Ziya'nın diğer romanlarında da bunu görürüz. Dolayısıyla Halit Ziya'nın bilinçli olarak “felaket” kelimesini kitaba aldığını düşünüyoruz.

“**Gibi**” kelimesi Halit Ziya'nın tefrikadan kitaba geçerken özellikle kullanma ihtiyacı hissettiği kelimeler arasında yer alır. Örnek vermek gerekirse: “**şeklinde**”, “**tavrıyla**”, “**ile**”. Bu kelimeler yerine kitapta “gibi” kelimesini buluruz. Bu kelime yer yer zarf, yer yer de edat görevinde kullanılır. Yapılan bu değişiklik ile cümlelerde anlam kayması yaşanır. Örneğin, “doğru yürüyen sair-fi'l-menâm **şeklinde**” cümlesi kitapta “doğru yürüyen sair-fi'l-menâm **gibi**” şekline dönüşür. “Gibi” kelimesinin doğru kullanıldığı yerler olmakla birlikte bazı yerlerde anlamı bozacak şekilde kullanılır.

“**Aralık**” kelimesi “*Ara*”⁹ anlamına gelirken, “**mabeyn**” kelimesi “*iki şeyin arası, aradaki şey, ara.*” (Devellioğlu 2013: 642) anlamına gelir. Fakat bunlar kelimenin birinci anlamıdır. Bu noktada metne dönüp kelimenin bağlamı içinde değerlendirmek gerekir:

“**Aralık kapısının** açıldığını, ayak seslerinin yavaş yavaş”

“**Mabeyn kapısının** açıldığını, ayak seslerinin yavaş yavaş”. Kelimeler, birer tamlamadır. Metin içindeki kullanımlarını esas alarak yeniden sözlüğe baktığımda “aralık kapı” için bir anlam bulamadık fakat TDK Güncel Türkçe Sözlük'te “aralık” kelimesinin üçüncü anlamı şu şekilde yer alır: “*Evin iki bölümü veya iki oda arasındaki dar geçit, geçenek, koridor*”¹⁰. “Mabeyn kapı” için Devellioğlu'nda “*harem ile selamlık dairelerinin arasındaki kapı*” (Devellioğlu 2013: 657) anlamı çıkar. Halit Ziya, tefrikada “aralık kapısının” şeklinde kullanımı kitap haline geçerken “mabeyn kapısını” şekline çevirir. Bizce de bu kelime metnin bağlamına uygun olur.

1.2. Kelime Eksikliğinden Dolayı Oluşan Farklılıklar

Özgür Yayınları	Tefrika
“[...] büyük çizgili bir kâğıda dikilmiş” s. 11.	“[...] büyük çizgili kâğıda dikilmiş” S. 524 s. 2.
“[...] dişlerinin arasından ıslık çalar gibi bir sesle devam ediyordu.” s. 11.	“[...] dişlerinin arasından ıslık çalar bir sesle devam ediyordu.” S. 524 s. 2.
“[...] altı yapraklı bu muvazene-i şehriye müsveddesinde...” s. 12.	“[...] altı yapraklı bu muvazene-i şehriye cetveli müsveddesinde...” S. 524 s. 2.

⁹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3c8aa05b4c53.80763640 (Erişim tarihi: 14.01.2019)

¹⁰ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3c8aa05b4c53.80763640 (Erişim tarihi: 14.01.2019)

“[...] uzun koyu perdelerle pencerelerin önünde teressüm eden esdad-ı zıllın üzerine dökülerek;” s. 12.	“[...] uzun koyu perdelerle pencerelerin önünde teressüm esdad-ı zıllın üzerine dökülerek;” S. 524 s. 2.
“[...] burada sath-ı muzlim üzerinde nurdan bir parça bırakarak;” s. 13.	“[...] burada bir sath-ı muzlim üzerinde nurdan bir parça bırakarak;” S. 524 s. 2.
“[...] sinesinde ra’d ü berk besliyormuş gibi deruni iniltiyle inleyerek; birer mar-ı tayyar gibi kıvrılıp havaya atılmak istiyormuşçasına” s. 13.	“[...] sinesinde ra’d ü berk besliyormuş gibi deruni iniltiyle inleyerek; birer mar-ı tayyar gibi kıvrılıp bükülerek havaya atılmak istiyormuşçasına” S. 524 s. 2.
“O vakit bu ticaretgâhın muamelatı vasi olmadığı için” s. 16.	“O vakit ticaretgâhın muamelatı vasi olmadığı için” S. 524 s. 2.
“Ayda on beş lirana avuç açan bir aile babasını takdir etmek hoşuna gidiyor, öyle mi?” s. 18.	“Ayda on beş lirana avuç açan bir aile babasını takdir hoşuna gidiyor, öyle mi?” S. 525 s. 2.
“Evet, o bol hırkasının içinde kaybolmuş gibi ayaklarımın arasına...” s. 19.	“Evet, İşte o bol hırkasının içinde kaybolmuş gibi ayaklarımın arasına...” S. 525 s. 2.
“Şu pis çocuktan her gün çektiğimi bir ben bilirim, bir Allah bilir.” S. 19.	“Şu pis çocuktan her gün çektiğimi bir ben bilirim, bir Ah Allah bilir.” S. 525 s. 3.
“[...] bir devr-i mudhik taklit ediyordu” s. 21.	“[...] bir devr-i mudhik ile taklit ediyordu” S. 525 s. 3.
“Tayfur’a yaklaştı. Elini hafifçe genç adamın omzuna koyarak...” s. 26.	“Tayfur’a yaklaştı ve elini hafifçe genç adamın omzuna koyarak...” S. 526 s. 3.
“[...] yadigâr-ı vücut olarak bir kız terk ettikten, bıraktıktan sonra zaten hâl-i temaruzu...” s. 31.	“[...] yadigâr-ı vücut olarak bir kız terk ettikten, sonra zaten hâl-i temaruzu...” S. 527 s. 2.
“– Müsterih ol dedi. ” s. 31.	“– Müsterih ol.” S. 527 s. 2.
“Burası, başka bir manzaranın mukaddemesiydi.” s. 33.	“Burası, başka bir manzaranın hadde-i mukaddemesiydi.” S. 528 s. 2.
“[...] maksad-ı ziyaretini sökercesine almış,” s. 36.	“[...] maksad-ı ziyaretini ağızdan sökercesine almış,” S. 527 s.3.
“Böyle erken çıktıkları günler bu ihtiyar ve genç arkadaşlar mutaden Köprü’ye giderler,” s. 41.	“Böyle erken çıktıkları günler bu ihtiyar ve genç arkadaşlar mutaden Köprü’ye kadar giderler,” S. 529 s. 3.
“Kitaplarım, piyanom, bunların hiçbiri beni eğlendirmiyor...” s. 55.	“Kitaplarım, işlerim , piyanom, bunların hiçbiri beni eğlendirmiyor...” S. 532 s. 3.

“[...] tamamiyle teslim-i nefis edebilmek üzere Hacer, odasına kapanmak , mavi defteri açmak, güya o enis-i kalbe müjderes olmak istemişti;” s. 61.	“[...] tamamiyle teslim-i nefis edebilmek üzere Hacer, odasına mavi defteri açmak, güya o enis-i kalbe müjderes olmak istemişti;” S. 534 s. 2.
“Ferdî ile İsmail Tayfur arasında geçen muhavere bu vakianın neticesiydi. s.61.	“ İşte Ferdi Efendi ile İsmail Tayfur arasında geçen muhavere bu vakianın neticesiydi.” S. 533 s. 3.
“[...] birkaç seccadenin yarı örtebildiği tabanın o eski tahtaları câbecâ görünen odayı” s. 72.	“[...] birkaç seccadenin yarı örtebildiği tabanın eski tahtaları câbecâ görünen odayı” S. 536 s. 2.
“[...] kürre-i cismiye-i arzın küçük bir parçasıdır ki” s. 74.	“[...] kürre-i cismiye-i arzın pek küçük bir parçasıdır ki” S. 536 s. 3.
“[...] gözlerini hazz-ı huzurdan mest gibi yarı kapamış,” s. 99.	“[...] gözlerini hazz-ı huzurdan mest olmuş gibi yarı kapamış,” S. 541 s.3.
“Aşağıda hayatını ebediyen bedbahtiye rabt edecek olan şeyin mukaddemat-ı ihzar olunurken” s. 132.	“Aşağıda hayatını ebediyen bedbahtiye rabt edecek olan merbut şeyin mukaddemat-ı ihzar olunurken” S. 548 s. 2.
“Bu tarz hayatta saadet farz eder misiniz?” s. 187.	“Bu hayatta saadet farz eder misiniz?” S. 561 s.2.
“Mehmet Rıfki’ya uzatarak ’Müstensihle aynı almalı!’” s. 195.	“Mehmet Rıfki’ya ‘Müstensihle aynı almalı!’” S. 563 s. 3.
“‘Hacer!’ diyecek zannetti.” s. 221.	“‘Hacer!’ ölüyorum diyecek zannetti.” S. 569 s. 3.
“[...] kızı sürüklüyor” s. 238.	“[...] kızı sürüklüyor gibi idi ” S. 573s. 3.
“[...] bir alçak mesabesinde” s. 243.	“[...] bir alçak mesabesinde gibi ” S. 574 s. 3.
“[...] hıçkırıkla boğazında söndü.” s. 257.	“[...] hıçkırıkla boğazında dilinde söndü.” S. 577 s. 2.
“Gözleri, bir kısmı yanmış” s. 257.	“ Delinin gözleri bir kısmı yanmış” S. 577 s. 2.
“Bir müddet kıvranan” s. 260.	“ Deli bir müddet kıvranan” S. 577 s. 3.
“O zaman ateşin” s. 260.	“ Deli o zaman ateşin” S. 577 s. 3.
“O mahuf, o garip” s. 261.	“ Deli o mahuf, o deli” S. 577 s. 3.

İki nüsha arasındaki kelime eksikliğinden kaynaklanan farklılıklar yukarıdaki tabloda yer alır. *Ferdi ve Şürekâsı*’nın 1895 yılında kitap halinde basıldığı daha önce belirtmiştik. Bu tarihlerde sansür olayları sık gerçekleşir fakat nüshalardaki eksiklikten kaynaklanan farklılıkları tamamen buna bağlamak doğru olmaz. Her iki nüshanın da eksiklikler açısından birbirine denk olduğunu söyleyemek mümkün. Eksikliklerin çoğu basım sırasındaki

dikkatsizlikten kaynaklanır fakat romanın 257 ile 261. sayfalarında İsmail Tayfur için kullanılan ve tefrikada geçmeyen “**deli**” sıfatının kitapta bulunmasını yazarın tercihi olarak görürüz.

1.3. İkilemeler ile Oluşan Farklılıklar

Özgür Yayınları	Tefrika
“[...] kalemi bir haz ile titretecek bir şey yok; yalnız rakam... ” s. 22.	“[...] kalemi bir haz ile titretecek bir şey yok; yalnız rakam rakam... ” S. 526 s. 2.
“‘Aman! Aman! Altı! ’ diye bağırarak sıçramıştım.” s. 24.	“‘Aman! Aman! Altı! Altı! ’ diye bağırarak sıçramıştım.” S. 526 s. 3.
“‘Zavallı Saniha! Zavallı İsmail Tayfur!’ nida-yı hazinini tekrar ediyormuş yavaş yavaş fisıldiyordu...” s.39.	“‘Zavallı Saniha! Zavallı İsmail Tayfur!’ nida-yı hazinini tekrar ediyormuş fisıldiyordu...” 529. Sayı s.2.

İkilemelerle oluşan farklılıkların sayısı azdır. Bu farklılıklarda matbaa sırasında yapılan hatalar etkili olur. Tefrikada daha hassas davranılıp kitap haline getirilen nüshada biraz daha dikkatsiz davranılır.

1.4. Eklerle Oluşan Farklılıklar

Özgür Yayınları	Tefrika
“Hasan Tahsin Efendi eğilerek bir kedi boyunu gösteriyormuş gibi işaret etti.” s. 19.	“Hasan Tahsin Efendi eğilerek bir kedi boyu gösteriyormuş gibi işaret etti” S. 525 s. 2.
“İkisi de defter muamelatıyla mükellef oldukları için” s.16.	“İkisi defter muamelatıyla mükellef oldukları için” S. 524 s. 2.
“[...] geldiği vakit zangır zangır titreyerek demişti ki:” s. 17.	“[...] geldiği vakit zangır zangır titreyerek demiş idi ki:” S. 525 s. 2.
“Kollarını aç, saadeti kollarının arasında bulacaksın!’ diyordu. ” s. 68.	“Kollarını aç, saadeti kollarının arasında bulacaksın!’ derdi. ” S. 535 s. 2.
“Bu perde-i şeffafın altından türlü va’z-ı piçâpiç ile genç kızın” s. 121.	“Bu perde-i şeffafın altından türlü va’z-ı piçâpiç ane ile genç kızın” S. 546 s. 2.
“Bugün Hacer’le Saniha ve Melekzat, büyük istişareyle meşguldüler.” s. 205.	“Bugün Hacer, Saniha, Melekzat, büyük istişareyle meşguldüler.” S. 565 s. 3.
“Saniha, kapının açıldığını, Ferdi Efendi’nin sararmış benziyle” s. 215.	“Saniha, mabeyn kapısının açıldığını, Ferdi Efendi’nin sararmış benziyle” S. 567 s. 3.

“[...] bu adamda ruh sanki sönmüş tü .” s. 230.	“[...] bu adamda ruh sanki sönmüş gibi idi .” S. 572 s. 2.
“[...] nazar-ı dikkate almıyor lardı .” s. 232.	“[...] nazar-ı dikkate almıyor gibi idi .” S. 572 s. 3.
“[...] takip ediyord u .” s. 245.	“[...] takip ediyor gibi idi .” [...] 574 s. 3.
“[...] kalmış çasına ” s. 258.	“[...] kalmış gibi ” S. 577 s. 3.

Yukarıdaki tabloda iki nüsha arasındaki ek farklılıklar bulunur. Ek farklılıklarına pek ehemmiyet verilmese de kelimenin ve cümlenin anlamında önemli değişikliklere yol açar.

Örneğin, kitapta “kapının” kelimesi, tefrikada ise “kapısının” kelimesi kullanılır. Aradaki “-sı” eki kelimenin yapısında önemli değişikliğe yol açar.

Bir diğer örnek, “boyunu” kelimesi tefrikada “boyu” kelimesi olarak kullanılır. Metin içindeki kullanımına baktığımızda tefrikada eksik olan “-nu” eki cümlenin anlamını bozar. Bu hata yine matbaa sırasında dikkatsizlik sonucunda meydana gelir.

“**İdi**” eki tefrikada müstakil olarak kullanılırken kitapta fiille birleştirilip “**DI**” şeklinde kullanılır. Ayrıca tefrikada “**idi**” ekinin yanına “**gibi**” kelimesi çoğu örnekte eklenir. Bu kullanım kitaba geçildiğinde fiil ile birleşik yapıda kullanılır.

1.5. Kelime Grubu, Cümle veya Paragraf Farklılıkları

Özgür Yayınları	Tefrika
“[...] şahsen bir tanıkmış gibi vücudunu gösteriyordu.” s. 18	“[...] şahsen bir bürhan imiş gibi vücudunu gösteriyordu.” S. 525 s. 2.
“Ferdî o vakit yirmi bir yaşında, yalnız başına otuz bin liralık bir servete sahipti;” s. 21.	“ Bu devr-i ticaretgâhın devr-i inkılabıdır . Ferdî o vakit yirmi bir yaşında, yalnız başına otuz bin liralık bir servete sahipti;” S. 525 s. 3.
“[...] insanın bütün hissiyatını iptal ederek zihni bî-mana, bî-ruh birtakım eşkâl içinde boğacak başka bir meslek var mıdır?” s. 22.	“[...] insanın bütün hissiyatını iptal ederek zihni bî-mana, yahud müsaade ediniz şöyle tabir edeyim . Bî-ruh birtakım eşkâl içinde boğacak başka bir meslek var mıdır?” S. 526 s. 2.
“[...] bütün cemiyet-i beşeriyeye karşı bir hande-i istihfaf gibi ince, küçük dişlerinin üzerinde ebedî bir tebessümle...” s. 28.	“[...] bütün cemiyet-i beşeriyeye karşı paradan başka bütün mevcudâne karşı bir hande-i istihfaf gibi ince, küçük dişlerinin üzerinde ebedî bir tebessümle...” S. 527 s. 2.

“Kemiklerinin inceliği, ellerine kollarına, biraz uzun gibi görünen endamına bir incelik vermiştir ki...” s. 53.	“Kemiklerinin inceliği, ellerine kollarına, latif bir tedvir ile kayan omuzlarına biraz uzun gibi görünen endamına bir incelik vermiştir ki...” S. 532 s. 2.
“[...] küçük arabasına binerek Şişli’ye kadar gidip avdet etmek; pazar ve cuma günleri daima mürebbiyesiyle, nadiren pederiyle gezmeye gitmek,” s. 62.	“[...] küçük arabasına binerek Şişli’ye kadar gidip avdet etmek; arasıra günleri çarşıları dolaşmak pazar ve cuma günleri daima mürebbiyesiyle, nadiren pederiyle gezmeye gitmek,” S. 534 s. 2.
“Henüz mektepten çıkar çıkmaz, sekiz senelik bir refakat, Hacer’i ona, onu Hacer’e o kadar rapt etmiş idi ki” s. 63.	“Henüz mektepten çıkar çıkmaz, sekiz sene evvel Hacer’e mürebbiye olarak tayin edilmiş idi . Sekiz senelik bir refakat ona, onu Hacer’e o kadar rapt etmiş idi ki” S. 534 s. 2.
“Nagehanî bir arzu duymuştu. Oradan bir daha geçti, yan gözle bir daha baktı.” s. 75.	“Nagehanî bir arzu duymuştu. Pek dikkatli bakacaktı, zira dükkan sahibinin ‘ne istiyorsunuz? Bir şey mi aradınız’ demesinden hacet ediyordu . Oradan bir daha geçti, yan gözle bir daha baktı.” S. 536 s. 3.
“Saniha, çocukluk hayatını müphem bir surette der-hatır eder.” s. 82.	“Saniha, o an na-hestin çocukluk hayatını müphem bir surette der-hatır eder.” S. 538 s. 2.
“Nesime Hanım, muhavereyi orada bırakıp bırakmamakta mütereddit idi. İstihzah etmek için dedi ki: -İsmail Tayfur için, Hacer Hanım’ı seviyor. Halbuki ben tamamıyla” s. 151.	“Nesime Hanım, muhavereyi orada bırakıp bırakmamakta mütereddit idi. Nihayet zihnini işgal eden bir şeyi istihzah etmek için dedi ki: -İsmail Tayfur için, Hacer Hanım’ı seviyor, dedin . Halbuki ben tamamıyla” S. 553 s. 3.
“Saniha, Hacer’e, İsmail Tayfur’a düşman olmamak ; hayatını nazarında” s. 166.	“Saniha, Hacer’e, İsmail Tayfur’a adavet etmek ; hayatını nazarında” S. 556 s. 3.
“Demin o sarf-ı ruhundan çıkardığı bir musiki ile dimağını” s. 170.	“Demin piyanonun önünde o sarf-ı ruhundan çıkardığı bir musiki ile dimağını” S. 557 s. 2.
“[...] ve bu vesileyle istidame-i münasebât muhibbaneye müsaraat eyleriz.” s. 176.	“[...] ve bu vesileyle istidame-i münasebât ıslah-ı perveraneye müsaraat eyleriz.” S. 558 s. 2.
“[...] yetiştirmek istiyorlarmışçasına süratle yürüyorlardı.” s. 178.	“[...] yetiştirmek istiyorlarmış gibi süratle yürüyorlardı.” S. 558 s. 3.
““Siz benim işlerime ne karışyorsunuz? Size ‘Beni evlendireceksiniz!’ diyen var mıydı?” s. 181.	

	“Siz benim işlerime ne karışyorsunuz? Size ‘Beni evlendireceksiniz!’ Ferdi Efendi’nin kızını isteyeceksiniz diyen var mıydı?” S. 559 s. 2.
“İsmail Tayfur şimdi dudakları titreyerek, bir ihtizaz-ı hiddet ile” s. 181.	“İsmail Tayfur şimdi dudakları titreyerek, ellerini sıkarak ilerliyor bir ihtizaz-ı hiddet ile” S. 559 s. 2.
“[...] bu işkenceden mest oluyordu. Saniha’da feragat-ı nefsiye, bir fikr-i sabit, yahut bir cinnet-i” s. 183.	“bu işkenceden mest oluyordu. Hepimiz böyle değil miyiz? Zavallı insanlar mahiyeti meçhul ne kadar hissiyat-ı garibeye esirdirler. Ağlamak için, kendimizi bed-baht görmek için, felaketlerimizi efrat ederek türlü âlâm-ı--- ile tezyin etmek için ne kadar çalışırız; kendi kendimizi felakete de etmekten nasıl telezüz ederiz! Vuk’una ma’ni olamayacağımız bir felaketin hedef-i hücumu olduğumuz vakit kendimizi teslim ederiz, mukavemet edecek yerde bilakis onun galibiyetine çalışırız; onun makhur-ı şiddeti olmakta bir neşve buluruz; ağlamaktan lezzet alan çocukların vesile-i icad ettikleri gibi teyr-i kazaya daha ziyade hedef olmak için kendi kendimizden saklayarak, kalbimizin gizli bir köşesinde saklanan bir ihtiyar-ı hafiye tabiyet ederek tevki edecek yerde bilakis ıstıraba takrib ederiz. İnsanlar hüzünden, gamdan, melalden aldıkları zevki –bunun için almalıdır ki- başka şeyde bulamıyorlar. Saniha’da feragat-ı nefsiye, bir fikr-i sabit, yahut bir cinnet-i” S. 560 s. 2-3.
“[...] muhabatına da göstermek istiyormuşçasına elini uzatıyordu.” s. 189.	“[...] muhabatına da göstermek istiyormuş gibi elini uzatıyordu.” S. 561s. 2.
“Hâlbuki çabuk değil, oğlunuz yirmi iki yaşına girmiş olacak... Bu yirmi iki sene benim için o kadar mesudâne” s. 190.	“Hâlbuki çabuk değil, oğlunuz on sekiz yaşına girmiş olacak... Bu on sekiz sene benim için o kadar mesudâne” S. 561s. 2.
“[...] bütün hiddet-i hissiyatı tuğyan etti, gözleri döndü.” s. 191.	“[...] bütün hiddet-i hissiyatı tuğyan etti, birden bir ihtilal-i âni-i şuura uğramış gibi gözleri döndü.” S. 562 s. 2.

“[...] bir saika-yı gayr-ı mütefekkiye ile hareket ediyormuşçasına gezdi.” s. 194.	“[...] bir saika-yı gayr-ı mütefekkiye ile hareket ediyormuş gibi gezdi.” S. 562 s. 3.
“Artık cinnet, geçti değil mi? Bunu, behemal imza edeceksin!’ demek kabilindendi .” s. 196.	“Artık cinnet, geçti değil mi? Bunu, behemal imza edeceksin!’ demek gibi idi .” S. 563 s. 3.
“Düz beyaz! Ne çiçek ister kuş! Öyle gürültüye hiç de hacet görmüyorum! ” s. 205.	“Düz beyaz! Ne çiçek ister kuş! Öyle gürültüye ne lüzum var? ” S. 565 s. 3.
“cüst-cû-kârân enzara mestud kapalı tutulmuştu .” s.208.	“[...] cüst-cû-kârân enzara mestud kapalı bırakılmış idi .” S. 566 s. 2.
“Babasının birçok muteber aileleri davet ettiğini, büyük isim taşıyan birçok hanımların suret-i mahsusede hazırlandığını biliyordu.” s. 209.	“Babasının birçok muteber aileleri davet ettiğini, bu izdivaca kibar âleminde ehemmiyetle telakki edilişini büyük isim taşıyan birçok hanımların suret-i mahsusede hazırlandığını biliyordu.” S. 566 s. 3.
“bir lakayd-i mahz ile anlamıyormuşçasına dinlediğini,” s. 213.	“[...] bir lakayd-i mahz ile anlamıyormuş gibi dinlediğini,” S. 567 s. 3.
“Saniha, kapının açıldığını, Ferdi Efendi’nin sararmış benziyle” s. 215.	“Saniha, mabeyn kapısının açıldığını, Ferdi Efendi’nin sararmış benziyle” S. 567 s. 3.
“[...] yuvarlanmaya hazırlanan deniz halinde , bir arzu-yı tecessüsle yerinde durmayan,” s. 216.	“[...] yuvarlanmaya hazırlanan bir dalga gibi , bir arzu-yı tecessüsle yerinde durmayan,” S. 568 s. 2.
“[...] gözleri bir merkuzyet-i mândeâne ile Saniha’ya bakıyordu .” s. 218.	“[...] gözleri bir merkuzyet-i mândeâne ile Saniha’ya inzibab ediyordu .” S. 568 s. 2.
“[...] bir boşluk içine düşüyormuşçasına bir şey!” s. 221.	“[...] bir boşluk içine düşüyormuş gibi bir şey!” S. 569 s. 3.
“[...] sanki o mavi gözler yanıyordu .” S. 228.	“[...] sanki o mavi gözler yanıyor gibi idi .” S. 571 s. 2.
“...” s. 240.	“ İnsanlar felaketi fark edinceye kadar cesurane yürürler, bir arzu-yı şedid tecessüs onlar için bir taziyane-i neşci olur, o felaketi bulduktan sonra kaçmakisterler. Fakat heyhat! Artık pek geçtir, kalbimizi kendimiz götürüp o ser- ikbal-i beşer üzerinde dolaşan şahin-i nekbetin pençe-i poladına teslim etmiş bulunuruz. ” S. 574 s. 2.

İlk bölümün son tasnifini “*Kelime Grubu, Cümle veya Paragraf Eksikliğinden Dolayı Oluşan Farklılıklar*” başlığı altında incelemeye çalıştık. Nüshalarda en ufak ek hataların bile

eksikliğe yol açtığını düşünürsek, cümle veya paragraf atlamalarının nüshalar içinde yarattığı farklılıklar ayrı bir önem arz eder.

Aşağıdaki kısımda Tefrika’da yer alan paragraf Özgür Yayınlar’ında çıkarılır. Yapılan ekleme ve çıkarmaların metnin üslubuna ne denli etki ettiğinin en belirgin örneklerinden birisi budur. Tanzimat devrinde özellikle Ahmet Mithat Efendi’nin eserlerinde karşımıza çıkan yazarın araya girmesi, *Ferdi ve Şürekâsı* romanının tefrikasında karşımıza çıkar. Aşağıdaki paragrafta, Seniha’nın acılı durumunun anlatıldığı kısımda yazar anlatıcının araya girdiğini görürüz. Halit Ziya, Servet-i Fünun yazarları arasında yer alır. Servet-i Fünun sanatçılarının Tanzimat devrini eleştirirken bahsettiği hususların başında “araya girme” meselesi gelir. Halit Ziya, eserini 1892’de tefrika eder. Tefrikadan sonra kendi yazın anlayışına uymayan bu kısmı fark edip kitap halinde basılırken bu kısmı çıkarır. Bu örnekte de görüldüğü gibi nüshalar arasındaki farklılıklar yazarın ideolojisi veya yazın görüşü hakkında bilgi edinmeyi sağlar.

Özgür Yayınları	Tefrika
<p>“bu işkenceden mest oluyordu.</p> <p>Saniha’da feragat-ı nefsiye, bir fikr-i sabit, yahut bir cinnet-i” s. 183.</p>	<p>“bu işkenceden mest oluyordu.</p> <p>Hepimiz böyle değil miyiz? Zavallı insanlar mahiyeti meçhul ne kadar hissiyat-ı garibeye esirdirler. Ağlamak için, kendimizi bed-baht görmek için, felaketlerimizi efrat ederek türlü âlâm-ı---- ile tezyin etmek için ne kadar çalışırız; kendi kendimizi felakete edere etmekten nasıl telezüz ederiz! Vuk’una ma’ni olamayacağımız bir felaketin hedef-i hücumu olduğumuz vakit kendimizi teslim ederiz, mukavemet edecek yerde bilakis onun galibiyetine çalışırız; onun makhur-ı şiddeti olmakta bir neşve buluruz; ağlamaktan lezzet alan çocukların vesile-i icad ettikleri gibi teyr-i kazaya daha ziyade hedef olmak için kendi kendimizden saklayarak, kalbimizin gizli bir köşesinde saklanan bir ihtiyar-ı hafiyeye tabiyet ederek tevki edecek yerde bilakis ıstıraba takrib ederiz.</p> <p>İnsanlar hüzünden, gamdan, melalden aldıkları zevki –bunun için almalıdır ki- başka şeyde bulamıyorlar.</p>

	Saniha'da feragat-ı nefsiye, bir fikr-i sabit, yahut bir cinnet-i" S. 560 s. 2-3.
--	---

İki nüshayı karşılaştırmak gerekirse kitap halinde basılan nüshanın eksik olduğunu söylememiz gerekir. Tefrikada bulunan paragraflar, kitap halinde basılan nüshada yer almaz. Bu eksiklik nüsha içinde önemli değişikliklere yol açar.

Sonuç olarak yukarıda tefrika ile kitap halinde basılan nüshayı 5 başlık altında incelemeye çalıştık. Her başlığı kendi içinde değerlendirdik. Genel olarak şunu söyleyebiliriz; tefrikadan kitaba geçerken ek, kelime, kelime grubu, cümle ve paragraf değişikliklerine çok başvurulur. Bunda, yazarın tercihi, matbaa hataları ve az da olsa dönemin sansür baskısının etkili olduğunu görürüz.

2. Kitap Halinde Basılan Nüsha ile Sadeleştirilen Nüshanın Karşılaştırılması

Bu bölümde kitap halinde basılan nüsha ile sadeleştirilen nüsha arasındaki farklılıkları çeşitli alt başlıklar altında inceledik. Her iki metne bakıldığında değişen dil yapısıyla birlikte tamlamalar sadeleştirilir. Bu nedenle ilk bölümdeki başlıklara ek olarak "*Tamlamaların Sadeleştirilmesinden Dolayı Oluşan Farklılıklar*" başlığına yer verdik. Nüshalardan alınan parçaları tırnak içinde verdik ve yanlarına sayfa numaralarını belirttik. Sadece eklerde oluşan farklılıkları koyu punto ile gösterdik.

2.1. İki Nüsha Arasındaki Kelime Farklılıkları

Özgür Yayınları	Hilmi Kitabevi
"sertâser" s. 11.	"baştan aşağı" s. 3.
"tarefeynli" s. 12.	"iki taraflı" s. 3.
"zıll" s. 13.	"gölge" s. 4.
"batî" s. 13.	"ağır" s. 4.
"bîmecal" s. 13.	"yorgun" s. 4.
"öteyanına" s. 15.	"öte tarafına" s.6.
"istifsarkârâne" s. 15.	"istifsar eden" s. 6.
"müteveffa" s. 16.	"ölmüş" s. 7.
"yaşlı" s. 17.	"ihtiyar" s. 7.

“nankör s. 17.	“kadir bilmez adam” s. 7.
“ekseriya” s. 17.	“ekseriyet üzere” s. 7.
“müteazzımane” s. 18.	“kurularak” s. 8.
“bazen” s. 18.	“ara sıra” s. 8.
“tuzlu” s. 19.	“tozlu” s. 9.
“ticaretgâh” s. 20.	“ticaret,” s. 10.
“sandukkâr” s. 20.	“veznedar” s. 10.
“facia” s. 20.	“füc’e” s. 10.
“yegâne” s. 21.	“tek” s. 10.
“ticaretgâhın” s. 21.	“müessesinin” s. 10.
“kıymettar” s. 21.	“kıymetli” s. 11.
“hatime” s. 21.	“hateme” s. 11.
“eşkâl” s. 22.	“şekiller” s. 11.
“rakamları” s. 22.	“adetleri” s. 11.
“önünüzde” s. 22.	“önünüze” s. 11.
“eşkâli” s. 23.	“şekilleri” s. 12.
“olsaydı” s. 23.	“olaydı” s. 12.
“güya” s. 26.	“sanki” s. 14.
“darâbat” s. 26.	“darbeleri” s. 15.
“samim” s. 26.	“dinleyenler” s. 15.
“vakur” s. 26.	“ciddi” s. 15.
“bî-çare” s. 26.	“çaresiz” s. 15.
“reis” s. 29.	“efendi” s. 17.
“şavk” s. 29.	“lamba” s. 17.
“sâkitâne” s. 29.	“susarak” s. 17.
“muamelata” s. 30.	“işlere” s. 18.
“debboylara” s. 30.	“depoları” s. 18.
“ticaretgâhında” s. 30.	“iş yerinde” s. 18.
“esbabım” s. 30.	“vesilesini” s. 18.

“varisesine” s. 31.	“varisine” s. 18.
“yekdiğerine” s. 31.	“birbirine” s. 19.
“güzergâh” s. 32.	“geçit” s. 19.
“mehib” s. 33	“mühip” s. 20.
“dehhaş” s. 33	“dehşetli” s. 20.
“güya” s. 33	“sanki” s. 20.
“semavâtı” s. 33	“semaları” s. 20.
“nagehanî” s. 33	“ansızın” s. 20.
“mezaristan” s. 33	“mezarlık” s. 20.
“yekdiğerine” s. 34.	“birbiriyle” s. 20.
“validesinin” s. 34.	“annesinin” s. 21.
“valide” s.34.	“ana” s. 21.
“hissiyatına” s.35.	“hislerine” s. 21.
“efkârına” s. 35.	“fikirlerine” s. 21.
“âmâle” s. 35.	“emellere” s. 21.
“pederini” s. 35.	“babasını” s. 21.
“mâhâzâ” s. 35.	“fakat” s. 22.
“valideme” s. 35.	“anneme” s. 22.
“validesinin” s. 36.	“annesinin” s. 22.
“validesini” s. 36.	“annesini” s. 22.
“âmâline” s. 37.	“emellerine” s. 23.
“yegâne” s. 37.	“biricik” s.23.
“mülebbes” s. 38.	“giydirilmiş” s. 23.
“çirkab” s. 38.	“çirkebi” s. 23.
“pür-tâb” s. 38.	“şaşaalı” s. 23.
“tüccare” s. 39.	“tacire” s. 24.
“valide” s. 40.	“ana” s. 25.
“ticaretgâhın” s. 40.	“ticaretimizin” s. 25.
“validesiz” s. 41.	“annesiz” s. 26.

“arkadaşlar” s. 41.	“arkadaş” s. 26.
“gençlik” s. 42.	“şebab” s. 27.
“hala” s. 42.	“henüz” s. 27.
“el’an” s. 44.	“yine” s. 28.
“hatırâtı” s. 44.	“hatıraları” s. 29.
“sayfa” s. 45.	“sahife” s. 29.
“sakitâne” s. 47.	“sakit” s. 31.
“yegâne” s. 48.	“tek” s. 31.
“hâkimesi” s. 48.	“sahibi” s. 31.
“tenhaiye” s. 48.	“yalnızlığa” s. 31.
“efkâr” s. 48.	“emel” s. 32.
“in’itaftan” s. 48.	“sokulmaktan” s. 32.
“âşiyanesinde” s. 48.	“âşiyasında” s. 32.
“sema-yı bahar” s. 48.	“bahar seması” s. 32.
“nîm” s. 49.	“yarı” s. 32.
“peder” s. 50.	“baba” s. 33.
“ateşnâk” s. 54.	“ateşli” s. 33.
“sayfası” s. 54.	“sahifesi” s. 36.
“peder” s. 55.	“baba” s. 37.
“nefesini” s. 56.	“nefsini” s. 37.
“sayfasını” s. 56.	“sahifesini” s. 37.
“mütelatım” s. 57.	“mütelatım” s. 38.
“yekdiğerine” s. 57.	“birbirine” s. 38.
“nagehani” s. 57.	“birden” s. 38.
“kamere” s. 58.	“aya” s. 39.
“validesiz” s. 58.	“annesiz” s. 39.
“validem” s. 58.	“annem” s. 39.
“validelere” s. 58.	“annelere” s. 39.
“pederlere” s. 58.	“babalara” s. 39.

“içeri” s. 58.	“içeriye” s. 40.
“mehib” s. 58.	“ağır” s. 40.
“sahih” s. 60.	“sahi” s. 40.
“tamamen” s. 60.	“tamamıyla” s. 41.
“vakarına” s.60.	“vekarına” s. 41.
“refika” s. 62.	“arkadaş” s. 42.
“pederi” s. 62.	“o” s. 42.
“takîdet” s. 63.	“takayyüt” s. 42.
“namuskâr” s. 63.	“namuslu” s. 43.
“o” s. 63.	“bu” s. 43.
“genç kız” s. 63.	“fakat” s. 43.
“ahvaline” s. 63.	“hallerine” s. 44.
“hiçlikleri” s. 63.	“hiçleri” s. 44.
“beynlerinde” s. 63.	“aralarında” s. 44.
“ihtilafat” s. 63.	“ihtilaflar” s. 44.
“mutmainâne” s. 65.	“mutmain” s. 44.
“harikulade” s. 65.	“garip” s. 45.
“mütalaat” s. 65.	“düşünceler” s. 46.
“genç kız” s. 67.	“kızcağız” s. 46.
“müsemmes” s. 67.	“münevver” s. 46.
“nagehani” s. 68.	“birden” s. 46.
“bikes” s. 68.	“kimsesiz” s. 47.
“mestur” s. 68.	“dolu” s. 47.
“ceridede” s. 69.	“gazetede” s. 48.
“âmâlim” s. 69.	“emellerim” s. 48.
“makâsidim” s. 69.	“maksatlarım” s. 48.
“lakayt” s. 70.	“kayıtsız” s. 48.
“aldığını” s. 70.	“getirdiğini” s. 48.
“nazikâne” s. 71.	“nazik” s. 49.

“yazıhanesine” s. 72.	“masasına” s. 50.
“veladethanesi” s. 72.	“doğduğu” s. 50.
“perverişgâhı” s. 72.	“büyüdüğü” s. 50.
“İsmail Tayfur’la” s. 72.	“onunla” s. 50.
“hemsindir” s. 72.	“yaşıttır” s. 50.
“yekdiğerini” s. 72.	“birbirini” s. 50.
“yatağın” s. 73.	“yatağının” s. 51
“İsmail Tayfur’un” s. 74.	“onun” s. 52.
“tamamen” s. 74.	“tamamıyla” s. 52.
“emvacım” s. 74.	“dalgaların” s. 52.
“âmâline” s. 76.	“emellerine” s. 53.
“kitaphane” s. 76.	“kütüphane” s. 53.
“arzında” s. 76.	“genişliğinde” s. 53.
“hazin” s. 77.	“hüzün” s. 54.
“hisseder” s. 77.	“hisseden” s. 54.
“îdâ” s. 77.	“tevdi” s. 54.
“mütekâtı” s. 78.	“tutuk” s. 54.
“valideniz” s. 78.	“anneniz” s. 54.
“daima” s. 78.	“hep” s. 55.
“yekdiğerine” s. 79.	“birbirine” s. 55.
“güya” s. 80.	“sanki” s. 56.
“tarumar” s. 81.	“perişan” s. 57.
“sadmâtını” s. 81.	“çarpıntısını” s. 57.
“sinesine” s. 81.	“göğsüne” s. 57.
“nîm” s. 82.	“yarım” s. 57.
“mâli” s. 82.	“dolu” s. 57.
“yekdiğerine” s. 83.	“birbirine” s. 58.
“girmeye” s. 84.	“gitmeye” s. 59.
“dehhaş” s. 85.	“dehşetli” s. 59.

“asla” s. 85.	“hiç” s. 59.
“bazen” s. 85.	“ara sıra” s. 60.
“validesinin” s. 85.	“onun” s. 60.
“daima” s. 85.	“ikide bir” s. 60.
“daima” s. 86.	“hep” s. 60.
“bigâne” s. 88.	“yabancı” s. 62.
“cayırtı” s. 88.	“çatırtı” s. 62.
“niçin” s. 90.	“ne için” s. 63.
“nîm” s. 90.	“yarı” s. 64.
“nagehani” s. 91.	“bir an” s. 64.
“bilâ-ihtiyar” s. 91.	“ihtiyarsız” s. 64.
“mütekati” s. 91.	“kesik” s. 64.
“mesaibe” s. 91	“musibete” s. 64
“sinnce” s. 92	“yaşça” s. 65
“beynlerinde” s. 92	“aralarında” s. 65
“Mecide Hanım” s. 92	“Besime Hanım” s. 65
“validesi” s. 92	“annesi” s. 65
“bilakis” s. 92	“aksine” s. 65
“yekdiğerinden” s. 93	“birbirinden” s. 65
“hidemat” s. 93	“hizmetler” s. 65
“daima” s. 93	“hep” s. 65
“velhasıl” s. 93	“hülâsa” s. 65
“cevelangâh” s. 94	“cevelân sahası” s. 66
“nişanlısını” s. 94	“saniha’yı” s. 66
“bütün gumûmu” s. 96	“bütün gamları” s. 67
“bütün âlâmıyla” s. 96	“bütün elemleleriyle” s. 67
“refikalarından” s. 96	“tamdıklarından” s. 67
“Saniha’yı” s. 96	“onu” s. 67
“Mecide Hanım” s. 96	“annesi” s. 68

“fedakârlığa” s. 97	“feragate” s. 68
“mütefekkir” s. 97	“düşünceli” s. 68
“tefeküratın” s. 97	“bunun” s. 68
“gıcıklandı” s. 99	“açıklandı” s. 69
“meshun” s. 99	“sıcak” s. 70
“amâkından” s. 100	“içinden” s. 71
“daima” s. 100	“o hep” s. 71
“müttekâsını” s. 100	“yerini” s. 71
“işimiz oydu” s. 101	“işimiz tamam” s. 71
“sairlerinin” s. 103	“başkalarının” s. 74
“hadîdâne” s. 104	“hiddetli” s. 74
“alkışlanır” s. 104	“ağlanır” s. 74
“tabiyeten” s. 104	“tebaiyetle” s. 74
“muâteb” s. 104	“kabahatli” s. 74
“tezvic eder” s. 106	“tezevvüç eder” s. 76
“daima” s. 106	“her zaman” s. 76
“mahzunane” s. 106	“mahzun” s. 76
“hakikaten” s. 108	“sahi” s. 77
“serdar” s. 110	“zabit” s. 78
“mafevkinde” s. 110	“üzerinde” s. 79
“mütemadiyen” s. 111	“hep bir” s. 79
“esbaktan” s. 112	“sebeplerden” s. 80
“sefaletnede” s. 113	“sefalet köşesinde” s. 80
“daima” s. 113	“hep” s. 81
“daima” s. 114	“her defasında” s. 81
“güya” s. 114	“sanki” s.81
“mevcudatımızdandır.” s. 115	“icatlarımızdandır” s.82
“fakrın” s. 117	“fakirliğin” s. 84
“fukaranın” s.119	“fakrın” s. 85

“İsmail Tayfur” s. 120	“o” s. 86
“Nerime Hanım” s. 122	“Nadime Hanım” s. 87
“el’ân” s. 122	“hep” s. 87
“bigâne” s. 122	“yabancı” s. 87
“harikulade” s. 123	“pek mühim” s. 88
“derhal” s. 123	“hemen” s. 88
“fikren” s. 124	“zihninde” s. 89
“zekâveti” s. 127	“zekası” s. 91
“isabet eder” s. 129	“isbat eder” s. 92
“meziyat” s. 129	“meziyetler” s. 92
“elfatın” s. 129	“lütüfların” s. 93
“malumatı” s. 130	“bilgisi” s. 93
“nâ-güşade” s. 131	“kapalı” s. 94
“cevelangâhlar” s. 131	“zeminler” s. 94
“bikes” s. 132	“kimsesiz” s. 94
“kâmilen” s. 136	“hep” s. 97
“bağteten” s. 136	“birden” s. 98
“sayyadının” s. 137	“avcısının” s. 98
“sevdiği” s. 138	“sevgilisi” s. 99
“havfiyla” s. 141	“korkusuyla” s. 101
“bîmecal” s. 142	“güçsüz” s. 102
“adüvvat” s. 144	“adavet” s. 103
“mukadder” s. 144	“muktedir” s. 103
“nagâh” s. 147	“birden” s. 105
“evvela” s. 147	“ilk önce” s. 106
“bedbaht” s. 148	“bahtı kara” s. 106
“bilâ-ihtiyar” s. 148	“ihtiyarsız” s. 107
“Tayfur Bey” s. 149	“o” s. 107
“kalben” s. 151	“içinden” s. 109

“mühmelâne” s. 153	“ihmal ile” s. 110
“müttefikân” s. 154	“ittifakla” s. 111
“muhabbetiyle” s. 155	“mehabetiyle” s. 111
“hidmetkâr” s. 158	“hizmetçi” s. 114
“nedimesi” s. 158	“refikası” s. 114
“mahirâne” s. 159	“maharetle” s. 114
“harabezârın” s. 159	“harabenin” s. 115
“bîtekellûf” s. 164	“teklifsiz” s. 118
“Saniha!” s. 166	“kız!” s. 119
“garip” s. 166	“acıp” s. 119.
“bilakis s. 166	“aksine” s. 119
“olmuş.”s. 168	“vermiş.”s. 121
“uçan” s. 169	“akan” s. 121
“guşi” s. 169	“gaşy” s. 122
“harikuladelik” s. 171	“başkalık” s. 122
“kar” s. 172	“buz” s. 123
“cerideyi” s. 172	“gazeteyi” s. 123
“münbais” s. 172	“ileri gelen” s. 123
“ber-mutad” s. 180	“yine” s. 129
“sadâ” s. 182	“tavır” s. 131
“efkârı” s. 183	“düşüncesi” s. 131
“kuvvet” s. 184	“kesb” s. 132
“çeyiz” s. 187	“cihaz” s. 134
“zaten” s. 190	“ötedenberi” s. 136
“asla” s. 191	“hiç” s. 137
“işhad” s. 191	“istişhad” s. 138
“eliflerinden” s. 192	“harflerinden” s. 139
“katırların” s. 193	“hayvanların” s. 139
“münazır” s. 194	“levha” s. 140

“behemehâl” s. 196	“herhalde” s. 141
“ahvalde” s. 196	“hallerde” s. 141
“perişani” s. 200	“dağınıklık” s. 145
“nâ-tamam” s. 200	“yarım” s. 145
“yataklık” s. 201	“karyola” s. 145
“tehhür” s. 203	“tehir” s. 147
“münceli” s. 204	“parlayan” s. 147
“matemzede” s. 206	“mahzun” s. 149
“tayyar” s. 206	“hafif” s. 149
“enzar” s. 209	“gözler” s. 151
“tamamen” s. 209	“hep” s. 152
“mütemevvic” s. 211	“dalgalı” s. 153
“menazır” s. 215	“manzara” s. 156
“güzergâhının” s. 218	“yolunun” s. 158
“nekbetin” s. 224	“felaketin” s. 163
“teşbi” s. 231	“teşyi” s. 168
“vakayiin” s. 232	“vakaların” s. 169
“tenmu” s. 233	“tenemmüv” s. 170
“kalbini” s. 233	“ciğerlerini” s. 170
“Hacer!” s. 235	“kız!” s. 171
“derhal” s. 236	“hemen” s. 172
“güzergâhına” s. 240	“önüne” s. 174
“mahuf” s. 240	“korkunç” s. 175
“bağteten” s. 242	“ortaya” s. 176
“hissiyatımda” s. 243	“yüreğimde” s. 177
“dehhaş” s. 243	“müthiş” s. 177
“hassas” s. 247	“donmuş” s. 180
“güya ki” s. 247	“sanki” s. 180
“bîruh” s. 248	“donuk” s. 181

“bîruh” s. 251	“cansız” s. 183
“hercümerce” s. 255	“kargaşalığa” s. 186
“bîruh” s. 255	“ölü” s. 186
“bedayii” s. 256	“güzellikleri” s. 187
“umâkında” s. 257	“derinlerinde” s. 187
“allı” s. 257	“kırmızılı” s. 187
“teessür” s. 258	“tesir” s. 188
“nâgâh” s. 259	“birden” s. 188
“sakfi” s. 259	“çatısı” s. 188
“nagehan” s. 259	“sonra” s. 189
“nîm” s. 260	“yarı” s. 189
“mevt” s. 260	“ölüm” s. 189
“debboyun” s. 261	“deponun” s. 190
“mütemadiyen” s. 262	“durmadan” s. 191

Bu kısımda 1895 yılında basılan nüsha ile 1945 yılında basılan nüshanın kelime farklılıklarını tablo halinde verdik. Aradaki zaman çok uzun bir süre olduğu için alfabe değişikliğinin yanısıra dilin yapısı da değişime uğrar. Bu kısımda inceleyeceğimiz nüshalardaki farklılıkların en önemli nedeni olarak bunları görmek gerekir.

Kelime farklılıklarında en fazla yekûnu eş anlamlı kelimeler oluşturur. Yukarıdaki kelimelerin hepsini incelemek, çalışmanın boyutunu uzatacağı için belirli kelimeleri inceledik. Bu farklılıklar, örneklerle daha iyi şekilde anlaşılır.

Özgür Yayınlar’ında “**zıl**”, Hilmi Kitabevi’nde “**gölge**”.

“Zıl” kelimesi “gölge” (Devellioğlu 2013: 1381) anlamına gelir. “Gölge” kelimesi ile “Zıl” kelimesi aynı anlama gelir. Bugün de genel olarak “zıl” yerine “gölge” kelimesi kullanılır. Kelimeler her ne kadar aynı anlama gelse de metnin bağlamı ve romanın yazıldığı dönemin havasını yansıtması açısından önem arz eder.

Özgür Yayınlar’ında “**bigâne**”, Hilmi Kitabevi’nde “**yabancı**”.

“Bigâne” kelimesi “yabancı” (Devellioğlu 2013: 114) anlamına gelir. Bu iki kelime de aynı anlama gelir. Kelimelerin metin içinde kullanımına bakarak anlam yönünden farklılıklarına bakalım:

“Hacer’in kendisine **bigâne** olmadığı”

“Hacer’in kendisine **yabancı** olmadığı” Bu cümleleri okuyan ve fazla okuma alışkanlığı olmayan bir kişinin “bigâne” kelimesinin anlamını bilmediği için ilk cümleyi anlamaz. Özgür Yayınlar’ında “**muâteb**”, Hilmi Kitabevi’nde “**kabahatli**”.

“Muâteb” kelimesi “tekdir olunan, azarlanan, paylanılan” (Devellioğlu 2013: 747) anlamlarına gelir. “Kabahatli” kelimesi “*Kabahati olan, kusurlu, suçlu, töhmetli*”¹¹ anlamlarına gelir. Yine nüshalardan verilecek örneklerle anlamın değiştiğini idrâk etmek daha kolay olur:

“Ne için vicdanına karşı “**muâteb**” olasın?”

“Ne için vicdanına karşı “**kabahatli**” olasın?”

İki kelime arasındaki anlamsal ayrımı yapmak çok kolay değil ama bize göre “kabahatli” kelimesi daha metne uygun olur.

Özgür Yayınlar’ında “**harikulade**”, Hilmi Kitabevi’nde “**garip**”.

“Harikulade” kelimesi “*Eşi görülmemiş, şaşkınlık yaratıcı, olağanüstü*”¹² anlamlarına gelir. “Garip” kelimesi ise “*Şaşılacak bir şey karşısında söylenen söz*” anlamına gelir. Yine her iki kelime anlamca birbirine yakın olsa da metnin anlamında farklılık oluşturur.

Yukarıdaki kelimeler, birbirine yakın anlamlıdır. Aşağıdaki kelimeler ise anlamca yakınlığı bulunmayan kelimelere yer verdik.

Özgür Yayınlar’ında “**olmuş**”, Hilmi Kitabevi’nde “**vermiş**”.

“Olmuş” kelimesi ile “vermiş” kelimesi arasında herhangi bir ilişki yoktur. Bu gibi farklılıklar her iki nüshada da sıkça karşımıza çıkar.

Özgür Yayınlar’ında “**gıcıklandı**”, Hilmi Kitabevi’nde “**acılandı**”.

¹¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KABAHATL%C4%B0 (erişim tarihi: 16.01.2019).

¹² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3e6eb7b5a8b0.55332049 (Erişim tarihi: 16.01.2019).

“Gıcıklanma” kelimesinin anlamı “*Gıcıklanmak işi*”¹³ olarak verilir. “Acıklandı” kelimesinin ise anlamını bulamadık. “Acıklı” kelimesinden türetilmiş olmalı. Birbiriyile hiçbir alakası olmayan bu iki kelime metnin anlamında köklü değişiklik yaratır.

Özgür Yayınlar’ında “**kar**”, Hilmi Kitabevi’nde “**buz**”.

“Kar” ve “buz” kelimeleri birbirinde farklı iki kelimedir. Bu iki kelimenin metin içindeki anlamını kavramak için yine her iki nüshaya bakmak gerekir:

“[...] sokağın köşesindeki sucudan biraz **kar** aldirmek...”

“[...] sokağın köşesindeki sucudan biraz **buz** aldirmek...” Hasan Tahsin Efendi, Özgür Yayınları’nda “kar” aldirmek niyetinde, Hilmi Kitabevi’nde ise “buz” aldirmek niyetindedir. Yazarın neden böyle bir farklılığa gittiğini kestirmek güç fakat her iki nüshada da aynı paragrafta “Bizim geçen seneden kalma bir karlık olacaktı” cümlesinin geçmesi “kar” kelimesinin metne daha uygun olur.

Yukarıdaki incelemeler neticesinde kelime farklılıklarında iki belirgin fark ortaya çıkar:

- Anlamca birbirine yakın kelimeler
- Anlamca birbirine uzak kelimeler

Her iki gruptan da belirli kelimeleri seçip inceledik. Hilmi Kitabevi nüshasının 1945 yılında sadeleştirildiğini göz önünde tutarsak, sadeleştirme yapılırken kelimelerin güncelliği önplanda tutulduğu görülür. Anlamca birbirine uzak kelimeler ise metnin anlamında köklü değişiklikler gerçekleştirir.

2.2. Kelime Eksikliğinden Dolayı Oluşan Farklılıklar

Özgür Yayınları	Hilmi Kitabevi
“daima” s. 15.	“...” s. 6.
“Bazen” s. 16.	“...” s. 7.
“Reis” s. 17.	“...” s. 8.
“güya” s. 24.	“...” s. 13.
“asla” s. 27.	“...” s. 16.
“cemiyet-i” s. 27.	“...” s. 16.

¹³ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3e65132e8d90.10651721 (erişim tarihi: 16.01.2019).

“daima” s. 28.	“...” s. 16.
“beşeriyeye” s. 28.	“...” s. 16.
“harikulade” s. 28.	“...” s. 16.
“daima” s. 30.	“...” s. 18.
“ve” s. 30.	“...” s. 18.
“kemal-i” s. 30.	“...” s. 18.
“bıraktıktan” s. 31.	“...” s. 18.
“zaten” s. 31.	“...” s. 18.
“---” s. 31.	“ziyade” s. 18.
“dedi” s. 31.	“...” s. 19.
“bu” s. 33	“...” s. 20.
“kâz-ı” s. 33	“...” s. 20.
“İsmail Tayfur” s. 34.	“...” s. 20.
“İsmail Tayfur” s. 38.	“...” s. 24.
“...” s.39.	“aylık” s. 24.
“filen” s. 40.	“...” s. 25.
“mutaden” s. 41.	“...” s. 26.
“daima” s. 41.	“...” s. 26.
“bilhassa” s. 42.	“...” s. 27.
“dedi ki” s. 44.	“...” s. 28.
“güya” s. 46.	“...” s. 30.
“güya” s. 50.	“...” s. 33.
“yekdiğeriyle” s. 55.	“...” s. 36.
“daima” s. 56.	“...” s. 37.
“güya” s. 56.	“...” s. 37.
“zaten” s. 56.	“...” s. 37.
“güya” s. 57.	“...” s. 38.
“bilakis” s. 61.	“...” s. 41.
“vekâleten” s. 62.	“...” s. 42.

“daima” s. 62.	“...” s. 42.
“özenle” s. 63.	“...” s. 42.
“binaenaleyh” s. 63.	“...” s. 43.
“sâkitâne” s. 63.	“...” s. 44.
“zaten” s. 63.	“...” s. 44.
“mesrurane” s. 65.	“...” s. 44.
“nagehani” s. 67.	“...” s. 46.
“...” s. 67.	“bir” s. 46.
“İsmail Tayfur” s. 68.	“...” s. 47.
“İsmail Tayfur” s. 69.	“...” s. 48.
“ihtimal” s. 70.	“...” s. 48.
“İsmail Tayfur” s. 71.	“...” s. 49.
“daima” s. 73.	“...” s. 50.
“el’ân” s. 73.	“...” s. 51
“güya” s. 73.	“...” s. 51
“kâmilen” s. 75.	“...” s. 52.
“güya” s. 75.	“...” s. 52.
“zaten” s. 76.	“...” s. 53.
“İsmail Tayfur” s. 76.	“...” s. 53.
“bazen” s. 77.	“...” s. 54.
“güya” s. 77.	“...” s. 54.
“güya” s. 78.	“...” s. 54.
“güya” s. 79.	“...” s. 55.
“güya” s. 80.	“...” s. 56.
“bazen” s. 81.	“...” s. 57.
“...” s. 82.	“ilk” s. 57.
“müebbeden” s. 82.	“...” s. 57.
“vahşi” s. 84.	“...” s.58.
“Sâniha” s. 85.	“...” s. 59.

“daima” s. 85.	“...” s. 59.
“lüzumsuz” s. 85.	“...” s. 60.
“nagehan” s. 88.	“...” s. 62.
“...” s. 88.	“sonra” s. 62.
“daima” s. 90.	“...” s. 63.
“gibi” s. 90.	“...” s. 63.
“...” s. 92.	“bu” s. 64.
“yekdiğerine” s. 93	“...” s. 65
“...” s. 94	“sahası” s. 66
“zaten” s. 96	“...” s. 67
“İsmail Tayfur” s. 96	“...” s. 67
“...” s. 96	“mühim” s. 68
“gün” s. 97	“...” s. 68
“Saniha” s. 98	“...” s. 69
“bazen” s. 99	“...” s. 70
“mahûf” s. 100	“...” s. 70
“dersin” s. 101	“...” s. 71
“el’ân” s. 101	“...” s. 72
“pür-gû” s. 110	“...” s. 78
“binaenaleyh” s. 113	“...” s. 81
“güya” s. 120	“...” s. 86
“kalben” s. 122	“...” s. 87
“İsmail Tayfur” s. 122	“...” s. 87
“...” s. 125	“genç hanım” s. 88
“zaten” s. 127	“...” s. 91
“zımmen” s. 128	“...” s. 91
“zaten” s. 128	“...” s. 92
“esasen” s. 131	“...” s. 94
“---” s. 131	“nasıl” s. 94.

“ebediyen” s. 132	“...” s. 94
“güya” s. 134	“...” s. 96
“sertâser” s. 134	“...” s. 96
“kalben, fikren” s. 136	“...” s. 97
“hâlâ” s. 138	“...” s. 99
“hâlâ” s. 139	“...” s. 99
“tamamen” s. 139	“...” s. 100
“sertâser” s. 139	“...” s. 100
“genç adam” s. 141	“...” s. 101
“ebediyen” s. 142	“...” s. 102
“adetâ” s. 144	“...” s. 103
“Saniha” s. 145	“...” s. 104
“yekdiğerine” s. 146	“...” s. 105
“fakat” s. 146	“...” s. 105
“güya” s. 149	“...” s. 107
“bazen de” s. 150	“...” s. 108
“bilakis” s. 162	“...” s. 116
“kumaşlar” s. 162	“...” s. 117
“bazen” s. 164	“...” s. 118
“maahaza” s. 165	“...” s. 119
“Hacer” s. 169	“...” s. 122
“vaz-ı” s. 176	“...” s. 126
“...” s. 176	“tane” s. 126
“harikulade” s. 178	“...” s. 128
“tevcih-i” s. 181	“...” s. 130
“hissiyat” s. 182	“...” s. 131
“yed-i” s. 182	“...” s. 131
“garibe” s. 183	“...” s. 132
“kuvvet” s. 184	“kesb” s. 132

“tarz” s. 187	“...” s. 135
“...” s. 191	“aşk ile” s. 137
“hissiyatı” s. 191	“...” s. 138
“nagehanî” s. 192	“...” s. 138
“birçok” s. 194	“...” s. 140
“matemisi” s. 199	“...” s. 144
“müceddeden” s. 200	“...” s. 145
“darbe-i” s. 201	“...” s. 146
“fart-ı” s. 203	“...” s. 147
“ihtimal” s. 204	“...” s. 148
“hazin” s. 206	“...” s. 149
“sertâser” s.210	“...” s. 152
“Saniha.” s. 211	“...” s. 153
“bazen” s. 212	“...” s. 154
“hiss-i” s. 213	“...” s. 154
“pîş-i” s. 215	“...” s. 156
“bitâbisi” s. 219	“...” s. 159
“tufan-ı” s. 219	“...” s. 159
“billurisi” s. 219	“...” s. 159
“sertâpâ” s. 219	“...” s. 159
“maahaza” s. 220	“...” s. 160
“beşaret-i” s. 220	“...” s. 160
“sormayınız!” s. 220	“...” s. 160
“pîş-i” s. 222	“...” s. 161
“müthişe” s. 222	“...” s. 162
“metruk” s. 222	“...” s. 162
“pür” s. 222	“...” s. 162
“...” s. 222	“ile” s. 162
“maneviye s. 223	“...” s. 162

“darbe-yi” s. 223	“...” s. 162
“...” s. 224	“bir” s. 163
“hâlâ” s. 225	“...” s. 163
“güya” s. 225	“...” s. 163
“mahza” s. 225	“...” s. 164
“hatıra-yı” s. 227	“...” s. 165
“hissiyat ve” s. 227	“...” s. 165
“bir” s. 228	“...” s. 166
“zemin-i” s. 233	“...” s. 169
“Hacer” s. 233	“...” s. 170
“zîr-i” s. 234	“...” s. 170
“kuvvet-i” s. 234	“...” s. 170
“mutlaka” s. 237	“...” s. 172
“güya” s. 237	“...” s. 172
“kadar” s. 238	“...” s. 173
“Hacer” s. 238	“...” s. 173
“Hacer” s. 238	“...” s. 173
“hiras” s. 239	“...” s. 173
“havf u” s. 239	“...” s. 173
“Hacer” s. 239	“...” s. 174
“adetâ” s. 243	“...” s. 177
“Hacer” s. 244	“...” s. 177
“Hacer” s. 245	“...” s. 178
“Hacer” s. 245	“...” s. 179
“nigah-ı” s. 247	“...” s. 180
“Hacer” s. 248	“...” s. 181
“zevk-i” s. 228	“...” s. 181
“ateş-nâk” s. 249	“...” s. 181
“...” s. 252	“bağırma” s. 184

“pây-ı” s. 254	“...” s. 285
“garibe” s. 255	“...” s. 186
“hatıra” s. 258	“...” s. 188
“bî-ruh” s. 263	“...” s. 191

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere iki nüsha arasındaki kelime eksikliği bir hayli fazladır. Özgür Yayınları nüshasında olan pek çok kelime Hilmi Kitabevi nüshasında bulunmaz. Hilmi Kitabevi nüshası bu anlamda kısır kalır. Bu eksiklikler metnin girift bir yapıya sokar. Örnek vermek gerekirse:

Özgür Yayınları nüshasında “**daima**” kelimesi yer alırken Hilmi Kitabevi nüshasında böyle bir kelime yoktur.

“*İsmail Tayfur’la ismini sinnine hürmeten*”

“*İsmail Tayfur’la **daima** ismini sinnine hürmeten*” Özgür yayınları nüshasındaki “daima” kelimesi süreklilik ifade eder. Bu kelimenin diğer nüshada olmayışı metni kısırlaştırır.

Özgür Yayınları nüshasında “**Hacer**” kelimesi yer alırken Hilmi Kitabevi nüshasında böyle bir kelime yer almaz. “Hacer” kelimesi Hilmi Kitabevi nüshasında çoğu kez kullanılmayan kelimelerden biridir. Bu kelimenin kullanılmaması neticesinde özne eksikliği meydana gelir.

2.3. İkillemeler ile Oluşan Farklılıklar

Özgür Yayınları	Hilmi Kitabevi
“dalga dalga” s. 41.	“...” s. 26.
“câbecâ” s. 72.	“yer yer” s. 50.
“bazen” s. 85.	“ara sıra” s. 60.
“câbecâ” s. 156.	“yer yer” s. 113
“gayr-ı mütenahi” s. 160	“bitmez tükenmez” s. 115
“...” s. 194	“yorgun yorgun” s. 140

Her iki nüshada da ikileme kullanımı hemen hemen eşit sayıda yer alır. Hilmi Kitabevi nüshasında “**dalga dalga**” ikilemesi kullanılmaz, Özgür Yayınları nüshasında ise “**yorgun yorgun**” ikilemesi kullanılmaz. Dört örnekte ise anlamca birbirine yakın olan kelimeler sadeleştirilir.

İkilemeler, anlamın pekiştirilmesinde önemli rol oynar. Metin içinde eksik olacak bir harfin veya ekin bile çok büyük önemi vardır. İkileme kullanımı konusunda her iki nüshada aynı titizliktedir.

2.4. Eklerle Oluşan Farklılıklar

Özgür Yayınları	Hilmi Kitabevi
“tatbike” s. 15.	“tatbika” s. 6.
“muamelatıyla” s. 16.	“muamelesiyle” s. 6.
“ekseriya” s. 17.	“ekseriyet” s. 7.
“mülazımeten” s. 19.	“mülazım” sıfatıyla s. 9.
“saraheten” s. 19.	“sarahatle” s. 9.
“tuzlu” s. 19.	“tozlu” s. 9.
“ticaretgâh” s. 20.	“ticaret” s. 10.
“kıymettar” s. 21.	“kıymetli” s. 11.
“hatime” s. 21.	“hateme” s. 11.
“önünüzde” s. 22.	“önünüze” s. 11.
“olsaydı” s. 23.	“olaydı” s. 12.
“garib, acıb” s. 24.	“garayib, acayib” s. 13.
“tutulmuşum” s. 24.	“tutulmuş idim” s. 13.
“bin heyet” s. 24.	“bin heyette” s. 13.
“natuk-ı muhasib” s. 26.	“natuk muhasib” s. 15.
“para” s. 28.	“paranın” s. 16.
“edebilmişti” s. 30.	“edebilmiş idi” s. 18.
“varisesine” s. 31.	“varisine” s. 18.
“suretiyle” s. 31.	“suret ile” s. 18.
“züban etmiş” s. 33	“zeban etmiş” s. 20.

“semavati” s. 33	“semaları” s. 20.
“manzara” s. 33	“manzaraya” s. 20.
“mezaristan” s. 33	“mezarlık” s. 20.
“kesifesi” s. 33	“kesafeti” s. 20.
“hissiyatına” s. 35.	“hislerine” s. 21.
“serbestî” s. 35.	“serbest” s. 21.
“çocuktu” s. 37.	“çocuk idi ” s. 23.
“görmüştü” s. 38.	“görmüş idi ” s. 23.
“çirkab” s. 38.	“çirkebi” s. 23.
“geçinmenin” s. 40.	“geçinmek” s. 25.
“ticaretgâhın” s. 40.	“ticaretimizin” s. 25.
“arkadaşlar” s. 41.	“arkadaş” s. 26.
“reybiyuna” s. 42.	“reybilere” s. 27.
“mütefekkirane” s. 44.	“mütefekkir” s. 28.
“hatırâtı” s. 44.	“hatıraları” s. 29.
“sayfa” s. 45.	“sahife” s. 29.
“okşayan” s. 46.	“okşayan” s. 30.
“sâkitâne” s. 47.	“sakit” s. 31.
“hayalata” s. 48.	“hayallere” s. 32.
“âşiyanesinde” s. 48.	“âşiyasında” s. 32.
“tarafeynindeki” s. 49.	“tarafındaki” s. 32.
“sayfası” s. 54.	“sahifesi” s. 36.
“nefesini” s. 56.	“nefsini” s. 37.
“sayfasını” s. 56.	“sahifesini” s. 37.
“nütelatım” s. 57.	“mütelatım” s. 38.
“içeri” s. 58.	“içeriye” s. 40.
“gamnâk” s. 58.	“gamlı” s. 40.
“parlıyor” s. 60.	“parlıyordu” s. 40.
“tamamen” s. 60.	“tamamıyla” s. 41.

“vakarına” s. 60.	“vekarına” s. 41.
“müjderes” s. 61.	“müjde” s. 41.
“kıymettar idi” s. 61.	“kıymetliydi” s. 42.
“sekte-i ârız” s. 62.	“sekte ârız” s. 42.
“namuskâr” s. 63.	“namuslu” s. 43.
“hiçlikleri” s. 63.	“hiçleri” s. 44.
“ihtilafat” s. 63.	“ihtilafılar” s.44.
“mutmainâne” s. 65.	“mutmain” s. 44.
“dursaydı” s. 65.	“duraydı” s.45.
“diyordu” s. 68.	“derdi” s. 47.
“nazikâne” s. 71.	“nazik” s. 49.
“hevesâtını” s. 72.	“heveslerini” s. 50.
“bilitizam” s. 73.	“iltizam” s. 51
“yatağın” s. 73.	“yatağının” s. 51
“tamamen” s. 74.	“tamamıyla” s. 52.
“kitaphane” s. 76.	“kütüphane” s. 53.
“hisseder” s. 77.	“hisseden” s. 54.
“eliyle” s. 77.	“elleriyle” s. 54.
“hayatımızda” s. 79.	“hayatta” s. 55.
“teessürat ile” s. 81.	“teessürle” s. 57.
“eden” s. 83.	“eder” s. 58.
“girmeye” s. 84.	“gitmeye” s. 59.
“vakıa” s. 85.	“vak’a” s. 60.
“facialar” s. 91.	“fecialar” s. 64.
“alışmadığına” s. 91	“alışmadığını” s. 64
“arkadaşları” s. 93	“arkadaşı” s. 65
“mahpus olduğu” s. 94	“mahpus oldukları” s. 66
“serbestâne” s. 94	“serbest” s. 66
“cesaret edemezdi” s. 95	“cesaret edemeyecekti” s. 66

“gâh” s. 99	“kâh” s. 70
“muvaffakiyetini” s. 101	“muvaffakatını” s. 72
“birisin” s. 102	“birisisin” s. 72
“niçin” s. 102	“ne için” s. 73
“tabiyeten” s. 104	“tebaiyetle” s. 74
“mahzunane” s. 106	“mahzun” s. 76
“şemsiyenin” s. 110	“şemsiyesinin” s. 78
“Hacer’i sevmiyormuşsun!” s. 114	“Hacer’i seviyormuşsun!” s. 81
“fakrın” s. 117	“fakirliğin” s. 84
“bedbahtilerini” s. 118	“bedbahtlıklarını” s. 84
“şeytanetkârâne” s. 119	“şeytanetle” s. 85
“fukaranın” s. 119	“fakrın” s. 85
“görmemek” s. 119	“görmek” s. 85
“olamayacaktı.” s. 123	“olamıyacaktı.” s. 87
“merakından” s. 125	“meraktan” s. 88
“vermek lazımdı!” s. 125	“vermek lazım!” s. 88
“isabet eder” s. 129	“isbat eder” s. 92
“kalbimize bakmalıyız” s. 137	“kalbe bakmalı” s. 98
“genç kızlar” s. 139	“genç kız” s. 100
“merhameten” s. 143	“merhametle” s. 103
“mülâhazatı” s. 143	“mülâhazaları” s. 103
“cevap veremedi” s. 145	“cevap vermedi” s. 105
“baktılar” s. 146	“bakıştılar” s. 105
“hizmetkâr” s. 158	“hizmetçi” s. 114
“harabezârın” s. 159	“harabenin” s. 115
“elbiseye” s. 163	“elbiseyi” s. 117
“çocuklarda” s. 165	“çocuklarında” s. 119
“muamelatından” s. 175	“muamelatında” s. 125
“salahiyettar” s. 176	“salahiyetli” s. 126

“telak kiye ” s. 178	“telâki” s. 128
“i şhad ” s. 191	“i stîşhad ” s. 138
“arabası nın ” s. 194	“arabası” s. 140
“genç leri ” s. 199	“genci” s. 144
“te şbi ” s. 231	“teşyi” s. 168
“vakay iin ” s. 232	“vakal arın ” s. 169
“ızdırab atın ” s. 239	“ızdırabın” s. 174
“kas am! kasam!” s. 253	“kasa! kasa!” s. 185
“tebai yeten ” s. 261	“tebai yete ” s. 190
“musırr âne ” s. 263	“musır” s. 191
“müteessir âne ” s.264	“müteessir” s. 192
“haber dar ” s. 264	“haberi” s. 192

Yukarıdaki tablolarda eklerle oluşan farklılıklar bulunur. Farklılıkların sayısı oldukça fazladır. Bu farklılıkların hepsini incelemek çalışmamızın kapsamını büyüteceği için yine belirli kelimeleri inceleme yöntemine gittik.

Hilmi Kitabevi nüshasında “**kasa! kasa!**”, Özgür Yayınları nüshasında “**kasam! kasam!**” olarak verilir. İyelik 1. Teklik kişi eki olan “m” ekini Hilmi Kitabevi nüshasında göremeyiz. “M” harfinin eksikliği metnin anlamında şöyle bir değişikliğe yol açar. Ferdi, Ferdi ve Şürekâsı Ticarethanesi’nin sahibidir. Bu ticarethaneyi küçük bir işletme olarak açar ve kendi emekleri ile büyütür. Çok para kazanmaya başlar. Kazandığı paraları evindeki kasada saklar. Yaşlandığı için bu kadar parayı idare edecek iyi damat ister. Hacer, onun tek evladıdır. Kızının isteğiyle kendi yanında çalışan İsmail Tayfur isimli genci kendine damat etmeye karar verir. İsmail Tayfur her ne kadar bu evliliği istemese de geçimini sağlaması için sesini çıkarmaz. Nihayet bu fikrinden vazgeçmiş ve bunu Saniha’ya bildirmiştir. Saniha bunları İsmail Tayfur’un ağzından işitince evin içinde bulunan mumla perdeleri ateşe verir. Gece vakti konak, alevlere teslim olur. Tüm hayatı boyunca yaptığı birikimin yandığını gören Ferdi Efendi, Hilmi Kitabevi nüshasında “kasa kasa” derken, Özgür Yayınları nüshasında “kasam kasam” der. Önemsiz gibi görünen “m” eki, Ferdi Efendi’nin hayatı boyunca kazancının yandığını ifade etmede önemli görev üstlenir.

Özgür Yayınlar’ında “olsaydı” kelimesi Hilmi Kitabevi’nde “olaydı” kelimesi kullanılmıştır. Matbaa sırasındaki dikkatsizlik sonucunda olduğunu düşündüğümüz bu

eksiklikle birlikte sadeleştirme sırasında istek kipinin “s” sesi düşer. Bu eksiklik neticesinde anlamsal daralma olur.

Özgür Yayınlar’ında “görmemek” kelimesi Hilmi Kitabevi’nde “görmek” kelimesi kullanılır. Bu farklılığın hangisinin daha uygun olduğunu anlamak için yine nüshalara bakmak gerekir. İlgili kısımdan hemen önce zenginlik ve fakirlik arasındaki farklar anlatılır.

“Onlar bizi görmek için yukarıdan bakarlar, biz onları görmemek için başımızı kaldırırız.”

“Onlar bizi görmek için yukarıdan bakarlar, biz onları görmek için başımızı kaldırırız.” Metnin bağlamı her iki kullanımı da uygun kılıyor fakat bize göre Özgür Yayınları nüshasındaki kullanımı doğru olur.

Son örnekte ise Özgür Yayınlar’ında “elbiseye” kelimesi Hilmi Kitabevi’nde “elbiseyi” kelimesi kullanılır. Hangisinin daha doğru olduğunu anlamak için yine kelime içindeki kullanımlarına bakmak daha doğru olur:

“[...] elbiseye iki tarafından çekmek suretiyle biraz kaldırmış”

“[...] elbiseyi iki tarafından çekmek suretiyle biraz kaldırmış” Özgür Yayınları nüshasında yönelme eki kullanılır, Hilmi Kitabevi nüshasında ise belirtme eki kullanılır. Cümlelerin anlamına Hilmi Kitabevi nüshasının kullanımı daha uygun olur.

2.5. Tamlamaların Sadeleştirilmesinden Dolayı Oluşan Farklılıklar

Özgür Yayınları	Hilmi Kitabevi
“sütun-ı erkâm ile memlû” s. 11.	“rakam sütunlarıyla dolu” s. 3.
“meyl-i hafif ile” s. 11.	“hafif bir meyil ile” s. 3.
“lem’anın ihtizâz-ı in’ikâsatı içinde” s. 11.	“lambanın titrek in’ikasları içinde” s. 3.
“pîş-i nigâhından” s. 11.	“gözünün önünden” s. 3.
“zılâl-i garibe gibi” s. 11.	“garip gölgeler gibi” s. 3.
“silsile-i erkâma bir imtisâs-ı tam ile” s. 11.	“rakamlara tam bir imtisâs ile” s. 3.
“sükûn-ı mahz ile” s. 11.	“derin sükûn içinde” s. 3.
“meselsül-i muttarid ile” s. 11.	“muttarid bir teselsüs ile” s. 3.
“mailen mevzu cesîm” s. 11.	“mail duran cesim” s. 3.
“zill-i kesif” s. 11	“kesif bir gölge” s. 3.

“muharriş-i âsâb” s. 11	“asabı tirmalayan” s. 3.
“sehâib-i âdad” s. 11	“rakam yığınları” s. 3.
“büt-i gayr-i müteharrîk” s. 11	“donmuş put” s.3.
“bir sabr-ı mücessem” s. 11	“mücessem bir sabır” s. 3.
“muvazene-i şehriye” s.11	“muvazene cetveli” s. 4.
“herc-ü merc-i erkâm” s. 11	“rakam izdihamı” s. 4.
“inad-ı muazzibâne” s. 11	“kırılmaz bir inat” s. 4.
“bir iştigal-i layenkatiden sonra” s. 11	“bu iştigalden sonra” s. 4.
“fark-ı sefilin” s. 11	“sefil farkın” s. 4.
“teressüm eden esdâd-ı zıllın” s. 11	“teressüm gölgelerin” s. 4.
“cenah-ı yemininde” s. 11	“sağ cenahında” s. 4.
“sath-ı muzlim” s. 13.	“siyah satıh” s. 4.
“mahlûk-ı âteşîn” s. 13.	“âteşîn” s. 4.
“mar-ı tayyâr” s. 13.	“uçan yılan” s. 4.
“teşrin-i sâni gecesinin” s. 13.	“bu kış gecesinin” s. 4.
“heva-yı müncemidini” s. 13.	“müncemid havasını” s. 4.
“buhar-ı lâtif-i hareret” s. 13.	“latif bir buhar” s. 4.
“mamult-ı âtikadan” s. 13.	“eski” s. 4.
“ittirad-ı hayatından” s. 13.	“muttarid hayatından” s. 4.
“sükûn-ı mahz” s. 13.	“derin sükûn” s. 4.
“eser-i hayat” s. 13.	“hayat eseri” s. 4.
“nefha-i vücüt” s. 13.	“vücüt nefhası” s. 4.
“cây-ı hayat” s. 13.	“hayat yeri” s. 4.
“feryad-ı mütamadisi” s. 13.	“mütamadî feryadı” s. 4.
“sukut-ı muttaridi” s. 13.	“muttarid sukutu” s. 4.
“fark-ı ehad ve aşâr hanesinde” s. 14.	“fark son iki hanede” s. 5.
“hayat-ı muttaridesini” s. 14.	“muttarit hayatını” s. 5.
“ömr-i yeknesakı” s. 14.	“yeknesak ömrü” s. 5.
“münasebet-i daime” s. 16.	“daimî münasebet” s. 6.

“beynlerinde bu münasebet-i daime, bir muhabbet-i samime” s. 16.	“beynlerinde bu münasebet samimi bir muhabbet” s. 6.
“sıhriyet-i hesabiye” s.16.	“hesap sıhhyeti” s. 6.
“bidayet-i teessüsünde” s. 16.	“ilk teessüsünde” s. 6.
“ticaretgâhının tarih-i zî- ruhu” s. 16.	“ticaret evinin canlı tarihi” s. 7.
“tengi-i daire-i muhavereleri” s. 16.	“muhaverelerinin dar dairesi” s. 7.
“ticaretgâhın tarih-i atiki” s. 16.	“ticaret evinin eski tarihi” s. 7.
“natûk-ı belîği” s. 17.	“belîğ-i natuku” s. 7.
“reis-i ticaretgâh” s. 17.	“ticaretevi sahibi” s. 7.
“buhran-ı âsâb” s. 17.	“sinir buhranı” s. 7.
“nida-yı hiddeti” s. 17.	“hiddet nidası” s. 7.
“irâd-ı nutka” s. 17.	“nutuk iradına” s. 7.
“sadâ-yı mütekati” s. 17.	“kesik bir sadâ” s. 8.
“mütteka-yı âhenîn” s. 17.	“çelikten bir mütteka” s. 8.
“bütün mesai-i hayatına” s. 17.	“bütün hayatına” s. 8.
“hüzn-i sârî” s. 18.	“sârî bir hüznle” s. 8.
“irad-ı kelam” s. 18.	“söz söylendiği” s. 8.
“iştirak-i hissiyat” s. 18.	“his iştirakı” s. 8.
“suret-i cevelanını” s. 18.	“cevelanını” s. 8.
“mesai-i takât-ı ber-endâzeneden sonra” s. 18.	“takât kıran uğraşmalardan sonra” s. 8.
“meblağ-ı hakiri” s. 18.	“hakir meblağı” s. 8.
“incizab-ı mıknatısiyeye” s. 19.	“mıknatısi bir incizaba” s. 8.
“heyet-i sâmia” s. 19.	“sami heyeti” s. 9.
“kesb-i kesret” s. 20.	“kesret kesb etmişti” s. 10.
“münazara-yı miras” s. 20.	“miras münazaas”ı s. 10.
“ejder-i müthiş” s. 21.	“müthiş bir ejder” s. 11.
“bakaya-yı âtikasından” s. 21.	“bekayasından” s. 11.
“bir tavr-ı muthik” s. 21.	“muthik tavr ile” s. 11.
“natûk-ı ihtiyar” s. 21.	“natuk ihtiyar” s. 11.

“mertebe-i ulviyesinden” s. 22.	“yüksek mertebesinden” s. 11.
“bi-mana, bi-ruh” s. 22.	“manasız, ruhsuz” s. 11.
“iştigal-i layenkati” s. 22.	“kesilmeyen bir iştigal” s. 11.
“âdem-i dikkat” s. 22.	“dikkatsizlik” s. 11.
“umman-ı erkam içinde” s. 24.	“rakam sağanağı içine” s. 13.
“fevka’l – tabia” s. 24.	“tabiat haricinde” s. 13.
“raks-ı mecnunane” s. 24.	“çılgın raks ile” s. 13.
“kuva-yı fikriyesi” s. 25.	“fikri” s. 14.
“irâs-ı sekte” s. 26.	“sekte irâs” s. 14.
“tarz-ı hayatınızdan” s. 26.	“hayatınızdan” s. 14.
“ilk evvel pür-neşve” s. 26.	“ilk önce neşveli” s. 14.
“mahfaza-yı mahsusat” s. 26.	“duygu mahfazazası” s. 14.
“mahkûm-ı tesiri” s. 26.	“tehsirine mahkûm” s. 15.
“natuk-ı muhasib” s. 26.	“natuk muhasib” s. 15.
“nutuk-perdazane-i mahsus” s. 26.	“natuklara mahsus” s. 15.
“bir tavr-ı vâkurane” s. 26.	“vakif bir tavır” s. 15.
“netice-i mesaisi” s. 26.	“gayretlerinin neticesi” s. 15.
“ders-i ibret” s. 26.	“ibret dersi” s. 15.
“bi-çare” s. 26.	“çaresiz” s. 15.
“emvar-ı sema” s. 27.	“semanın nurlarına” s. 15.
“şiiir-i şebab” s. 27.	“şebab şiiiri” s. 15.
“nur-ı ümit” s. 27.	“ümit nuru” s. 15.
“fer-i hülya” s. 27.	“hülya ferî” s. 15.
“temaryz-ı daimi-i bünyevisine dal olacak” s. 27.	“bünyesinin zaafına delil olacak” s. 15.
“zaaf- teessüsün” s. 27.	“sakat teessüsü” s. 15.
“endişe-i memmat ile” s. 27.	“endişe ile” s. 15.
“istikamet-i kânüşhae” s. 27.	“kânüşha istikanüşhae” s. 15.
“kanaat-ı kâmile” s. 27.	“tam bir kanaat” s. 16.
“cemiyyet-i beşeriyenin” s. 27.	“beşeriyetin” s. 16.

“hikmet-i mahza” s. 27.	“tek bir hikmet” s. 16.
“basiret-i insaniyesi” s. 28.	“basireti” s. 16.
“fıkr-i hâfi” s. 28.	“hafi fikir” s. 16.
“irtisam-ı gayr-i tabii” s. 28.	“garip bir irtisam” s. 16.
“serair-i kalbiyesine” s. 28.	“yüreğinin sırrına” s. 16.
“reng-i nazarı” s. 28.	“nazarı” s. 16.
“cemiyet-i beşeriyeye” s. 28.	“cemiyete” s. 16.
“hande-i istihfaf” s. 28.	“istihfaf handesi” s. 16.
“fevka’l-tabia” s. 28.	“tabiat haricinde” s. 16.
“kurban-ı seyyiati” s. 28.	“seyyiesine kurban eden” s. 16.
“meşy-i seri” s. 30.	“seri bir yürüyüş ile” s. 18.
“ikametgâh-ı sefili” s. 30.	“fakir evi” s. 18.
“merakiz-i ticariyeye” s. 30.	“ticaret merkezine” s. 18.
“taht-ı karara” s. 30.	“karar altına” s. 18.
“suret-i inşası” s. 30.	“inşaat tarzı” s. 18.
“kemal-i suhuletle” s. 30.	“suhuletle” s. 18.
“yadigâr-ı vücut” s. 31.	“vücut” s. 18.
“hal-i temaruzu tecridinin” s. 31.	“mariz hali tecererrüdünü” s. 18.
“mukârin-i hakikattir” s. 31.	“ziyade hakikate mukarindir” s. 18.
“sahibe-i müstakbele-i servete” s. 31.	“müstakbel servet sahibine” s. 18.
“pîş-i nigâhında” s. 32.	“gözlerinde” s. 19.
“heva-yı” s. 32.	“hava-î” s. 19.
“temas-ı bârid” s. 32.	“temasıyla” s. 19.
“bir hazz-ı latif” s. 32.	“latif haz” s. 20.
“nefha-i garibesi” s. 32.	“garip nefhası” s. 20.
“vaşet-i şiiriyesiyle” s. 33.	“şiir vahşetiyle” s. 20.
“gayr-i ihtiyari” s. 33	“ihtiyarsız” s. 20.
“kâz-ı âdem” s. 33	“adem” s. 20.
“âmak-ı muzlimesi” s. 33	“muzlim derinlikleri” s. 20.

“medd-i nigahını” s. 33	“nazarını” s. 20.
“telatum-ı berfe” s. 33	“kar telatumunu” s. 20.
“çeşm-i şuledar” s. 33	“ışıldak göz” s. 20.
“feşafeş-i hafif” s. 33	“hafif bir feşafeş” s. 20.
“memzuce-i şiiriye” s. 33	“halita” s. 20.
“tabakat-ı zalamın” s. 33	“karanlıkların” s. 20.
“sahil-i diğerden” s. 33	“karşı sahilden” s. 20.
“sütun-ı kesifesi” s. 33	“kesafeti” s. 20.
“nigâh-ı lâlgünü” s. 33	“kızıl gözleri” s. 20.
“lisan-ı şiirine” s. 34.	“şiir lisanı” s. 20.
“feşafeş-i hafif” s. 34.	“hafif bir feşafeş” s. 20.
“tercüme-i hissiyat” s. 34.	“hissiyatını tercüme” s. 21.
“heyulâ-yı hülya” s. 34.	“hülya heyulası” s. 21.
“ziya-yı neşve- bahşasından” s. 34.	“neşe veren ziyasından” s. 21.
“reng-i siyah-ı matem-âverini” s. 34.	“siyah matem rengini” s. 21.
“sâât-ı hayat-ı sefilanesini” s. 34.	“sefil gayret hayatını” s. 21.
“hatt-ı intiha” s. 34.	“intiha hattı” s. 21.
“âğuş-ı siyanetine” s. 34.	“siyanetine” s. 21.
“darbe-i saika” s. 34.	“sâika darbesi” s. 21.
“mebna-yı mualla-yı ümit” s. 35.	“ümit kâşanesi” s. 21.
“ufk-ı pür-nur ı şebabında” s. 35.	“gençliğinin ufkunda” s. 21.
“lebriz-i saadet eden” s. 35.	“saadetle dolduran” s. 21.
“bab-ı merhameti” s. 35.	“kapıyı” s. 21.
“levha-i zî- hayat” s. 35.	“canlı levha” s. 21.
“bükâ-yı matemiyile” s. 35.	“matem yaşlarıyla” s. 21.
“kemâl-i serbestî ile” s. 35.	“serbest” s. 21.
“îras-ı haşyet” s. 35.	“haşyet îras” s. 22.
“tavr-ı âmirasine” s. 36.	“âmir bir tavır ile” s. 22.
“cüret-i kahramanane” s. 36.	“cüret ile” s. 22.

“hiss-i azim-i merhametle” s. 36.	“azim bir merhametle” s. 22.
“maksat-ı ziyaretini” s. 36.	“ziyaret maksatını” s. 22.
“hiç-i hayatına” s. 36.	“boş hayatına” s. 22.
“tanîn-i endaz” s. 36.	“çınlayan” s. 22.
“nur-ı ümit” s. 36.	“ümit nuru” s. 22.
“fer-i hülya” s. 36.	“hülya ferî” s. 22.
“fer-i hülya” s. 36.	“hülya ferî” s. 22.
“azim bir ufk-ı muzlim” s. 37.	“azim muzlim” s. 23.
“sukut-ı bî fâsıla” s. 37.	“fasılasız sukutun” s. 23.
“münteha-yı hayatında” s. 37.	“hayatında” s. 23.
“rüşeym-i bi-ruh” s. 37.	“can bulmamış rüşeym” s. 23.
“son nazra-i hüsrânına” s. 37.	“hüsrân nazarına” s. 23.
“zerre-i itminan” s. 37.	“itminan zerresi” s. 23.
“pîş-i nigahını” s. 37.	“nazarını” s. 23.
“reng-i siyahın” s. 37.	“siyah rengin” s. 23.
“nur-ı şîir” s. 37.	“şîir nuru” s. 23.
“mecra-yı hatırat-ı meyuse” s. 37.	“meyus hatıraların mecrası” s. 23.
“çehre-i pür-şebab-ı fecr” s. 37.	“fecir gibi şeffaf” s. 23.
“sima-yı meleğın” s. 37.	“simanın” s. 23.
“baran-ı envar” s. 37.	“nurlar” s. 23.
“necm-i pertev-bâr” s. 38.	“parlak yıldız gibi” s. 23.
“pür-tâb” s. 38.	“şaşaalı” s. 23.
“cemiyyet-i beşeriyenin” s. 38.	“cemiyyetin” s. 23.
“hayat-ı tıflanelerinin” s. 38.	“çocukluk hayatlarının” s. 23.
“yeis-i hayatı” s. 38.	“hayatının yeisi” s. 24.
“nur-ı ruhani” s. 38.	“ruhani nur” s. 24.
“nisa-yı aşkı” s. 38.	“aşk nidası” s. 24.
“ziya-paş” s. 38.	“ziyalı” s. 24.
“seyyale-i muhabbeti” s. 38.	“seyyaleyi” s. 24.

“girdab-ı muzlime” s. 39.	“muzlim girdaba” s. 24.
“nida-yı hazinini” s. 39.	“nidasını” s. 24.
“muvazene-i şehriye” s. 39.	“aylık muazene cetvelini” s. 24.
“kanaat-ı kâmile” s. 39.	“kanaati” s. 24.
“tavr-ı lakaydi” s. 39.	“kayıtsız bir tavır” s. 24.
“nazar-ı lakaydane” s. 39.	“kayıtsız nazarla” s. 25.
“nasb-ı nigahı dikkat etmiş” s. 39.	“bakarak” s. 25.
“aşıyane-i saadet” s. 39.	“saadet yuvası” s. 25.
“ziya-yı şemse” s. 39.	“güneşin ziyalarına” s. 25.
“beyan-ı memnuniyet” s. 40.	“memnuniyet beyanı” s. 25.
“cümle-i istidradye” s. 40.	“istiitad” s. 25.
“hasılat-ı sâfiyesinden” s. 40.	“saf hasılatından” s. 25.
“cümle-i teşekkürîye” s. 40.	“teşekkür cümlesi” s. 25.
“kesb-i istihakak” s. 41.	“istihakaka kesbetmeniz” s. 26.
“uzv-u mühimi” s. 41.	“mühim bir uzvu” s. 26.
“müşerref-i hitabi” s. 41.	“memnun” s. 26.
“tavr-ı laubalîyane ile” s. 41.	“serbest bir tavır ile” s. 26.
“nehr-i pür huruş” s. 41.	“dalgalı bir nehir” s. 26.
“inikâs-ı kesif” s. 42.	“kesif bir inikas” s. 26.
“meşy-i serseriyane” s. 42.	“meşiy” s. 26.
“imrar-ı şebab” s. 42.	“gençliğini geçirmiş” s. 27.
“bahar-ı şebabına” s. 42.	“gençlik baharına” s. 27.
“tecrübe-didegân-ı reybiyuna” s. 42.	“tecrübe sahibi reybilere” s. 27.
“perişani-i telaffuzla” s. 42.	“rekâketle” s. 28.
“mukaddime-i zalamı” s. 44.	“ilk karartısı” s. 28.
“reng-i safî, rida-yı nîm-şeffafî altında” s. 44.	“saf rengi yarı şeffaf örtüsü altında” s. 28.
“güneşin çehre-i lal-gûnî” s. 44.	“güneşin kızıl çehresi” s. 28.
“bir nazar-ı mütefekkirane ile” s. 44.	“mütefekkir bir nazar ile” s. 28.
“ziya-yı gurûb” s. 44.	“gurubun ziya bakiyeleri” s. 29.

“tebdil-i vaziyet” s. 45.	“vaziyet tebdil” s. 29.
“bir takayyüd-i mahsus” s. 45.	“hususî bir takayyüt” s. 29.
“muhtaç-ı mülahaza” s. 46.	“mülahazaya muhtaç” s. 30.
“pür-rayiha” s. 46.	“rayiha ile dolu” s. 30.
“nigah-ı hayranıyla” s. 46.	“hayran bir gözle” s.30.
“hutut-ı ziya” s. 46.	“ziya” s. 30.
“bahar-ı zî-ruhun” s. 46.	“canlı baharın” s. 30.
“temas-ı latif” s. 46.	“latif temas” s. 30.
“mükâfat-i azîme” s. 47.	“mükâfat” s. 31.
“hareket-i asabiye ile” s. 47.	“asabi bir hareket ile” s. 31.
“nigah-ı hazin” s. 47.	“hazin bir nigah” s. 31.
“hareket-i müstehiffâne” s. 47.	“hareketle” s. 31.
“havarak-ı efkârın enfes-i âsârını” s. 47.	“en garip fikirlerin en büyüğünü” s. 31.
“mabed-i mukaddesi hülya” s. 48.	“mukaddes bir hülya mabedi” s. 32.
“şîir-i zerrin-per-i şebabın aşîyan-ı latifi” s. 48.	“o altın kanatlı şîirin aşîyanı” s. 32.
“hücre-i ihtifa” s. 48.	“ihtifa hücre”i s. 32.
“fîkr-i teccessüs” s. 48.	“teccessüs fikri” s. 32.
“hafagâh-ı âmâl-i şebaba” s. 48.	“gençlik hülyaları me’vasına” s. 32.
“sema-yı bahar” s. 48.	“bahar seması” s. 32.
“talatumzâr-ı laciverdîsini” s. 48.”	“lacivert telâtuamlarını” s. 32.
“envar-ı leyal” s. 48.	“gece yıldızlarının” s. 32.
“pîş-i nigâhına” s. 48.	“gözlerine” s. 32.
“der-âguş” s. 49.	“âguşuna” s. 32.
“safha-i şeffaf” s. 49.	“şeffaf bir safha” s. 32.
“ziya-yı hafif” s. 49.	“hafif bir ziya” s. 32.
“keslân- latif” s. 49.	“tatlı bir keselan” s. 32.
“sûrat-i asabiye” s. 49.	“asabi bir sûrat” s. 32.
“defter-i hatırat” s. 49.	“hatıra defteri” s. 33.
“âsâr-ı tantana” s. 50.	“tantana asarı” s. 33.

“bedia-i sanat” s. 50.	“sanat bediası” s. 33.
“zemin-i hevayi” s. 50.	“havayi bir zemin” s. 33.
“elvan-ı safderunânesi” s. 50.	“ibtidai renkleri” s. 33.
“bir memzece-i garibe-i eşkal” s. 50.	“garip şekiller” s. 33.
“bedia-i sanattır” s. 50.	“sanat bediasıdır” s. 33.
“habgâh-ı latif-i bekâreti” s. 50.	“genç kız odasını” s. 33.
“bir künbed-i semavi-i pür-envar” s. 50.	“yıldızlarla donanmış bir sema” s. 33.
“o sema-yı saf-ı şebabın” s. 50.	“öyle” s. 33.
“bir hararet-i hafife” s. 54.	“hafif bir hararet” s. 33.
“ziya-yı fecr” s. 54.	“fecir ziyas”ı s. 33.
“bu ism-i gayr-ı muin” s. 55.	“bu isim” s. 36.
“ehemmiyet-i mahsusa” s. 55.	“ehemmiyet” s. 36.
“zemin-i yegânesini” s. 55.	“biricik zeminini” s. 36.
“bir silsile-i azîme-i tafsilata” s. 55.	“bir uzun tafsilat” s. 36.
“vaka-yı mühimme” s. 55.	“mühim vaka” s. 36.
“bir hâdise-i tarihiye” s. 55.	“tarihi bir hadise” s. 36.
“kesb-i cesamet ve ehemmiyet” s. 55.	“cesamet ve ehemmiyet kesbeder” s. 36.
“bir hikaye-i muhayyile-i âşıkâne” s. 55.	“muhayyel bir aşk hikayesi” s. 36.
“eser-i şefkat” s. 55.	“şefkat eseri” s. 37.
“gonca-i hissiyatına” s. 55.	“hissiyat goncasına” s. 37.
“jale-i muhabbet” s. 55.	“muhabbet jalesi” s. 37.
“bir hiss-i garibi” s. 56.	“garip bir his” s. 38.
“hatırat-ı rüyayı” s. 57.	“rüyayı” s. 38.
“ziya-yı gîsu” s. 57.	“ziya” s. 38.
“bir umman-ı zalam” s. 57.	“bir siyah umman” s. 38.
“bir hiss-i elim” s. 57.	“elim bir his” s. 38.
“büt-i hüznün” s. 58.	“hüznün heykeli” s. 40.
“darbe-i saikaya” s. 58.	“yıldırım darbesine” s. 40.
“tufan-ı sirişk” s. 58.	“gözyaşı tufanı” s. 40.

“sine-i şefkatin” s. 58.	“şefkat sinesinin” s. 40.
“bir sükût-ı tam” s. 60.	“tam bir sükût” s. 40.
“karar-ı kat’i” s. 60.	“katî karar” s. 41.
“maa-ziyadetin” s. 60.	“fazlasiyle” s. 41.
“kabil-i tefsir idi” s. 61.	“tefsiri mümkündür” s. 41.
“hissiyat-ı saadete” s. 61.	“--- saadete” s. 41.
“teslim-i nefis” s. 61.	“nefsini teslim” s. 41.
“o enis-i kalbe” s. 61.	“o mahremine” s. 41.
“sema-yı hayale” s. 61.	“hayal semasına” s. 41.
“iki maksad-ı hayat” s. 61	“hayatta iki maksat” s. 42.
“umûr-ı dahiliyesine” s. 62.	“dahil işlerine” s. 42.
“sahibe-yi haneye” s. 62.	“ev hanımına” s. 42.
“bir intizam-ı la-yetebedde” s. 62.	“tam bir intizam” s. 42.
“fihrist-i yeknesak-ı işigalatıdır” s. 62.	“değişmeyen eğlencesidir.” s. 42.
“intizam-ı hayatına” s. 62.	“mütad hayatına” s. 42.
“sekte-i ârız” s. 62.	“sekte ârız” s. 42.
“tenhâi-i maişet” s. 62.	“maişet tenhalığı” s. 42.
“yektarzi-i hayat içinde” s. 62.	“hayat ıttıradı içinde” s. 42.
“hüzn-perver” s. 62.	“hüzne meyyal” s. 42.
“âşiyân-ı saadet” s. 63.	“saadet yuvası” s. 42.
“tarakka-i kahkahası” s. 63.	“kahkahası” s. 43.
“kabil-i tasavvur” s. 63.	“tasavvuru mümkün” s. 43.
“cüz-i lazımu’l-vücuda” s. 63.	“bir cüz’ü” s. 43.
“hiss-i cibilli-i hıyanet saikasıyla” s. 63.	“cibilli hıyanet hissi saikasıyla” s. 43.
“kalb-i beşerde” s. 63.	“...” s. 43.
“hiss-i muhabbet” s. 63.	“muhabbet ihtiyacı” s. 43.
“hevesat-ı muhtelifasına” s. 63.	“muhtelif heveslerine” s. 43.
“hall-i mesele ederdi” s. 63.	“meseleyi hallederdi” s. 44.
“bir “ziya-yı ebr-pûş-i hurşit” s. 65.	“bir sisli güneş ziyası” s. 46.

“bir hazz-ı tenperveri içinde” s. 67.	“bir haz içinde” s. 46.
“bir cism-i seyyal” s. 67.	“bir seyyal cisim” s. 46.
“silsile-i âmâl” s. 67.	“birçok emel silsilesi” s. 46.
“mebna-yı ümit” s. 67.	“ümid kâşanesini” s. 46.
“külbe-i harap” s. 67.	“harap bir kulübe” s. 46.
“bir sema-yı bahar gibi” s. 67.	“bahar seması gibi” s. 46.
“bir rüzgâr-ı muhalif” s. 68.	“muhalif bir rüzgar” s. 46.
“o cevelangâh-ı envarı” s. 68.	“o parlak semayı” s. 47.
“bir zulmet-âbâd” s. 68.	“zulmetlere boğulmuş bir hale” s. 47.
“semâ-yı şebabı” s. 68.	“seması da” s. 47.
“bir nokta-i lamia” s. 68.	“gülümseyen lem’a” s. 47.
“bir şems-i ümit” s. 68.	“bir ümit şulesi” s. 47.
“deycûr-ı yeisi” s. 68.	“ye’si” s. 47.
“bir hande-i hazin” s.68.	“hazin bir hande” s. 47.
“nokta-i ziya” s. 68.	“ziya noktası” s. 47.
“çeşm-i nurunu” s. 68.	“gözlerini” s. 47.
“dest-i izdivacı” s. 69.	“eli” s. 48.
“dest-i izdivacı” s. 69.	“izdivacı” s. 48.
“nigah-ı muhabbetinde” s. 69.	“bakışında” s. 48.
“dest-i izdivacı” s. 70.	“izdivaç elini” s. 48.
“gayr-ı mütehasis” s. 70.	“duygusuz” s. 48.
“fark-ı azîm” s. 70.	“azim fark” s. 48.
“seddi-âhenîn” s. 70.	“demirden set” s. 48.
“meclubiyet-i tıflânenin” s. 70.	“çocuk meclubiyeti” s. 48.
“inhimâk-ı şebaba” s. 70.	“gençlik inhimakine” s. 48.
“meyl-i âşıkâne” s. 70.	“aşk haline” s. 48.
“cinnet-i aşkın” s. 70.	“aşkın” s.49.
“nigâh-ı âteşîn” s. 70.	“nigah” s. 49.
“maruz-ı mehâlîki” s. 71.	“tehlikesine maruz” s. 49.

“feragat-ı nefsiyeden” s. 71.	“feragetten” s. 49.
“fıkr-i hamiyet” s. 71.	“hamiyet fikri” s. 49.
“takrir-i hareket” s. 71.	“takrir hareketini” s. 49.
“lisan-ı hamiyet” s. 71.	“lisanı” s. 49.
“tevfik-i karar ettiği” s. 71.	“uyumaya karar verdiği” s. 49.
“mülteca-yı hayatı” s. 72.	“mülteçayı” s. 50.
“ârâmgâh-ı sefili” s. 72.	“sefil âram yerini” s. 50.
“mahfaza-i tarihi idi” s. 72.	“tarihinin çevrildiği yerd” s. 50.
“refik-i tufuliyenin” s. 72.	“arkadaşının” s. 50.
“müdafaa-yı nefis” s. 73.	“müdafaa” s. 51
“bir levha-i müthişe” s. 73.	“müthiş bir levha” s. 51
“bir vuzuh-ı tam ile” s. 73.	“tam bir vuzuh ile” s. 51
“pîş-i nigâhından” s. 73.	“gözlerinin önünde” s. 51
“pençe-i dehşetinde” s. 73.	“pençesinde” s. 51
“o fevkalade bir kuvve-i muharreke” s. 73.	“o muharrik bir kuvvetle” s. 51
“meftur-ı sükûn” s. 73.	“meftur” s. 51
“nigâh-ı yeis” s. 74.	“ye’s nazarıyla” s. 51
“nazar-ı yeis” s. 74.	“ye’s nazarını” s. 51
“nazar-ı zehr-nâkı” s. 74.	“nazarı” s. 51
“katre-i yeis-perveri” s.74.	“ye’s katresini” s. 51
“lezzet-i vahşiyesinden telezzüz ederek” s. 74.	“acı lezzetini tadarak” s. 51
“zîr-i pâyından” s. 74.	“altından” s. 52.
“nüfuz-ı tasarrufunu” s. 74.	“tasarrufunu” s. 52.
“bîpâyân-i fezaya” s. 75.	“fezaya” s. 52.
“nagehani bir arzu duymuştu” s. 75.	“birden tutuşan bir arzu duymuştu” s. 52.
“tesir-i mahsus hâsıl etmişti” s. 75.	“hususî bir tesir hasıl etmişti” s. 52.
“bir servet-i azîme idi” s. 76.	“azim bir servet idi” s. 53.
“ulüvv-i kadrine” s. 76.	“kaderlerinin yüksekliğine” s. 53.
“lezzet-i refakatlerine hüsrâneş kaldığı” s. 76.	“refakatlerine mütehasir kaldığı” s. 53.

“vakf-ı nazar eder” s. 77.	“dalar” s. 53.
“me’va-yı hissiyat” s. 77.	“hissiyat mevası” s. 54.
“cihan-ı efkârdır” s. 77.	“bir efkâr cınanıdır” s. 54.
“bir silsile-i gayr-ı mütenahiye-i tahassüsat” s. 77.	“türlü türlü in’ikâslar” s. 54.
“bir münasebet-i hususiye” s. 77.	“münasebet” s. 54.
“bir muhabbet-î sâkite ve gayr-ı mahsusa” s. 77.	“sakit bir muhabbet” s. 54.
“bu mülteca-yı harim-i efkârının bir periği “neşve-âveridir”. s. 77.	“bu mültecası için neşve bahşeden bir perisidir.” s. 54.
“mahz-ı sem’-i dikkattir” s. 77.	“dikkat eder” s. 54.
“fecd-i saadet” s. 77.	“saadet fecri” s. 54.
“ruhsat-ı müsaadesi” s. 78.	“giriniz ruhsatı” s. 54.
“nişane-i istifsar” s. 78.	“bir istifsar vardı” s. 54.
“fürceyab-ı seyelan olmuş gibi” s. 79.	“seyelanı hazır gibi” s. 55.
“gam ile pürnem bir nazar teati olundu” s. 79.	“gam ile doldu bir nazar teati olundu” s. 55.
“bir tesadüm-i seyyalât-ı berkıyye” s. 79.	“bir duygu tesadüfü” s. 55.
“tarih-i mufassal-ı hissiyattır” s. 79.	“bir mufassal kitaptır” s. 55.
“tarih-i aşkın” s. 79.	“aşkın” s. 55.
“hafayâ-yı muhteviyatını” s. 79.	“bütün muhteviyatını” s. 55.
“serair-i tahassüsatını” s. 79.	“serarini” s. 55.
“perde-i ihtirâzı” s. 79.	“ihtiraz perdesini” s. 55.
“bir buse-i nazarın âğuş-ı mestânesine” s. 80.	“gözlerinin ağuşuna” s. 56.
“bir nigâh-ı medid ile” s. 80.	“medid bir nigah” s. 56.
“-fıkr-i keder-perveri mestur-ı sehab-ı endişe olduğu hengâm-ı melal içinde” s. 80.	“icat fikri hüzne müstağrak olduğu melal hengâmı içinde” s. 56.
“bir simâ-yı gam-perver” s. 80.	“gamlı bir sima” s. 56.
“bir levha-i hüzn-enis” s. 80.	“hazin bir levha” s. 56.
“reng-i elimi bir gecenin zulmet-i mateminden” s. 80”.	“elîm bir gecenin zuluşhaden” s. 56.
“hilal-i müzlim” s. 80.	“bir donuk hilal” s. 56.

“nigâh-ı hazinine birer zıll-i hazin” s. 80.	“mahzun bakışında bir gölge” s. 56.
“reng-i siması” s. 80.	“siması” s. 56.
“sima-yı zalam-ı âşiyana” s. 80.	“bu mahzun simaya” s. 56.
“bir nur-ı serseri” s. 80.	“serseri bir nur” s. 56.
“şule-i tebessüm” s. 80.	“bir tebessüm” s. 56.
“leyl-i sehabdar” s. 80.	“bulut parçası” s. 56.
“heyet-i umumiyesine” s. 80.	“umumî heyetine” s. 56.
“güya yed-i hilkat” s. 80.	“--- hilkatin eli” s. 56.
“bir hayat-ı yeisin zübde-i tarihini” s. 80.	“meyus bir hayatın zübdesini” s. 56.
“mahzuniyetten” s. 81	“hüzünden” s. 56.
“hayal-i saadet” s. 81	“saadet hayali” s. 57.
“âğuş-ı ezvakına” s. 81.	“ağuşuna” s. 57.
“hararet-i müskiresi” s. 81.	“nefesinin harareti” s. 57.
“terane-i semavi” s. 81.	“semavi bir terane” s. 57.
“güya ta amâk-ı kalbinden” s. 81.	“ta kalbinden” s. 57.
“feryad-ı aşk” s. 81.	“aşk feryadı” s. 57.
“mühtez ruh ile mâli” s. 81.	“titreyen” s. 57.
“aşk-ı masum” s. 82.	“masum aşk” s. 57.
“tercüme-i hissiyat etmeksizin” s. 82.	“hissiyatını tercüme etmeksizin” s. 57.
“der-hatır” s. 82.	“tahattur” s. 57.
“hatırat-ı evveliyesi” s. 82.	“ilk hatıraları” s. 57.
“elvah-ı atika” s. 82.	“eski levhalar” s. 57.
“menazır-ı müşevveşe” s. 82.	“müşevveş manzaralar” s. 57.
“menşur-ı tahayyülatı” s. 82.	“tahayyülatının menşuru” s. 57.
“safahat-ı hayatının” s. 82.	“hayatının” s. 57.
“tesirat-ı şedide” s. 82.	“şedit teessürlerle” s. 57.
“mâ-sabak-ı ömrüne irca-yı hatıra ettiği” s. 82.	“geçmiş ömrüne hatırasını sevk ettiği” s. 57.
“suver-i mün’akisesini” s. 82.	“akislerini” s. 58.
“mukaddime-i hayatını” s. 82.	“hayatının mukaddemesini” s. 58.

“tarih-i ömrünün” s. 82.	“ömrünün” s. 58.
“bir silsile-i muhtemelat” s. 82.	“bir nevi ihtimaller silsilesi” s. 58.
“zâde-i hayatı yahut hediye-i vefatı idi” s. 82.	“hediyeydi” s. 58.
“bir mebna-yı atik” s. 83.	“eski bir bina” s. 58.
“hukuk-ı medeniyeden” s. 83.	“medeni haklardan” s. 58.
“me’va-yı garibi” s. 83.	“garip harabeyi” s. 58.
“hukuk-ı beşeriyeden” s. 83.	“maîşet kudretinden” s. 58.
“pîş-i nigâhı” s. 83.	“gözlerinde” s. 58.
“vahşet- zârı” s. 83.	“burası” s. 58.
“ferman-fermâ-yı dehşettir” s. 83.	“işitilir” s. 58.
“bu işbah-ı vahşiye” s. 84.	“vahşi” s. 58.
“bir lisan-ı sihr-âmiz ile” s. 84.	“sihirli bir lisan ile” s. 58.
“musahabe-i mütemadiye-i ifritâne içindeymişler gibi” s. 84.	“bir musahabe içinde imişler gibi” s. 58.
“âlem-i vahşet” s. 84.	“vahşetin” s. 58.
“div-i pür-dehşet” s. 84.	“devleri” s. 58.
“bir telatum-ı esvat-ı mahûfe” s. 84.	“korkunç bir uğultu telatumu” s. 59.
“bu mahlukât-ı acibe” s. 84.	“bu acib şeyler” s. 59.
“cem-i gafirin” s. 84.	“kalabalığın” s. 59.
“amaç-gâh-ı serbesti” s. 84.	“serbest bir zemini” s. 59.
“tesis-i âşiyân etmişti” s. 84.	“yerleşmiş idi” s. 59.
“eser-i tahrip” s. 85.	“tahrip eseri” s. 59.
“bir mahlûk-ı cesimin” s. 85.	“bir mahlukun” s. 59.
“kadîd-i mahufi” s. 85.	“korkunç iskeleti” s. 59.
“heyet-i umumisiyle” s. 85.	“bütün heybeti ile” s. 59.
“enîn- mahufu” s. 86.	“korkunç uğultusu” s. 60.
“seyyale-i tehâşiyenin” s. 86.	“titreme seyyaalesinin” s. 60.
“esvat-ı ifritânesinden” s. 86.	“uğultuları” s. 60.
“âlem-i tenhâi” s. 87.	“tenhalık alemi” s. 60.

“bir galeyyan-ı dehhaş-i hâyuhûy” s. 87.	“bir gürültü galeyanı” s. 60.
“bir tarraka-i mahufe-i esvat” s. 87.	“bir korkunç tarraka” s. 60.
“tezyid-i şiddet ve savlet eden” s. 87.	“şiddetini ve savletini tezyit eden” s. 60.
“bir seylabe-i bela” s. 87.	“bir seylabe” s. 60.
“bir enin-i mahuf ile” s. 87.	“mahuf bir enin ile” s. 60.
“gûşe-i sefiline” s. 87.	“sefil köşesine” s. 60.
“firâş-ı ihtizatda” s. 87.	“ihtizar yatağında” s. 60.
“bir haşyet-i gayr-i ihtiyariye” s. 87.	“büyük bir korku” s. 60.
“dehşet-i ecelin” s. 87.	“ecelin” s. 60.
“hüküm-ferma olduğu” s. 87.	“hüküm sürdüğü” s. 60.
“manzara-i mahufayı” s. 88.	“müthiş manzarayı” s. 62.
“pîş-i nigâh-ı dehşetine” s. 88.	“gözlerine tamamiyle” s. 62.
“birer add-i mahuf” s. 88.	“bir uzun gürültü” s. 62.
“bir telatum-ı tufannüma-yı gulgule” s. 88.	“bir tufan gulgulesiyle” s.62.
“velvele-i intirak-ı” s. 88.	“intirakı velvelesi” s. 62.
“bir ziya-yı cehennemî” s. 88.	“cehennemi bir ziya” s. 62.
“bir girdab-ı zalam” s. 88.	“girdap” s. 62.
“bu şeb-i deycur” s. 88.	“bu karanlıkları” s. 62.
“bela-yı ateş-feşan” s. 88.	“ateşten” s. 62.
“bu hercümerc-i hevl-engiz içinde” s. 88.	“rüzgarlar” s. 62.
“bu hengâme-i beladan” s. 89.	“bela hengâmesinden” s. 62.
“saniha, tiz, ciğerder, sine-çâk bir feryad etti; bîhûd tahtaların üzerine düştü” s. 89.	“saniha ciğerleri yırtan bir feryad ile tahtaların üzerine düştü” s. 62.
“nigâh-ı nilgûnunu” s. 89.	“lacivert gözünü” s. 63.
“sükûn-ı mahz” s. 89.	“sükun” s. 63.
“gayr-ı müteharrik” s. 89.	“hareketsiz” s. 63.
“zehir-nâk” s. 89.	“yakıcı” s. 63.
“nazra-ı veda” s. 89.	“veda nazarı” s. 63.
“buse-i iftirak” s. 89.	“ayrılış busesi” s. 63.

“tehadum etti” s. 89.	“hücum etti” s. 63.
“emvac-ı umman” s. 89.	“umman” s. 63.
“kaza-yı hevaya” s. 89.	“kazaya” s. 63.
“biçaregâna dest-res-i atıfet olan” s. 90.	“biçarelere atıfet elini uzatan” s. 63.
“ref’-i tazarru etti” s. 90.	“gözlerini göklere kaldırdı” s. 63.
“nigâh-ı hayretle” s. 90.	“hayretle” s. 63.
“eser-i bîpâyân-ı merhamet” s. 90.	“bir merhamet” s. 63.
“şihâk-ı ıstırabın” s. 90.	“acısını” s. 63.
“hitab-ı müşfikâneye” s. 90.	“şefkat hitabına” s. 63.
“serbestî-i seyelan” s. 90.	“serbest seyelannîm” s. 64.
“tesir-i amik” s. 91.	“derin bir teessür” s. 64.
“sefalet-i beşeriyenin” s. 91	“beşer sefaletinin” s. 64
“deva-sâz olmak” s. 91.	“deva bulmak” s. 64.
“varta-i sefaletten” s. 91.	“vartadan” s. 64.
“bilâ-ihtiyar” s. 91.	“ihtiyarsız” s. 64.
“dest-i muavenetin” s. 91.	“muavenet elini” s. 64.
“girive-i mezelletir” s. 91.	“mezellet girivesi” s. 64.
“cemiyet-i beşeriye” s. 91.	“cemiyet” s. 64.
“rüzgâr-ı kaza” s. 91.	“kaza rüzgarı” s. 64.
“heyet-i sefile-i insaniyeye” s. 91.	“insanlığın sefaletine” s. 64.
“nigâh-ı merhameti matuf olanlar” s. 91.	“merhamet gözü matuf olanlar” s. 64.
“nazar-ı merhanüşae” s. 91.	“gözlerine” s. 64.
“feciâ-yı mücessemenin” s. 91.	“fecianın” s. 64.
“nida-yı hüsrânını” s. 92.	“hüsrân nidasını” s. 64.
“tufan-ı beka” s. 92.	“bir gözyaşı tufanı” s. 64.
“bir tecesüs-i lakaydâne” s. 92.	“tecessüs ile” s. 64.
“heyet-i samia” s. 92.	“kalabalık” s. 64.
“bir teslimiyet-i mutlaka-i nefsiye ile” s. 92	“tam bir teslimiyet ile” s. 65
“bir münasebet-i refikâne” s.92	“bir arkadaşlık münasebeti” s. 65

“kat-i ümid” s. 92	“ümit kestiği” s. 65
“tarz-ı hayatı” s.92	“hayatı” s. 65
“taht-ı tekellüfünde idi.” s. 93	“üzerinde idi”. s. 65
“vakf-ı dikkat” s. 93	“dikkat” s. 65
“tamamiyet-i nefsiyesini temin için” s. 93	“mevcudiyetini ikmal için” s. 65
“refakat-ı mütemadiye” s. 93	“ refakat” s. 65
“takayyüdat-ı mahsusası” s.93	“takayyüt” s. 65
“bir rabıta-i muhabbet” s. 93	“bir rabıta” s. 65
“hiss-i âşıkânesini” s. 94	“duygularını” s. 66
“daire-i tabiyeden” s. 94	“dar daireden” s. 66
“feza-yı tayerân” s.94	“tayeran fezası” s. 66
“heva-yı sevda” s. 94	“sevda” s. 66
“müsaadat-ı mütekabelede” s. 94	“mütekabil müsaadelerde” s. 66
“sema-yı sevda-yı perverâneye” s. 94	“sevda semasına” s. 66
“reng-i laciverdi ile” s. 94	“onun lacivert renkleriyle” s. 66
“mest-i nur” s. 94	“nurlarla mest” s. 66
“tuğyan-ı tehyicatına” s. 94	“tuğyanına” s. 66
“lisan-ı belîği” s. 94	“lisanı da” s. 66
“temin-i hayat” s. 94	“hayatın temini” s. 66
“suret-i maişetini” s. 94	“maişetini” s. 66
“kesb-i emniyet etmedikçe” s. 95	“emniyet kesbetmedikçe” s. 66
“bu emeli esas-ı tahayyülat olarak” s. 95	“emeli hayallerine esas olarak” s. 67
“bütün mebna-yı tasavvuratını” s. 95	“bütün tasavvurlarını” s. 67
“kısm-ı âzamı” s. 95	“büyük kısmı” s. 67
“tecessüs-i hafâyâya meyelan-ı şedidinin zevairi” s. 95	“gizli şeylerin tecessüs meyelanını açık şeyleri” s. 67
“ihzan-ı kalbiyesine” s. 96	“kederlerine” s. 67
“Saniha’nın pîş-i nigâh-ı vukufuna atmış idi” s. 96	“Saniha’nın gözlerine sermişti” s. 67
“baha-yı hayatı” s. 96	“hayat pahası” s. 67

“bir tercüme-i ye’is” s. 96	“bir ye’s tercemesi” s.67
“bir katre-i zehir” s. 96	“bir katre zehir” s. 67
“bir vaka-i harikulade” s. 96	“pek büyük bir vaka” s. 68
“mesruriyet-i tıflânesini” s. 96	“sevincini” s. 68
“bir nigah-ı perişan ile” s. 96	“perişan bir nigah ile” s. 68
“bir faaliyet-i hesabiye ile” s. 97	“bir faaliyetle” s.68
“ihtizazat-ı dimağiyeye” s. 97	“dimağ ihtizazlarına” s. 68
“bu tecrübe-i maişet” s. 98	“dar maişet tecrübesi” s. 69
“mukaddime-i musibetin” s. 99	“musibet mukaddemesi” s. 69
“hiss-i kable’l vuku” s. 99	“peşin his” s. 69
“hazz-ı huzurdan mest gibi” s. 99	“hazzından” s. 70
“vaziyet-i ihmalperestâne ile” s. 100	“vaziyetle” s. 70
“musiki-i deruniyi” s. 100	“şarkıyı” s. 71
“mehd-i hülya” s. 100	“hülya” s.71
“merkuziyet-i mütefekkirâne ile” s. 100	“dalgınlıkla” s. 71
“ufk-ı meçhule” s. 100	“ufka” s. 71
“feda-yı nefis” s. 102	“nefsini feda” s. 72
“bir tavr-ı levendâne” s. 102	“levent bir tavır ile” s. 72
“bir mana-yı muzmeri” s. 104	“gizli bir manayı” s. 74
“vesait-i hasise” s. 104	“hasis vasıtalarla” s. 74
“pây-ı galibiyetine” s. 104	“ayaklarının altına” s. 74
“izzet-i nefisine” s. 104	“izzetine” s. 74
“meziyat-ı nisvaniyeden” s. 105	“şahsi meziyetlerden” s. 74
“bir eser-i cedid-i iltifat” s. 105	“yeni bir iltifat” s. 75
“arz-ı vücud” s. 105	“zuhur” s. 75
“mesele-i izdivaç” s. 105	“izdivaç” s. 75
“bir galeyân-ı sada” s. 105	“galeyânlı bir sada” s. 75
“buhar-ı teessürle” s. 106	“teessürle” s. 75
“heyecan-ı hissiyat ile mühtez” s. 106	“heyecanla mühtez” s. 75

“heyet-i umumiyesi ile” s. 106	“bütün heyetiyle” s. 75
“ref-i feryad-ı mağlubiyet ediyormuş gibi” s. 106	“mağlubiyet ilan ediyormuş gibi” s. 76
“nidâ-yı aşkı” s. 106	“aşk nidasını” s. 76
“muhabbet-i tıflânemi” s. 106	“çocuk muhabbetimi” s. 76
“mahrum-ı hediye” s. 106	“hediyeden mahrum” s. 76
“aşk-ı üryanımdan” s. 107	“çıplak aşktan” s. 76
“vasıta-i saadet” s. 107	“saadete vasıta” s. 76
“arz-ı inkıyad” s. 107	“inkıyad” s. 76
“sükûn-ı mahz” s. 107	“sükûn” s. 77
“hakâyığın mahiyet-i ciddiyesinde şühedar olmaya alışmış reybiyûna” s. 107	“hakikatlerin mahiyetinde şüphe taşımaya alışmış mürebbilere” s. 77
“eda-yı mahsusuyla” s. 108	“hususî eda” s. 77
“niğâh-ı âteşini” s. 108	“gözün alevi” s. 77
“beyan-ı mütalaa ediyormuş” s. 108	“bir mütalaa beyan ediyormuş” s. 77
“şiiir-âmiz, biraz hayal-perver, biraz hüsn-vâz” s. 108	“şiiirli, biraz hayalli, biraz tatlı” s. 77
“bir hakikat-i sun’iye” s. 108	“yapma bir hakikat” s. 77
“bir maraz-ı maneviyesinden” s. 108	“manevi bir marazından” s. 77
“bir temaruz-ı ârızisinden” s. 108	“ârızı bir hummasından” s. 77
“kuvve-i ruhaniye” s. 108	“kuvvet” s. 77
“pîş-i niğâhında ruh-perver, nazar-firib, hayal-güster renklerden” s. 109	“gözlerinde ruh okşayan, hayal uyandıran renklerden” s. 78
“âlem-i sihr-âmiz” s. 109	“sihir alemi” s. 78
“o elvan ü envar” s. 109	“onların” s. 78
“dest-i kaza” s. 109	“kaza” s. 78
“saadet-i mevhum” s. 109	“mevhum saadet” s. 78
“bakayâ-yı hatırat” s. 109	“hatıra bakiyesi” s. 78
“lezzet-i sükkeri” s. 109	“sekir lezzeti” s. 78
“bir kesel-i elîm” s. 109	“elim bir kesel” s. 78

“vaad-i neşve” s. 109	“neşve vaad” s. 78
“kâse-i şarabı” s. 109	“kâseyi” s. 78
“şey-i yeisten” s. 109	“şey yeisten” s. 78
“tevcih-i hitap etti.” s. 109	“hitap etti.” s. 78
“tebdil-i muhavere” s. 110	“muhavereyi tebdil” s. 78
“sehab-ı gubar kalkarak” s. 110	“toz bulutu kalkarak” s. 79
“pervaz-ı mütelatım” s. 110	“telatımlarla” s. 79
“emvâc-ı harekete bıkaydâne” s. 111	“harekete kayıtsız” s. 79
“bir büt-i müteharrik” s. 111	“müteharrik bir put” s. 79
“bir nehr-i pür-hüruş” s. 111	“galeyana gelmiş bir nehir” s. 79
“inhina-yı latifinden” s. 111	“hafif bükülüşünden” s. 79
“bir nigâh-ı vâsi” s. 111	“vâsi bir nigah” s. 79
“manzara-i hoş-terîni” s. 111	“manzarayı” s. 79
“levha-i zî-hayati” s. 111	“levhayı” s. 79
“sadâ-yı nağme-perdazi” s. 111	“nağmeli sadaları” s. 80
“avâze-i süruru” s. 111	“sürur avezesi” s. 80
“gulgüle-i hareketi” s. 112	“gulgulası” s. 80
“zemzeme-i emvacı” s. 112	“zemzemesi” s. 80
“feverân-ı efkâr” s. 112	“fikir feveranı” s. 80
“dil-firifte-i letaifi olmuş” s. 112	“meshuru olmuş” s. 80
“daire-i salahiyetini” s. 112	“salahiyetini” s. 80
“vakf-ı hayat etmekten” s. 112	“hayatını vakfetmekten” s. 80
“meclub-ı tebessümü” s. 112	“tebessümüne meclup” s. 80
“firifte-i nigâh-ı latifi, dilbeste-i handesi olmuş” s. 112	“başkalarına mağlup olmuş” s. 80
“sekr-i aşk” s. 112	“aşk sekri” s. 80
“sekr-i latifin” s. 112	“sekrin” s. 80
“bir incila-yı nazarında” s. 113	“bir nazarında” s. 80
“bir âlem-i saadet” s. 113	“bir saadet alemi” s. 80

“nûr-ı handesinde” s. 113	“handesinde” s. 80
“sehab-ı ümit” s. 113	“ümit” s. 80
“irca-yı fikr et” s. 113	“fikrini sevk et” s. 80
“o hayal-i latif” s. 113	“o hayal” s. 80
“nasb-ı nigâh-ı şefkat etmişsin” s. 113	“gözlerini dikmişsin” s. 80
“vesile-i arzu” s. 113	“arzu vesilesi” s. 81
“birer sebep-i yeis olacaktır.” s. 113	“birer ye’s sebebi olacaktır.” s. 81
“bir mücadele-i mütemadiye” s. 113	“daimi bir mücadele” s. 81
“ateş-i gayretini şirişk-i meyusiyet suretinde” s. 114	“gayretini meyusiyet yaşları suretinde” s. 81
“nazra-i hicran” s. 114	“hicran nazarı” s. 81
“seyyâle-i zehr-nâk” s. 114	“zehirli bir seyyale” s. 81
“gayr-i müteharrik” s. 114	“susarak” s. 81
“ulüvv-i cenâbı” s. 114	“cenap yüksekliği” s. 81
“mani-i izdivaç” s. 114	“izdivaca mani” s. 81
“mani-i izdivaç” s. 114	“bir mani” s. 81
“şâyân-ı nefret” s. 115	“nefrete şayan” s. 82
“tezyid-i kuvvet etsin” s. 115	“kuvvetini tezyit etsin” s. 82
“hiss-i perestişe icra-yı tesir eylesin” s. 115	“perestiş duygusuna tesir eylesin” s. 82
“tebdil-i vaziyet” s. 115	“vaziyetini tebdil” s. 82
“ilâ-yı zafer” s. 117	“zaferini ilan” s. 83
“bir meserret-i tıflâne” s. 117	“çocukça bir meserret” s. 83
“bir hiss-i yeis” s. 117	“bir ye’s” s. 83
“hande-i sürur” s. 117	“sürur handesi” s. 83
“reng-i müşâşa’ı” s. 117	“parlak renkleri” s. 84
“bir inhina-yı latif” s. 118	“latif bir bükülüş” s. 84
“elbise-i mahsusayı” s. 118	“elbiseyi” s. 84
“bir vakar-ı fevka’l-beşer ile” s. 118	“büyük bir vakar ile” s. 84
“nazar-ı dikkatini” s. 118	“dikkatini” s. 84

“bir sürat-i nazar ile” s. 118	“bir nazar ile” s. 84
“kısm-ı muzmerini” s. 119	“gizli kısmını” s. 85
“bütün tantana-i ikbalini” s. 119	“bütün ikbalini” s. 85
“nigâh-ı hüsrana” s. 119	“hüsrana” s. 85
“pîş-i nazarındaki” s. 119	“gözlerinin önündeki” s. 85
“gerdune-i azanüşaden” s. 119	“azanüşaden” s. 85
“çirkab-ı tahkir ile” s. 119	“tahkir ile” s. 85
“mezbele-i hayattan” s. 119	“mezbeleden” s. 85
“o nokta-i âliyye” s. 119	“o noktaya” s. 85
“heyecan-ı hissiyatından” s. 120	“heyecanından” s. 86
“vesile-i makal” s. 120	“söylemeye bir vesile” s. 86
“bilâ-ihtiyar” s. 120	“ihtiyarsız” s. 86
“bir kuvve-i şedide-i berkiyye” s. 120	“şedid bir kuvvetle” s. 86
“tebdil-i mecra-yı nigâh etmek” s. 120	“tebdil etmek” s. 86
“bedia-yı hilkat” s. 121	“hilkat bediası” s. 86
“tesir-i şedid” s. 121	“şedid tesir” s. 86
“mecra-yı nigâhlarını” s. 121	“nazarlarının mecrası” s. 87
“çehre-i latif” s. 122	“latif çehre” s. 87
“sima-yı melek” s. 122	“melek sima” s. 87
“el’ân bakiye-i nur-ı nigâhı gözlerinde uçuşan” s. 122	“kendi gözlerinin içinde uçuşan” s. 87
“hissiyat-ı samime-i kalbinin” s. 123	“asıl hissiyatının” s. 87
“bir hayal-i dil-firib idi.” s. 123	“bir hayal idi.” s. 87
“fakat o hayal, o renk-nişîn-i kalbi olan peri-i perestideyi tahtgâh-ı hükmünden indirmeye muvaffak olamayacaktı.” s. 123	“fakat o hayal, kalbine hakim olan perestideyi oradan silkmeye muvaffak olamayacaktı.” s. 87
“bir talakat-ı mahsusa ile” s. 125	“resmi bir talakat ile” s. 88
“mukaddime-i iftitâhiye ile” s. 125	“mukaddeme” s. 90
“üslûb-ı musahabete tabiyeten” s. 125	“üsluba tebaiyeten” s. 90
“tertib-i mahsusa” s. 126	“tertibe” s. 90

“maksad-ı ziyaretin” s. 126	“maksadın” s. 90
“bir dikkat-i mahza” s. 126	“mücessem bir dikkat” s. 90
“celb-i dikkat etmek” s. 127	“dikkat celb etmek” s. 91
“bir mukabele-i layıka” s. 127	“münasip bir mukabele” s. 91
“memuriyet-i mahsusam “s. 127	“memuriyetim” s. 91
“tezyid-i kıymet” s. 128	“kıynüşhai tezyid” s. 91
“gayr-ı tabîi ictima etmiş” s. 128	“kısbî içtima etmiş” s. 92
“bir tavr-ı mahzunane ile” s. 129	“mahzun bir tavr ile” s. 92
“oğlumda istikamet-i tabiat, hüsn-i fitrat gibi birçok meziyat-ı tabîiye var” s. 129	“oğlumda istikamet, tabiat, iyi bir fitret gibi birçok tabîi meziyetler var” s. 92
“hüsn-i teveccüh görmek” s. 130	“teveccüh görmek” s. 93
“bir tavr-ı ciddi ile” s. 130	“ciddi bir tavr ile” s. 93
“sevk-i kelim edebileceklerini” s. 130	“gidebileceklerini” s. 93
“mesele-i izdivaca” s. 131	“izdivaca” s. 94
“nâ-güşade” s. 131	“kapalı” s. 94
“cevelangâhlar” s. 131	“zeminler” s. 94
“evc-i bâlâ-yı saadete” s. 131	“saadetin pek yüksek bir derecesine” s. 94
“bir helal-i ümit irtisam ettiğini” s. 131	“bir ümit hilali irtisam ettiğini” s. 94.
“bir hayal-i hazin” s. 132	“hazin bir hayal” s. 94
“âfâk-ı ümid-i pür-nurun” s. 132	“münevver ümit ufkunun” s. 94
“bir hiss-i elîm” s. 132	“elim bir his” s. 94
“pişdar-ı hissiyatı” s. 132	“peşin duygusu” s. 94
“iddia-yı galibiyet eden” s. 132	“galibiyet eden” s. 95
“sefalet-i hayatını” s. 133	“hayatını” s. 95
“darbe-i mematin cehd-i sükûtunu” s. 133	“darbenin ereden ineyeğini” s. 95
“niğâh-ı haziniyle” s. 133	“hazin niğahıyla” s. 95
“hukuk-ı tasrifyesini” s. 134	“tasarruf haklarını” s. 96
“tevcih-i nazar etmeyerek” s. 134	“bakmayarak” s. 96
“tahaşşüdünü hissettiği” s. 134	“biriktiğini hissettiği” s. 96

“sehaib-i musibet tesadüm etmiş de” s. 134	“musibet bulutları çarpışmış da” s. 96
“mıtrak-ı hafî” s. 135	“gizli çekiç” s. 96
“mâl-â-mâl-i hatırat-ı latife ile” s. 135	“türlü latif hatıralarla” s. 96
“büht-i mahz” s. 135	“beht” s. 97
“kuvve-i sihriye-i tayeran ile” s. 135	“kuvvet hamlesi ile” s. 97
“o zemzeme-i mest-âver-i şebabı” s. 136	“o mest eden zemzemeyi” s. 97
“zîr-i pâ-yı hasmına” s. 136	“ayaklarına” s. 97
“darabat-ı meyasânesiyle” s. 136	“meyus darbeleriyle” s. 97
“berkî bir hiss-i ıstırap” s. 136	“yakıcı bir ıstırap” s. 97
“düş ber düş edecek” s. 136	“harab edecek” s. 97
“bir feryad-ı mezbuhanê ile” s. 137	“mezbuhan bir feryad ile” s. 98
“kuva-yı mevcudesini” s. 137	“kuvvetlerini” s. 98
“terk-i makam etti” s. 137	“yerini terk etti” s. 98
“sada-yı feryad ile” s. 137	“feryad ile” s. 98
“bir fecia-yı zî-hayat” s. 138	“canlı bir fecia” s. 98
“lakayt, bîteessür, pür-gû, neşve-rîz gülüyor” s. 138	“kayıtsız, teessürsüz gülüyor” s. 99
“eda-yı kelim” s. 138	“tarz” s. 99
“kuvve-i mihanikiye” s. 140	“mihaniki bir kuvvet” s. 100
“bir cism-i sun’î” s. 140	“suni bir cisim” s. 100
“hissiyat-ı kalbiyesini” s. 140	“yüreğini” s. 100
“bir teslimiyet-i tamme-i nefsiye ile” s. 140	“bir teslimiyet ile” s. 100
“bir hal-i bîtâbî ile” s. 141	“yorgun bir halde” s. 101
“bir ufk-ı müşevveş-i tahayyülatta puyan” s. 141	“müşevveş bir düşünce ufkunda puyan” s. 101
“hissiyat-ı gayr-ı muine” s. 141	“karışık hissiyat” s. 101
“zulmât-ı âfâk-ı hayatı” s. 141	“hayatının karanlıkları” s. 102
“lebrîz-i neşve” s. 141	“dolu” s. 102
“nagâh bir pençe-i âhengin” s. 142	“çelik bir pençe” s. 102
“yed-i kudret” s. 142	“tabiat” s. 102

“âlâm-ı gûnâ-gûn-ı hayat” s. 142	“hayatın türlü acıları” s. 102
“inkişaf-ı hande-i şemsi mübşir yağmurlar” s. 142	“güneşi tebşir eden yağmurlar” s. 102
“tufan-ı sirişk” s. 143	“gözyaşı tufanı” s. 102
“darbat-ı muttaride” s. 143	“muttarit darbeler” s. 103
“bir kısım-ı münevver” s. 144	“münevver bir kısmı” s. 104
“nasb-ı nigâh” s. 144	“nasb ederek” s. 104
“mahz-ı dikkat kesilmiş” s. 145	“dikkat kesilmiş” s. 104
“kuvve-i basariyesini” s. 145	“gözyaşlarının kuvvetini” s. 104
“bir safha-i sehaber- nâk-ı pulad” s. 146	“gümüş safha” s. 105
“ziya-yı hafif” s. 146	“hafif ziya” s. 105
“nigâh-ı yeis-penahıyla” s. 146	“meyus gözleri” s. 105
“fevk-i serinde” s. 146.	“başının üzerinde” s. 105
“mebna-yı hayalatımı” s. 146	“hayal binasını” s. 105
“tarz-ı hayattan” s. 147	“hayattan” s. 105
“vasıta-yı icra-yı ittihaz ettikleri” s. 147	“ittihaz ettikleri” s. 105
“âguş-ı meyusiyette” s. 147	“meyusiyette” s. 106
“o saadet-i gayr-ı melhuzayı” s. 147	“o beklenmeyen saadeti” s. 106
“o ufk-ı istikbalin incila-yı fecrini görmeye başlamıştı.” s. 147	“o istikbalin parlak fecrini görmeye başlamıştı.” s. 106
“bu hercümerc-i mutalaat” s. 147	“bu karışık düşünceler” s. 106
“bilâ-ihtiyar” s. 148	“ihtiyarsız” s. 107
“tebdil-i mütalaa etti.” s. 149	“mütalasını tebdil etti.” s. 107
“cebr-i nefis ile” s. 150	“nefsine cebr ile” s. 108
“feragat-ı nefsiyeye” s. 151	“nefs feragatine” s. 108
“sükût-ı mahz” s. 151	“sükût” s. 108
“der-hatır etti.” s. 151	“düşündü.” s. 109
“nigâh-ı mütefekkirinin hatt-ı cereyanı” s. 152	“mütefekkir gözlerinin cereyanı” s. 109.
“hal-i mutadisinde” s. 152	“mutat halinde” s. 109
“bâdî-i izmihlali olan” s. 152	“izmihlaline sebep olan” s. 110

“mebani-i sefileyi” s. 155	“sefil binaları” s. 111
“meva-i fakir” s. 155	“fakir ev” s. 111
“hal-i sefil-i fakrını” s. 155	“sefil fakrını” s. 111
“tantana-i servet” s. 155	“servet” s. 112
“sadâ-yı kahkaha-âmizi” s. 155	“kahkahalı sedası” s. 112
“gayr-i mutasavver” s. 155	“tasavvur edemedikleri” s. 112
“cenah-ı yeminindeki” s. 155	“sağ cenahındaki” s. 112
“inhina-yı helezoni ile” s. 156	“helezoni bir kıvrılışla” s. 112
“iki mermer-i âmud” s. 157	“iki mermer âmud” s. 113
“meyl-i kamet” s. 157	“meyl “ s. 113
“kısım-ı mukabilini” s. 157	“mukabil kısmını” s. 113
“bir levha-yı zümrüdîn” s. 157	“yeşil bir levha” s. 113
“silsile-i elvah” s. 157	“resim silsilesi” s. 113
“bir nazar-i perişan” s. 158	“perişan bir nazar” s. 113
“bir meşy-i vakurane ile” s. 158	“vakur bir yürüyüşle” s. 114
“iktibas-ı reng etmiş” s. 159	“renk iktibas etmiş” s. 114
“bir vaziyet-i mühmelâne ile” s. 159	“mühmel bir vaziyet ile” s. 114
“nazar-ı nevâz” s. 159	“gözleri okuyan” s. 114
“harabezârın” s. 159	“harabenin” s. 115
“in’ikas-ı tazyinatıyla” s. 159	“bütün eşyasıyla” s. 115
“elvah-ı müteselsile-i mün’akiseye” s. 159	“müteselsil levhalara” s. 115
“garabet-i manzarayı” s. 159	“manzara garabetini” s. 115
“heyet-i mecmuasiyle” s. 159	“bütün heyeti” s. 115
“ayn-ı mün’akisi” s. 160	“ayni” s. 115
“gayr-ı mütenahi” s. 160	“bitmez tükenmez” s. 115
“bi-payân, bînihaye” s. 160	“hudutsuz” s. 115
“ebr-i bahar” s. 160	“bahar bulutu” s. 115
“bir meşy-i laubalîyane ile” s. 160	“oynak bir yürüyüş ile” s. 115
“bir hareket-i diğەر” s. 161	“diğەر bir hareket” s. 115

“gayr-ı muayyen olmakla beraber” s. 161	“muayyen olmamakla beraber” s. 116
“hiss-i husumet” s. 161	“husumet” s. 116
“esrar-ı latifeyi” s. 162	“esrarı” s. 116
“der-âguş eder” s. 162	“kucaklayan” s. 116
“nahafet-i latifeyi” s. 162	“nahafet” s. 117
“bir cism-i esiri” s. 163	“esiri bir cisim” s. 117
“bir vücud-ı fevka’l-beşer” s. 163	“insanlıktan başka bir vücut” s. 117
“bir sükût-ı mahza” s. 163	“derin bir sükûta” s. 117
“gurur-ı validiyeti” s. 163	“analık gururu” s. 117
“tesir-i sihriye” s. 163	“tesire” s. 117
“teklif-i icab” s. 164	“tekellüf” s. 118
“daire-i resmîyetin” s. 164	“resmîyetin” s. 118
“mülakat-ı hususiyede” s. 164	“resmîyetin” s. 118
“bu sözler bir telatım-ı seri’ ile ince” dudaklarının arasından müteselsil, gayr-i münkati bir cereyan ile akıyordu.” s. 165	“bu sözler ince dudaklarının arasından müteselsil bir cereyan ile akıyordu.” s. 118
“bir haft-ı tıflâne-i lisan ile” s. 165	“bir lisan hiffeti” s. 118
“serbesti-i hareket” s. 165	“serbest hareket” s. 119
“bir hiss-i bârid” s. 165	“barid bir his” s. 119
“saadeti kemâl-i ulûv-i cenâb ile fedaya karar vermişti.” s. 166	“saadeti fedaya karar vermişti.” s. 119
“hazine-i garaib” s. 166	“garibeler hazinesi” s. 119
“bir şey-i bîma’ni” s. 166	“manasız bir şey” s. 119
“gayr-ı muntazır” s. 167	“beklenmeyen” s. 120
“heva-yı rayihadarıyla” s. 167	“rayihalı havası ile” s. 120
“fıkr-i celanı” s. 167	“çalâk fikri” s. 120
“beyan-ı rey etmek” s. 168	“rey beyan etmek” s. 121
“fıkr-i icadına” s. 168	“icad fikrine” s. 121
“bir taziyâne-i şevk olmuş.”s. 168	“bir taze şevk vermiş.”s. 121
“bir tayeran-ı seri ile” s. 168	“seri bir tayeran ile” s. 121

“bir cism-i sâmit” s. 168	“samit bir cisim” s. 121
“tufan-ı ahenk” s. 168	“ahenk tufanı” s. 121
“serbesti-i tayeran ile” s. 169	“serbesti” s. 121
“latif bir aheng-i mevzun hareketle” s. 169	“latif mevzun hareketle” s. 121
“bir ra’şe-i asabiye” s. 169	“asabi bir raşeye” s. 121
“başı gayr-ı mahsus sallanarak” s. 169	“başı sallanarak” s. 121
“bir hareket-i hafife ile” s. 169	“hafif bir hareketle” s. 121
“bir zaman geldi ki hacer, guşi olmuş” s. 169	“bir zaman geldi ki, gaşy olmuş” s. 122
“bir beka-yı sakın ile” s. 170	“sakın hıçkırıklarla” s. 122
“bir tederrüc-i batı” s. 170	“bir tederrüc” s. 120
“merkuziyet-i nazarını” s. 170	“nazarının merkuziyeti” s. 122
“gayr-ı müteharrik” s. 170	“hareket etmeden” s. 122
“sarf-ı ruhundan” s. 170	“sırf ruhundan” s. 122
“bir bakiye-i nefis-i intizar” s. 171	“intizar nefesinin bakiyesi” s. 122
“bir rikkat-i elime” s. 171	“bir rikkat” s. 122
“kesb-i emniyet etmek” s. 171	“emniyet kesb etmek” s. 122
“bir ihtizaz sadayla” s. 171	“bir titrek sada ile” s. 123
“bir kitab-ı ma’ni-i mahbus” s. 171	“bir kitap mahpus” s. 123
“sadâ-yı müstehziyâne” s. 172	“istihza sadası” s. 123
“cerideyi mazhar-ı nigâhî edecek” s. 172	“gazeteye bir göz atacak” s. 124
“bir sadâ-yı vakurâne-yi ca’li ile” s. 172	“yapma vakur bir sada ile” s. 124
“ahbar-ı ahire-yi siyasiyeden” s. 172	“haberlerden” s. 124
“vakt-i hareketleri” s. 173	“hareketleri” s. 124
“beyan-ı mütalaa” s. 173	“mütalaa” s. 124
“kabul-i tereddüt ettiğini” s. 174	“tereddüt ettiğini” s. 125
“o tebessüm-i barid” s. 175	“o barid tebessüm” s. 125
“eşkâl-i gayr-i muntazıme” s. 175	“sisli şekiller” s. 126
“kemâl-i hayretle” s. 175	“hayretle” s. 126
“münasebet-i sıhriye” s. 175	“sıhri bir münasebete” s. 126

“münasebet-i ticariyeye” s. 175	“ticari münasebet” s. 126
“idare-i lisan ediyordu.” s. 176	“söylüyordu” s. 126
“müdanegâhını kasr eden bulutlar” s. 176	“bulutlar” s. 126
“muamelat-ı ticariyemize” s. 176	“muamelatımıza” s. 126
“vaz-ı imzaya” s. 176	“imzaya” s. 126
“istidame-i münasebât muhibbaneye” s. 176	“saygılarımızı tekrara” s. 126
“numune-i imza” s. 176	“imza numunesi” s. 126
“yüz kadar” s. 176	“yüz tane kadar” s. 126
“bir vücud-ı gayr-i mütehasşis” s. 176	“hissiyatı donmuş bir vücut” s. 127
“tevcih-i nigâha” s. 176	“bakmaya” s. 127
“küşayış-i derun” s. 177	“küşayış” s. 127
“nigâh-ı teccüsüsü” s. 177	“teccüsüsü” s. 127
“bir hareket-i asabiye” s. 177	“asabi bir hareket” s. 127
“bir vaziyet-i ciddiye” s. 177	“ciddi bir vaziyet” s. 127
“bir sima-yı vakur” s. 177	“vakur bir sima” s. 127
“bir nigâh-ı taacüble” s. 178	“taaccüple” s. 128
“bir hal-i perişan” s. 178	“perişan bir hal” s. 128
“mebani-i sefilesi” s. 178	“sefil binaları” s. 128
“mesele-yi mühimme” s. 178	“mühim mesele” s.128
“mev’id-i telakkiye” s. 178	“telâki yerine” s. 128
“selamet-i fikrle” s. 179	“fikir selametiyle” s. 129
“ber-mutad” s. 180	“yine” s. 129
“bir nigâh-ı sabit i girye-perver” s. 180	“sabit bir nigah” s. 129
“bir tavr-ı elim-i ıstırap” s. 180	“bir ıstırap” s. 129
“nakş-ı hüzn-âlud-ı bükâyı” s. 180	“hüzün rengini” s. 129
“arzu-yı bükâ” s. 180	“bir teessür” s. 129
“tehâüm-i tesirat” s. 180	“teessürler” s. 130
“bir sadâ-yı haşin” s. 180	“haşin bir sada” s. 130
“bir nigâh-ı sâkit ile” s. 181	“sakit” s. 130

“bir ihtizaz-ı hiddet ile” s. 181	“bir hiddet ihtizazı” s. 130
“ateş-i şecaat-merdâne ile” s. 181	“ateş ile” s. 130
“metanet-i vaziyeti, nigâh-ı hiddeti” s. 182	“metanet ve hiddeti” s. 131
“heyecan-ı hissiyat” s. 182	“heyecanı” s. 131
“ihraz-ı galibiyet etmek” s. 182	“galibiyet ihraz etmek” s. 131
“yed-i hilkatın” s. 182	“hilkatın” s. 131
“bir nigâh-ı cesurane ile s. 183	“cesur bir nazarla” s. 131
“bir tebeddül-i âni ile” s. 183	“ani bir tebeddül ile” s. 131
“feda-yı nefse” s. 183	“kendisini fedaya” s. 132
“kalb-i beşere” s. 183	“beşer kalbine” s. 132
“istihsal-i netice ettiği” s. 183	“neticeyi istihsal ettiği” s. 132
“lezzet-i garibe” s. 183	“lezzet” s. 132
“bir cinnet-i müstehdife” s. 183	“müstehdif bir cinnet” s. 132
“temin-i husulünü” s. 184	“husulünü temin etmeyi” s. 132
“bir aheng-i sahte” s. 184	“sahte bir ahenk” s. 132
“bir keselan-ı azîm” s. 185	“azim bir keselan” s. 133
“hissiyat-ı şahsiyesinin” s. 185	“şahsi hissiyatının” s. 133
“bir teessür-i tabii” s. 185	“tabii bir teessür” s. 133
“vaziyet-i ciddiyesine” s. 185	“hakiki vaziyetine” s. 133
“muhabbet-i aşikâne” s. 186	“aşk” s. 133
“bir büht-i mahz ile” s. 186	“hayret içinde” s. 134
“bir hararet-i gayr-ı mutade” s. 186	“hadden aşırı bir hararet” s. 134
“sadâ-yı mühtezi” s. 188	“titreyen sadası” s. 135
“bir aheng-i hazin-i hülya-perver ile” s. 188	“hazin bir ahenk ile” s. 135
“bir metanet-i mesudâne ile” s. 188	“muannid bir metanet” s. 135
“aheng-i ruh-nevazından” s. 188	“ahenginden” s. 135
“bir tercüman-ı belîğ” s. 188	“belîğ bir terceman” s. 136
“bir eda-yı latif-i mesudâne ile” s. 190	“mesut bir eda ile” s. 137
“feryad-ı aşkının” s. 190	“feryadının” s. 137

“bakiye-yi aksiyle” s. 190	“bakiyesiyle” s. 137
“tanin-endaz olan bu kızın” s. 190	“çınlayan bu kızın” s. 137
“sadâ-yı sahtesini” s. 190	“sahte sesini” s. 137
“sadâ-yı elimi” s. 190	“müşteki sadası” s. 137
“bir şiir-i hazin-i yeis” s. 190	“bir hazin şiir okuyan” s. 137
“lezzet-i vahşiye-yi intikam” s. 191	“intikam lezzeti” s. 137
“mutekadat-ı mukaddesini” s. 191	“akidelerini” s. 138
“ism-i muazzamına” s. 191	“büyük ismine” s. 138
“taht-ı tazyikte” s. 191	“tazyik altında” s. 138
“hiddet-i hissiyatı” s. 191	“hiddeti” s. 138
“bir takallüs-i gayr-ı ihtiyari-i asabi” s. 191	“bir takallüs” s. 138
“bir sürat-i fevkalade-yi cereyan” s. 191	“seri bir cereyan” s. 138
“mücadele-yi tâkat fersâdan” s. 192	“mücadeleden” s. 138
“taab-ı azîm ile” s. 192	“yorgunlukla” s. 138
“bir niğâh-ı müstehziyâne ile” s. 193	“alay edercesine” s. 139
“bir buhran-ı azîm” s. 193	“azim bir buhran” s. 139
“bir hâl-i gayr-ı mütehasis” s. 193	“bir hal” s. 139
“fecd-i laciverd” s. 193	“fecd laciverd” s. 139
“hâlâ o sükûn-ı his ve fikir” s. 193	“o hep bu his ve fikir sükûnu” s. 139
“nesim-i râkid-i sabahın” s. 193	“sabahın sakin ve latif havası” s. 139
“bir rad-ı medid ü bifasıla” s. 193	“medid bir gökgürültüsü” s. 139
“heva-yı râtıbı” s. 193	“nemli havayı” s. 139
“bir gerd-i bâd-ı ziya gibi fişkırarak” s. 194	“fişkırarak” s. 139
“kısm-ı meriyesinin” s. 194	“görünen kısmının” s. 140
“feryad-ı sami’a-çâk” s. 194	“düdük feryadı” s. 140
“bir inhina-yı sefilâne-yi kametle” s. 194	“yorgun yorgun” s. 140
“çanları bir aheng-i ahenin ile yuvarlanıp” s. 194	“çanları yuvarlanıp” s. 140
“bir saik-yı gayr-ı mütefekfire” s. 194	“düşünmeden” s. 140
“sevk-i itiyadla” s. 194	“itiyat sevkiyle” s. 140

“hâl-i tabiiye” s. 195	“tabii halde” s. 140
“gayr-ı kabil olan” s. 195	“imkansız olan” s. 140
“iradat-ı nefsiyesini” s. 196	“iradesini” s. 141
“teslimiyet-i mahza ile” s. 196	“teslimiyet ile” s. 141
“bir eda-yı şübbâne ile” s. 196	“çevik bir hareketle” s. 141
“tebessüm-i cilve-nümâ-yı letafet oluyordu.” s. 196	“tebessümü yayılıyordu.” s. 141
“tavr-ı resmiyet-perestânesiyle” s. 196	“resmi tavır ile” s. 141
“takdim-i teşekkürata” s. 196	“teşekkürlerinin takdimine” s. 141
“hassasına mahsuben” s. 197	“hissesine mahsup edilmek üzere” s. 142
“masarif-i hususiyesine” s. 198	“hususî masrafına” s. 142
“başka bir emre intizaren” s. 198	“başka bir emre intizar ederek” s. 143
“sükûn-ı matemisi içinde” s. 199	“sükûnu içinde” s. 144
“sadâ-yı muhtez-i bükâ-âludu” hazin bir nağme-i meyasâne-i aşk gibi titriyordu.” s. 199	“titrek sesi hazin bir aşk nağmesine benziyordu.” s. 144
“ziya-yı hülya-perver-i kamer” s. 199	“ayın ziyası” s. 144
“hevâ-yı pür-nur” s. 199	“nur dalgası” s. 144
“hararet-i nefsi” s. 199	“nefesinin harareti” s. 144
“nida-yı hüsrânı” s. 199	“ye’s nidası” s. 144
“heva-yı ateş” s. 199	“ateş havası” s. 144
“kamrein çehre-yi zerdgun-ı hazini” s. 200	“ayın dargın zannedilen sarî siması” s. 144
“sath-ı laciverdin” s. 200	“lacivert sathın” s. 144
“nücumun nazra-i hande-nâkı, bir nefes-i dil-enis-i leyal gibi saniha’nın saçlarını öpen rüzgarın temas-ı latifî, geç kıza;” s. 200	“yıldızların gülümseyen gözlere saniha’nın saçlarını öpen rüzgarın hafif teması, geç kıza;” s. 144
“bir nigâh-ı pür-sirişk-i nevmidi ile” s. 200	“ümitsiz gözlerle” s. 144
“hafaya-yı zalamından” s. 200	“karanlıklarından” s. 144
“bir telaş-ı azîm” s. 200	“azim bir telaş” s. 145
“atf-ı nigâhı tecessüs etmek” s. 201	“etrafı tecessüs etmek” s. 145
“müdire-i umur sıfat-ı ciddiyesiyle dolaşan” s. 201	“müdire sıfatıyla dolaşan” s. 145

“isbat-ı vücud eden” s. 201	“görünen” s. 145
“enkaz-ı ümidi” s. 201	“ümidinin enkazı” s. 145
“hal-i telaş ve perişaniye” s. 201	“telaşa” s. 145
“darbe-i nazar atmak” s. 201	“nazar atmak” s. 146
“bir meşy-i şübbâne ile” s. 201	“seyirterek” s. 146
“imtizac-ı elvanını” s. 202	“renklerini” s. 146
“teslim-i nefis” s. 202	“nefsini teslim” s. 146
“tafsil-i efkar ederek” s. 202	“fikrini tafsil ederek” s. 146
“mesai-yi mütemudiye” s. 203	“mesai” s. 146
“hevesat-ı vahiyeye” s. 203	“vahi heveslere” s. 147
“fıkr-i mahsusuna” s. 203	“fikrine” s. 147
“bir hal-i hazin-i metrukümete” s. 203	“hazin bir hale” s. 147
“bir tavr-ı itminan-ı tam ile” s. 203	“itminan tavrıyla” s. 147
“icra-yı kararda” s. 203	“kararın icrasında” s. 147
“meftuniyet-i tamme ile” s. 203	“meftuniyet ile” s. 147
“fart-ı saadetten” s. 203	“--- saadetten” s. 147
“münceli” s. 204	“parlayan” s. 147
“sebeb-i ziyaretini” s. 204	“ziyaret sebebini” s. 148
“ekmel-i mükâfat idi” s. 204	“en büyük mükâfat idi” s. 148
“sürur-ı kalbini” s. 205	“kalbini” s. 148
“hiss-i keder” s. 205	“keder” s. 148
“tebdil-i fikr etmiş” s. 205	“fikir tebdil etmiş” s. 149
“nazra-i tedkik” s. 207	“tedkik nazarı” s. 150
“heyecan-ı efkarını” s. 207	“heyecanını” s. 150
“dikkat-i mahsusa ile” s. 207	“dikkatle” s. 150
“bu daire-yi cesîmenin” s. 207	“bu dairenin” s. 150
“hafagâh-ı mukaddes” s. 207	“mukaddes mabed” s. 150
“cüst-cû-kârân enzara mestud kapalı tutulmuştu” s. 208	“tecessüslere mestud bırakılmıştı.” s. 150

“hissiyatına perverişgâh” s. 208	“zemin” s. 151
“hab-gâh-ı latif-i şebab” s. 208	“oda” s. 151
“bir nigah-ı mağrurane-yi nisvan ile” s. 208	“bir mağrur nigah ile” s. 151
“tâc-ı zerrin” s. 208	“altın tac” s. 151
“nasb-ı nigah ediyordu” s. 209	“bakıyordu” s. 151
“raşe-i berkıye dolaştı” s. 209	“raşe dolaştı” s. 151
suret-i mahsusede” s. 209	“düğünde” s. 152
“sükûn-ı amika” s. 210	“sükûna” s. 152
“bir musikinin aheng-i münkatı gibi telatum-ı esvat içinde nagamat-ı nâkisa suretinde Hacer’in kulağına isabet ediyordu.” s. 210	“bir musikinin kesik ahengi gibi Hacer’in kulağına isabet ediyordu” s. 152
“bir zaf-ı azîmin” s. 210	“bir gevşekliğin” s. 152
“bir nokta-i nâire gibi yakan fikr-i hırmani bir iştigal-i sarf” s. 211	“ateşten bir nokta gibi yakan harman fikrini iştigal” s. 153
“vazife-yi refakâtı” s. 211	“refakat vazifesini” s. 153
“saniha sofada etrafına baktı.” s. 211	“sofada etrafına baktı” s. 153
“vaziyet-i mutadesi” s. 211	“mûtat vaziyeti” s. 153
“sadâ-yı tizi” s. 211	“tiz sadası” s. 153
“aheng-i mühtezi” s. 211	“titrek ahengi” s. 153
“eda-yı vakurânesiyle sadâ-yı latifekârisi” s. 211	“vakur edasıyla şakacı sadası” s. 153
“esas-ı kal u kıl” s. 212	“bahis esası” s. 154
“cümle-i tahkir” s. 212	“tahkir cümlesi” s. 154
“bir nigâh-ı müncehit ile bir nokta-i mechuleye” s. 213	“müncehit bir nigâh ile meçhul bir noktaya” s. 154
“lakaydi-i mahz ile” s. 213	“kayıtsızlıkla” s. 154
“zıll-ı yeis” s. 213	“ye’s lekesi” s. 154
“hiss-i saadetle” s. 213	“saadetle” s. 154
“cereyan-ı seri’ne” s. 213	“cereyanına” s. 155
“vahşet-i zalâmı” s. 213	“vahşeti” s. 155
“tatil-i muhakeme edecek” s. 213	“muhakemeyi tatil edecek” s. 155

“kesb-i şiddet eden hiss-i hiras gibi tevsi ediyordu.” s. 213	“şiddet kesbeden heras duygusu gibi tevessü ediyordu.” s. 155
“tebdil-i mecra-yı nigâh ettiler” s. 213	“gözlerinin mecrasını tebdil ettiler” s. 155
“lisan-ı belîğini” s. 214	“beliğ ifadesini” s. 155
“arzu-yı tenhâyi” s. 214	“yalnızlık arzusu” s. 155
“heyecan-ı diğër” s. 214	“heyecan” s. 156
“gayr-i müteharrik duruyordu.” s. 215	“duruyordu.” s. 156
“bir sükûn-ı amik” s. 215	“derin bir sükûn” s. 156
“bir telaş-ı azîm” s. 215	“azim bir telaş” s. 156
“Saniha’nın pîş-i nigâhından” s. 215	“Saniha’nın nigâhında” s. 156
“elvah-ı garibe” s. 215	“müşevveş levhalar” s. 156
“arzu-yı şedidinin” s. 215	“arzusunun” s. 156
“emvac-ı zî-hayatın bir daire-yi sükûn” s. 216	“dalga hücumunun ortasını bir sükun dairesi” s. 157
“bir şekl-i harikulade” s. 216	“hayali bir şekil” s. 157
“fıkr-i cinnet” s. 216	“cinnet fikri” s. 157
“bir sayha-yı meyusâne ile” s. 216	“bir sayha ile” s. 157
“sehab-pâre-yi şeffaf” s. 216	“şeffaf tül” s. 157
“tebessüm-i itminanı parlayan Hacer’e koşsa” s. 216	“emniyet ve tebessümle bekleyen Hacer’e koşsa” s. 157
“silsile-yi ıstıabat” s. 216	“ıstıabın ateşlerini” s. 157
“bir darbe-yi müthişe” s. 217	“bir darbe” s. 157
“bir inıtaf-ı cevelane” s. 217	“cevval bir in’ıtaf” s. 158
“reng-i cinnete benzerdi” s. 217	“cinnete benzerdi” s. 158
“bir cereyan-ı berkî” s. 217	“berki bir cereyan” s. 158
“nokta-i müncezibesini” s. 217	“incizap noktasını” s. 158
“heykel-i yeis” s. 217	“ye’s heykeli” s. 158
“bir sadâ-yı müstehzi” s. 217	“müstehzi bir sada” s. 158
“şekl-i hayal-âmizin” s. 217	“hayali şeklin” s. 158
“güzergâhının” s. 218	“yolunun” s. 158

“bir merkuziyet-i mândeâne” s. 218	“muannit bir merkûziyet” s. 158
“nokta-i lamiaya” s. 218	ziyalı noktaya” s. 158
“şekl-i siyahı” s. 218	“siyah şekli” s. 159
“aheng-i muhtezi” s. 218	“şakrak ahengi” s. 159
“kahkaha-yı istihza” s. 218	“istihza kahkahası” s. 159
“sükûn-ı bitâbisi” s. 219	“sükûnu” s. 159
“tufan-ı ziya ile” s. 219	“ziya ile” s. 159
“ihtizaz-ı billurisi” s. 219	“ihtizazı” s. 159
“ninni-yi hülya-perveriyle” s. 219	“hülya okşayan ninnisiyle” s. 159
“sehab-ı sekr-i saadetle” s. 219	“saadetle” s. 159
“kaside-yi âşıkânesi” s. 219	“sevda kasidesi” s. 159
“nasb-ı nigâh etmişti.” s. 220	“gözlerini dikmişti” s. 160
“vâkıf-ı esrar” s. 220	“esrara vakıf” s. 160
“beşaret-i saadetle” s. 220	“saadetle” s. 160
“silsile-yi ıstırabat” s. 220	“ıstırap silsilesi” s. 160
“sema-yı hayatında incila eden hande-yi fecr-i nûma-yı saadet” s. 221	“hayatında incila eden saadet fecri” s. 161
“kemâl-i hürmetle” s. 221	“resmi bir hürmetle” s. 161
“pîş-i nazarında” s. 222	“nazarında” s. 161
“bir sadâ-yı mahsus” s. 222	“resmi bir sada” s. 162
“tehlike-yi müthişe” s. 222	“tehlike” s. 162
“bir vaka-yı harikuladenin” s. 222	“pek mühim bir vakanın” s. 162
“bir hassasiyet-i gayr-ı tabiiye” s. 223	“mutaddan fazla bir hassasiyet” s. 162
“nokta-i teveccühe şükranı, yalnız bir ilticagâh-ı hırmanı” s. 223	“noktaya, yalnız bir mültecaya” s. 162
“mehâbet-i maneviye” s. 223	“mehabet” s. 162
“zîr-i pâ-yı mualla-yı ehadiyete vaz-ı hissiyat-ı ibadet” s. 223	“ibadet vazifesini ifa” s. 162
“bir nokta-i hafiyesinden” s. 223	“hafi bir noktasından” s. 162
“bir hiss-i hazin ile” s. 223	“hazin bir hisle” s. 162

“hafaya-yı garibe” s. 223	“türlü karışık hisler” s. 162
“darbe-yi saati” s. 223	“saati” s. 162
“âh-ı hüsrân” s. 223	“hüsrân âhı” s. 163
“inikâs-ı saati bir hande-yi sad-âver ile arz-ı selam eder.” s. 223	“saati ümitler getirerek selam verir.” s. 163
“pirehen-i güşa-yı inkişaf” s. 223	“inkişafa müheyya” s. 163
“initâf-ı naziresini” s. 224	“nazaresini” s. 163
“tezdâd-ı manasından” s. 224	“tezdâdından” s. 163
“muhâbet-i maneviyenin, bir haşmet-i müthişenin tecelligâhı karşında” s. 224	“manevi bir mehabetin, müthiş bir haşnüşa tecellisi karşısında” s. 163
“hiss-i hafî” s. 224	“hafî bir his” s. 163
“serair-i muzlime” s. 224	“esrarı içinde” s. 163
“nazar-gîr-i dikkat durduğunu” s. 224	“dikkat ederek” s. 163
“bir reng-i câmid” s. 225	“câmid bir renk” s. 163
“gayr-ı kabil-i muhafaza idi” s. 225	“uzun müddet muhafaza edilemezdi.” s. 164
“isbat-ı vücud etmek bence o kadar gayr-ı muntazır, o kadar gayr-ı memul bir şeydi ki.” s. 225	“görünmek bence o kadar umulmayacak bir şeydi ki.” s. 164
“hayret-i mahza” s. 225	“hayretle” s. 164
“zemzeme-i aşk” s. 225	“aşk zemzemesi” s. 164
“bir hal-i cinnet-i aşk içinde tavassur ettiği” s. 225	“çırpınıyor tasavvur ettiği” s. 164
“beyan-ı itizar mı edecekti?” s. 225	“itizarlar mı beyan edecekti?” s. 164
“âsâr-ı hayret” s. 225	“hayret” s. 164
“perişani-i hareketle” s. 226	“perişan bir hareketle” s. 164
“nefes-i tesliyet” s. 226	“tesliyet nefesi” s. 164
“ihya-yı münasebat-i laubaliyane eden” s. 226	“münasebetlerini ihya eden” s. 164
“bu inkılab-ı tarz-ı muhavere” s. 226	“muhaverenin bu inkılabı” s. 164
“bir serbeti-i mahz” s. 226	“tamamiyle teklifsiz” s. 165
“hatıra-yı mazi” s. 227	“mazi” s. 165
“tavr-ı laubali izhar etmişti.” s. 227	“serbestlik uyandırmıştı.” s. 165

“hissiyat ve efkârını” s. 227	“ fikrini” s. 165
“inad-ı garip” s. 227	“garip inat” s. 165
“pîş-i nigâh-ı hayalatını” s. 227	“hayalini” s. 165
“âfâk-ı ümidin yırtılarak bir deycuristan-ı mahuf açtığı görüyordu.” s. 227	“ümit ufkunun yırtılarak korkunç bir karanlık açtığı görüyordu.” s. 165
“nigâh-ı münce mid” s. 228	“münce met nigah” s. 166
“tebessüm-i celi” s. 228	“câli tebessüm” s. 166
“hararet-i aşkıyla” s. 228	“aşk hararetiyle” s. 166
“arz-ı iftikar eden” s. 228	“--- iftikar eden” s. 166
“sema-yı hülya-pervere dalmış; cereyan-ı serserisiyle bir silsile-i ahzan-ı efkâr sürükleyerek dolaşıyordu.” s. 228	“semalara (...) dalmış; serseri cereyaniyle hazin düşünceler sürükleyerek dolaşıyordu.” s. 166
“ziya-yı hafifi” s. 228	“hafif ziyası” s. 166
“nigâh-ı amik” s. 228	“derin nigah” s. 166
“bir eser-i dehşat-ı husumet, bir ateş-i kin ve adavet vardı.” s. 228	“(…) husumet eseri, kin ve adavet ateşi vardı.” s. 166
“bir fikr-i müstakar” s. 229	“sabit bir fikir” s. 166
“fikir-i beşer” s. 229	“beşer fikri” s. 166
“bir âlet-i musallata” s. 229	“musallat bir illet” s. 166
“takrir-i merhamet edecek” s. 229	“merhamet takrir edecek” s. 167
“bir teslimiyet-i tamme-yi nefsiye ile” s. 230	“bütün ruhunun bir teslimiyetiyle” s. 167
“mutad-ı tabiiyesine” s. 230	“mutad haline” s. 167
“bir imtisas-ı dikkat sarf ile” s. 230	“büyük bir dikkat ile” s. 167
“bir tertib-i mihanikiye tâb’ idi” s. 230	“mihanikî bir tertibe tâbi idi.” s. 167
“faaliyet-i dimağiyesini” s. 230	“bütün dimaği faaliyetini” s. 168
“kuvâ-yı hissiyesini” s. 230	“kuvvetlerini” s. 168
“bil-iltizâm” s. 230	“iltizam ile” s. 168
“pîş-i nigâhından bir seyelan-ı tufan-nema ile akan silsile-i erkam” s. 230	“gözlerinin önünden akan rakam silsilesi” s. 168
“bir tertib-i makul” s. 231	“makul bir tertip” s. 168

“sıklet-i müthişesiyle” s. 231	“müthiş sıkletiyle” s. 168
“tufan-ı sirişke” s. 231	“yaşlara” s. 168
“bir sebat-ı muannidâne” s. 231	“muannit bir sebat” s. 168
“sebeb-i musibet” s. 231	“musibet sebebi” s. 168
“tebessüm-i bahtiyarâne” s. 231	“bahtiyar bir tebessüm” s. 168
“nasb-ı nigâh ettiklerini” s. 231	“baktıklarını” s. 168
“bir hevâ-yı nekbet” s. 231	“bir nikbet havası” s. 169
“bir hiss-i hafi” s. 232	“hafi bir his” s. 169
“suret-i cereyanını” s. 232	“cereyanını” s. 169
“vakayı bir nokta-i tebeddüle” s. 232	“cereyan öyle bir noktaya” s. 169
“kelime-yi istizah” s. 232	“istihzah kelimesi” s. 169
“bir karar-ı zımnî-i müşterekle” s. 232	“zımnî bir karar ile” s. 169
“bir vaziyet-i caliyé” s. 232	“yapma bir vaziyet” s. 169
“nazar-ı dikkate almıyorlardı” s. 232	“dikkat etmiyorlardı” s. 169
“pür-neşve, pür-zevk şitab ederdi” s. 232	“neşve ile şitab ederdi” s. 169
“esas-ı muhavere” s. 233	“muhavere esası” s. 169
“bin türlü zemin-i musahebe” s. 233	“bin türlü musahebe” s. 169
“gayr-ı kabil-i tevkif” s. 233	“tevkif edilmeyen” s. 170
“karha-yı veremiye” s. 233	“verem karhası” s. 170
“bir fikr-i müthiş” s. 233	“müthiş bir fikir” s. 170
“enin-i mütamadisinden” s. 234	“cızıltısından” s. 170
“reng-i hazininden” s. 234	“soluk renginden” s. 170
“hissiyatına mehd-perveriş olacak bir âğuş-ı muhabbetten, çocukların inkişaf-ı fikri için muhtaç olduğu hararet-i buseden” s. 234	“hissiyatın besleyecek bir muhabbetten, çocukların fikir inkişafı için muhtaç olduğu sıcak buselerden” s. 170
“bu sima-yı saf” s. 234	“bu saf sima” s. 170
“tebessüm-i latif” s. 234	“latif tebessüm” s. 170
“bir saika-yı vahime” s. 234	“vahim bir saika” s. 170
“dest-i müthişin” s. 234	“kaza elinin” s. 170

“kuvvet-i hükmünü” s. 234	“-hükmünü” s. 170
“şey-i meçhul” s. 234	“meçhul şey” s. 170
“takrir-i mahiyet eder.” s. 234	“takrir eder” s. 170
“gıda-yı ruh” s. 235	“ruh gıdası” s. 171
“saat-i beşaret” s. 235	“beşaret saati” s. 171
“saat-i nekbetten” s. 235	“nikbet saatinden” s. 171
“yâd-ı latif-i maziye, bu hayal-i mesud-istikbale veda etmek” s. 235	“latif maziye veda etmek” s. 171
“mebna-yı ümit” s. 235	“ümit binası” s. 171
“saadet-i mevhum” s. 235	“mevhum saadet” s. 171
“bir hayal-i tayyar” s. 235	“uçan bir hayal” s. 171
“kuvâ-yı kalbiyesini” s. 235	“kuvvetleri” s. 171
“pay-ı merhanüşae” s. 236	“ayaklarına” s. 171
“hülya-yı şebabın” s. 236	“hülyanın” s. 171
“timsal-i muhabbetin” s. 236	“aşk timsalinin” s. 171
“vech-i münirini” s. 236	“şâşasını” s. 171
“heyet-i muzlime-i semadan” s. 236	“bulutların kara yağınlarından” s. 171
“zalam-ı sehabı” s. 236	“karanlığı” s. 171
“bir şule-i ümid” s. 236	“bir ümit şulesi” s. 171
“ihtizaz-ı hande-nâk” s. 236	“ihtizaz” s. 171
“bir hiss-i deruni ile” s. 236	“derûni bir his ile” s. 172
“tamamiyet-i dimağiyesi takarrür edememiş” s. 236	“zihninde vuzuh takarrür edememiş” s. 172
“humar-ı nevm” s. 236	“uykunun humanı” s. 172
“nîm-i tenevvür eden bu odada” s. 236	“bu odada” s. 172
“yakazat-ı garibe-i hissiyeyi uyutmak için” s. 237	“uyutmak için” s. 172
“zabt-ı tecessüse” s. 237	“tecessüsü zapta” s. 172
“hatt-ı tulani suretinde” s. 237	“tulani hat suretinde” s. 172
“teslim-i nefis” s. 237	“nefsini teslim” s. 173

“sükûn-ı mutlakı” s. 238	“derin sükûnu” s. 173
“bir fikr-i musallat-ı hunrizâne ile” s. 238	“musallat bir fikirle” s. 173
“dehşet-i zalamın” s. 238	“dehşeti” s. 173
“bir zıll-ı seyyar gibi akıyordu” s. 238	“bir gölge gibi akıyordu” s. 173
“bu sükûn içinde füşat-ı gayr-ı mahmude-i ummanda” s. 238	“bu sükûn içinde bir ummanda” s. 173
“bir heykel-i hiras” s. 239	“bir heykel” s. 173
“silsile-i ızdırabatın” s. 239	“ızdırabın” s. 174
“kendisini o âşiyâne-i mesud-ı tufuliyette o hâbgâh-ı latif-i saadette bulacak ;” s. 239	“kendisini eski saadetinde bulacak;” s. 174
“bir hevâ-yı bârid” s. 239	“soğuk bir hava” s. 174
“umman-ı siyah” s. 239	“karanlıklar” s. 174
“kuvve-i sihriyeye” s. 239	“sihir kuvvetine” s. 174
“hatt-ı teveccühünü” s. 240	“yolunu” s. 174
“raşe-i bâride” s. 240	“soğuk raşe” s. 174
“gayr-i müteharrik duruyordu.” s. 240	“duruyordu.” s. 174
“nuhbe-i âmâl-i hayatın” s. 240	“hayatının” s. 175
“bir lezzet-i vahşiye” s. 241	“vahşi bir lezzet” s. 175
“bir seyyale-i vahşiyane” s. 241	“ateşten bir seyelan” s. 175
“bir vücud-ı bîruh” s. 241	“ruhsuz bir vücut” s. 175
“ihtizaz-ı rakik” s. 241	“titreme” s. 176
“tuğyan-ı hissiyat” s. 242	“hissiyat tuğyanı” s. 176
“maksad-ı hayatımı” s. 242	“hayatımın maksadını” s. 176
“bir heyecan-ı garib-i şuur” s. 243	“garip bir şuur heyecanı” s. 177
“bir suubet-i azîme ile” s. 244	“zorlukla s. 178
“bir sadâ-yı tehevvrüle” s. 244	“bir tehevvrüle” s. 178
“bir vaka-yı hunin” s. 244	“kanla bir vaka” s. 178
“sadâ-yı mahvfını” s. 245	“kükreyişini” s. 178
“hayal-i muakkipten” s. 245	“hayalden” s. 178

“bir halecan-ı şedid” s. 245	“şedid bir halecan” s. 178
“bütün saadet-i me’ mulesine” s. 245	“bütün umulan saadete” s. 179
“mehd-i perveriş” s. 245	“zemin” s. 179
“haclegâh-ı meş’umu” s. 245	“bu meş’um odayı” s. 179
“bir nazar-ı melül ile” s. 245	“melül bir nazarla” s. 179
“fıkr-i intikam” s. 246	“intikam fikri” s. 179
“bir terki-i mütederric ile” s. 246	“saniyeden saniyeye bir terakki ile” s. 179
“nur-ı hayat” s. 246	“hayat” s. 179
“bir cesaret-i harikulade ile” s. 246-247	“büyük bir cesaretle” s. 180
“niğah-ı kin” s. 247	“kin” s. 180
“bir âlet-i muharrike ile” s. 247	“muharrrik bir alet ile” s. 180
“bir sükûn-ı tam ile” s. 248	“tam bir sükut ile” s. 181
“bir seyyale-i ateşin” s. 248	“alev seyyalesinin” s. 181
“zevk-i itminan” s. 228	“itminan” s. 181
“bir ejder-i müthiş” s. 249	“müthiş bir ejder” s. 182
“bir nazar-ı perişan ile” s. 249	“perişan bir nazarla” s. 182
“bir tehevür-i taze” s. 249	“taze bir tehevür” s. 182
“faaliyet-i dimağiyenin” s. 250	“idrakinin” s. 182
“bir hiss-i hayvani” s. 250	“hayvani bir his” s. 182
“tezyid-i şiddet eden” s. 250	“şiddetin tezyid eden” s. 182
“pençe-i âhenini” s. 250	“demir pençesi” s. 182
“gayr-ı kabil-i tahammül” s. 250	“tahammül edilemez” s. 182
“bir hiss-i tabiiyeden” s. 250	“tabî bir hislerden” s.183
“serâser bir safha-i âteşin” s. 250	“baştan ayağı ateşten bir safha” s. 183
“tamamiyet-i akliyesini” s. 251	“aklımı” s. 183
“sayha-yı muvaffakiyet” s. 251	“muvaffakiyet sayhası” s. 183
“iradet-i nefsiyesinin haricinde” s. 251	“iradesinin haricinde” s. 183
“bir şematet-i müthişe” s. 252	“büyük bir gürültü” s. 184
“tahdid-i daire-i inkişarına” s. 252	“inkişarını tahdide” s. 184

“bir nazar-ı yeis-i mecnunâne ile” s. 252	“bir ye’s nazariyle” s. 184
“mütelatım bir derya-yı duzahi” s. 252	“dalgalı bir deniz” s. 184
“nigâh-ı hüsrân ile” s. 253	“hüsrân nazariyle” s. 184
“heva-yı cehennemîsiyle” s. 253	“cehennemî havasıyle” s. 185
“emvac-ı âteşîni” s. 253	“dalgalarını” s. 185
“bir feryad-ı sîne-çâk ile” s. 253	“göğsünü yırtan bir feryat ile” s. 185
“pây-ı hükmüne” s. 254	“hükümünü” s. 285
“nâ-geh-zuhur” s. 254	“beklenmeyen” s. 185
“bir bâd-ı muhalife” s. 255	“sert bir rüzgara” s. 186
“atf-ı dikkat etmeyerek” s. 255	“dikkat etmeyerek” s. 186
“ziya-yı âli” s. 255	“kızılığ” s. 186
“zalam-ı amak” s. 255	“karanlık derinlikleri” s. 186
“bir derya-yı mütefesfer.” s. 255	“fosforlanmış bir deniz s. 186
“manzara-i garibe” s. 255	“manzara” s. 186
“bârân-ı ateşin” s. 255	“ateş yağmuru” s. 186
“nokta-i müntehasına” s. 255	“müntehasına” s. 186
“manzara-i garibeye” s. 255	“manzaraya” s. 186
“reng-i alı” s. 255	“kızılığ” s. 186
“bir hun-âbeye” s. 255	“kana” s. 186
“nefes-i mevt uçmuş” s. 256	“ölüm rüzgarı” s. 187
“reng-i sâfi solmuş” s. 256	“solmuş” s. 187
“bir arzu-yı vahşiyane-i tahrip ile” s. 256	“vahşi bir tahrip ile” s. 187
“pençe-i hükmüne” s. 256	“hükmüne” s. 187
“zıll-ı kesifinde” s. 256	“gölgesinde” s. 187
“sertâpa bir kisve-i ateş içinde” s. 256	“ateş içinde” s. 187
“menazır-ı nakısa” s. 256	“nakis manzaralar” s. 187
“feveran-ı duzahisi” s. 257	“feveranı” s. 187
“sadâ-yı beşeriyete” s. 257	“beşeriyete” s. 187
“enin-i mahuf-ı ihtizarını” s. 257	“ihtizarını” s. 187

“bir aheng-i vahşi ile” s. 257	“vahşi bir ahenkle” s. 187
“allı akşam bulutları” s. 257	“kırmızılı akşam bulutları” s. 187
“reng-i sema şeklinde” s. 257	“bir sema parçası şeklinde” s. 188
“bir heva-yı hafif-i zekâ ile” s. 257	“zekâ nefesiyle” s. 188
“bir nur-ı teferrüsle” s. 257	“teferrüsle” s. 188
“dem-i hayatta” s. 257	“hayat deminde” s. 188
“nigâh-ı mütekâsiflerinde” s. 257	“nigâhında” s. 188
“bakiye-i nur” s. 258	“nur bakiyesi” s. 188
“lem’a-i hatıra” s. 258	“lem’a” s. 188
“bir takallüs-i asabi ile” s. 258	“asabi bir takallüsle” s. 188
“cezr-i nigâh edemiyordu.” s. 258	“gözlerini ayıramıyordu.” s. 188
“bir incizab-ı mıknatîsi ile” s. 258	“mıknatîsi bir incizab ile” s. 188
“heva-yı müthişesiyle” s. 258	“havasiyle” s. 188
“gayr-ı müteharrik duruyordu.” s. 258	“duruyordu.” s. 188
“tarraka-i müthişe” s. 259	“tarraka” s. 188
“bir galeyan-ı dehhaş-i tufannüma ile” s. 259	“bir galeyan ile” s. 188
“sîne-i arz” s. 259	“arz” s. 188
“bir nefha-i müthişe ile kabarıp” s. 259	“kabarıp” s. 188
“bir ejder-i mehib-i tayyar gibi” s. 259	“bir ejder gibi” s. 188
“bir savlet-i mütehavvere ile” s. 259	“makhur bir savlet ile” s. 189
“bir ârâm-ı âniden” s. 259	“bir dakika süren” s. 189
“derya-yı mütelatım-ı duzahi” s. 259	“mütelatım ateş deryası” s. 189
“zalam-ı feza içinde kaybolan” s. 259	“ kaybolan” s. 189
“nigâh-ı serseriyânesi” s. 259	“nazarı” s. 189
“cesed-i pejmürdeyi” s. 259	“vücudu” s. 189
“tebdil-i vaziyet etmeyerek” s. 260	“vaziyetini tebdil etmeyerek” s. 189
“pençe-i dehhaş-ı mematın” s. 260	“mematın pençesi” s. 189
“levha-yı vahşeti” s. 260	“korkunç levhayı” s. 189
“bir hareket-i nevmidânenen” s. 260	“son bir hareketten” s. 189

“bakiye-yi reng-i hunini” s. 260	“kanlı bakiyesi” s. 189
“nazra-i gîr-i teccüs duruyordu.” s. 260	“sabit bir nazarla duruyordu.” s. 189
“reng-i hunin-i ateş” s. 260	“ateş rengi” s. 189
“bir kahkaha-i sâkîte ile” s. 260	“sabit bir kahkaha” s. 190
“ihmirar-ı hafifi” s. 261	“kıızıllığı” s. 190
“gubar-ı ateş” s. 261	“ateş tozu” s. 190
bir tavr-ı mahsusa tebaiyeten” s. 261	“adeta tebaiyetle” s. 190
“bir eda-yı sarrafâne ile” s. 261	“bir sarraf edası” s. 190
“bir tarz-ı hazin ile” s. 261	“hazin bir tarz ile” s. 190
“bu manzara hâlâ gözlerimin içinde bir levha-i zî-hayat gibi yaşıyor.” s. 263	“bu manzara hâlâ gözlerimin içinde yaşıyor.” s. 191
“levha-yi müthişe” s. 263	“levha” s. 191
“bu silsile-i mesaib” s. 263	“bu musibet silsilesi” s. 191
“bir reng-i zulmet” s. 263	“bir zulmet” s. 191
“bî-ruh çehresine nasb-ı nazar ediyor.” s. 263	“çehresine bakıyor.” s. 191
“bir sükût-ı musırrâne” s. 263	“musır bir sükût” s. 191
“bir tebessüm-i rakik” s. 263	“rakik bir tebessüm “s. 192
“bir reng-i teessür-i amik” s. 264	“derin bir teessür” s. 192
“hilaf-ı âde” s. 264	“âdeti hilafına” s. 192

Tefrika ile Özgür Yayınları’nı karşılaştırdığımız kısımda, sadeleştirilen bir metin olmadığı için alt başlıklarda buna benzer bir başlık kullanma ihtiyacı görülmedi. Özgür Yayınları nüshası ile Hilmi Kitabevi nüshasını karşılaştırdığımız ikinci bölümde en çok farklılığın olduğu kısım, sadeleştirilen yerlerdi. Bu nedenle böyle bir başlık açma ihtiyacı oluşmadı. Çalışma boyunca en çok farklılığın olduğu yer, bu kısımdır. Sadeleştirme farklılıkları bize bol miktarda malzeme sundu. Bu malzemenin hepsini yazımıza alıp almamak konusunda tereddüt ettik. Lakin daha sonra hepsinin alınması gerektiğini düşünerek yazımıza tüm farklılıkları aldık. Bu farklılıkları daha anlaşılır olması açısından üç alt başlık altında inceledik. Bu farklılıklara bakarken unutulmaması gerekir ki Özgür Yayınları nüshası, 1895 yılında Hilmi Kitabevi nüshası ise 1945 yılında basılır. Aradan geçen süre

zarfında dilde pek çok değişiklik yaşanır. Halit Ziya, bu değişikliklerin farkına varıp bizzat kendisi bu sadeleştirmeyi yapar.

Tamlamaların sadeleştirilmesinden dolayı oluşan farklılıkları şu şekilde tasnif ettik:

a) Tamlamaların Birinin Atılarak Oluşturulduğu Sadeleştirme

Yukarıdaki tabloda sık karşılaştığımız tamlamalardan biri de tamlamadan bir kelimenin atılarak yapıldığı sadeleştirmedir. Bu tür sadeleştirmelere Özgür Yayınları nüshasından Hilmi Yayınları nüshasına geçerken rastlarız. Bu eksiklik metnin farklılaşmasına neden olur. Bu tür sadeleştirmeler çok olduğu için yine belirli kelimeler üzerinden örnek verme yoluna gideceğiz.

Özgür Yayınları nüshasında “**âğuş-ı siyanetine**” tamlaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**siyanetine**” olarak verilir. “**Âğuş**” kelimesi “kucak” (Devellioğlu 2013: 14) anlamına, “**siyanet**” kelimesi ise “isim: koruma”¹⁴ anlamına gelir. Sadeleştirme yapılırken yalnızca “**siyanetine**” şekline dönüşür bu da cümlenin anlamında daralmaya yol açar.

Özgür Yayınları nüshasında “**hatırat-ı rüyayı**” tamlaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**rüyayı**” olarak verilir. Sadeleştirmede sadece “**rüyayı**” kullanımı tercih edilir. Bu kullanım metni sınırlandırır.

Özgür Yayınları nüshasında “**nüfuz-ı tasarrufunu**” tamlaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**tasarrufunu**” olarak verilir. Bu sadeleştirme de metnin anlamında daralmaya yol açan sadeleştirmeler içinde yer alır.

Özgür Yayınları nüshasında “**lem’a-i hatıra**” tamlaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında **lem’a**” olarak verilir. “**Lem’a**” kelimesi “parıltı, parlayış” (Devellioğlu 2013: 629) anlamlarına gelir. “**Hatıra**” kelimesi ise “hatıra gelen, hatırda kalan şey, andaç” (Devellioğlu 2013) anlamlarına gelir. Hilmi Kitabevi nüshasında yapılan bu değişiklik metne doğrudan etki eder.

b) Tamlama İle Oluşturulan Sadeleştirme

Bu başlık altında inceleyeceğimiz sadeleştirmelerde yalnızca tamlama ekinin “-I” atıldığını görürüz. Yapılan bu sadeleştirme yöntemi diğer yöntemlere nazaran daha az

¹⁴ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=SIYANET (Erişim tarihi: 16.01.2019.)

değişikliğe yol açar. Lakin metinde yapılan en ufak değişiklik bizim için önemlidir. Bu kısımda yine yine tüm örnekleri incelemek yerine belirli örnekleri incelemeye çalıştık.

Özgür Yayınları nüshasında “**eser-i şefkat**” tamlaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**şefkat eseri**” olarak verilir.

Özgür Yayınları nüshasında “**bakiye-i nur**” tamalaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**nur bakiyesi**” olarak verilir.

Özgür Yayınları nüshasında “**saat-i beşaret**” tamalaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**beşaret saati**” olarak verilir.

Özgür Yayınları nüshasında “**saadet-i mevhum**” tamalaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**mevhum saadet**” olarak verilir.

c) Tamlamanın Tamamen Farklı Bir Kelime ile Sadeleştirilmesi

Son olarak bu tarz tamlamalarda yukarıdaki yöntemlerin aksine tamlamalardaki bir kelime seçilerek benzer anlama gelen farklı bir kelime tercih edildiği görürüz. Bu yöntemde tamlamalardan biri atılırken; diğeriyle benzer anlama gelen kelimeler seçilir. Benzer kelimelerin seçilmediği farklılıklarla da karşılaşırız. Daha önceki yöntemimizi devam ettirerek seçili kelimeler üzerinden ilerledik.

Özgür Yayınları nüshasında “**zıll-ı kesifinde**” tamlaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**gölgesinde**” olarak verilir. “Zıll” kelimesi “gölge” (Devellioğlu 2013: 1381) anlamına gelir. “Kesif” kelimesi ise “kalın, kaba, yoğun” anlamlarına gelir. Hilmi Kitabevi nüshasında sadece “gölgesinde” şeklinde bir tamlamaya gidilerek metinden kelime atılması yapılır.

Özgür Yayınları nüshasında “**ziya-yı âli**” tamalaması, sadeleştirilerek Hilmi Kitabevi nüshasında “**kızılığ**” olarak verilir. “Ziya” kelimesi “ışık, aydınlık” (Devellioğlu 2013: 1387) anlamlarına gelir. “Âl” kelimesi ise “yüce, yüksek” (Devellioğlu 2013: 28) anlamlarına gelir. “Kızıl” kelimesi “isim: Parlak kırmızı renk”¹⁵ anlamına gelir. Bu örnekte tamlama sadeleştirilirken neden “kızılığ” kelimesinin tercih edildiği bilinmez fakat “ziya” kelimesi ile “kızıl” kelimesi arasında bir bağ kurulmaya çalışıldığı görülür.

2.6. Kelime Grubu, Cümle veya Paragraf Farklılıkları

Özgür Yayınları	Hilmi Kitabevi
-----------------	----------------

¹⁵ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KIZIL (Erişim tarihi: 16.01.2019.).

“Kıllarımı toplayarak” s. 21.	“...” s. 11.
“tevessü etmişti.” s. 24.	“...” s. 13.
“gayr-i mahdud” s. 32.	“...” s. 19.
“süt-re-i muzlimesi” s. 37.	“...” s. 23.
“zalamât-ı tahayyülatında” s. 37.	“...” s. 23.
“nigah-ı tahayyül” s. 48.	“...” s. 32.
“şiiir-i handâ handını” s. 48.	“...” s. 32.
“Âfâk- hülya” s. 48.	“...” s. 32.
“tufân-ı iş’â-feşanımı” s. 48.	“...” s. 32.
“genç kız” s. 49.	“...” s. 32.
“ince tüyleri bir levn-i ziyadar-ı tayyar ile parlayan” s. 50.	“...” s. 33.
“bir nîm-isabet ziya-yı nücüm” s. 50.	“...” s. 33.
“...” s. 50.	“küçük ve düzgün” s. 33.
“bir ebyaziyet-i müşaşaa” s. 50.	“...” s. 33.
“bu defter” s. 54.	“...” s. 33.
“genç kız” s. 56.	“...” s. 38.
“pîş-i nigâhından” s. 57.	“...” s. 38.
“gam-enis” s. 63.	“...” s. 42.
“kalb-i beşerde” s. 63.	“...” s. 43.
“...” s. 63.	“Bunun bir babadan” s. 43.
“azamet-i fikrine” s. 76.	“...” s. 53.
“genç kız” s. 78.	“...” s. 55.
“hadşe-res-i kalp” s. 87.	“...” s. 60.
“iş işlemediğine” s. 99	“meşgul olmadığını” s. 70
“hiddet demleri heyecan-ı fikirleri meftur-ı sükûn olan o” s. 109	“...” s. 77
“mecmua-i musikiyenin telatum-ı irtidad-ı esvatı gibi” s. 112	“...” s. 80
“esir-i makhuru eylemiş idi.” s. 120	“...” s. 86

“yüzünde sîreş-i hevaiden masnu imiş gibi hafif; bazen şehnaz-ı leyalin rûy-ı nur-feşâsına bir reng-i iğbirar gibi isabet eden ince bulutlar kadar letaif-perver” s. 120-121	“...” s. 86
“bu perde-i şeffafın altından türlü va’z-ı piçâpiç ile genç kızın nâsiye-i şebabı üzerinde bir tâc-ı zerrin teşkil ederek kaşlarının üzerine serpilmiş sarı saçlar, nigâh-ı hayal-perveri bir ufk-ı şiir ve hayalin mest-i neşvesi olmuş kadar latif mavi gözler, üzerinden bir heva-yı aşk geçmiş de solmuş gibi biraz uçuk ince dudaklar, İsmail Tayfur’un birçok zamandan beri remâd-ı hatıratı altında mestur kalan levha-i garra-i şebabı ihya etti” s.121	“bu şeffaf perdenin altından kızın nasiyesinin üzerinde bir altundan tac teşkil ederek kaşlarının üzerine serpilmiş sarı saçlar, bir şiir ve hayal aleminin neşvesiyle mest olmuş kadar baygın mavi gözler, üzerinden bir aşk havası geçmiş de solmuş gibi biraz uçuk ince dudaklar, ismail tayfur’un birçok zamandan beri hatırası altında örtülü kalan levhayı ihya etti” s. 86
“istihsal ettikten” s. 125	“edindikten” s. 88
“evet, her gün zemzeme-i sekrâveriyle mest olduğu o aşk, kalbinin hissiyat-ı elimesi içinde bir nur-ı sehab-puş gibi parlayan o fer-i ümid hayalhanesinde bir resm-i menkuş gibi daima tebessüm eden o çehre,” s. 135	“evet, her gün tekrariyle mest olduğu o aşk, o karanlık simasında parlayan o ümid fer-i hayalinde menkuş bir resim gibi tebessüm eden o çehre,” s. 96-97
“bir büt-i hüsrân yahut bir ruh-ı giryan gibi” s. 140	“...” s. 100
“tamme-i nefsiye” s. 140	“...” s. 100
“genç adam” s. 141	“...” s. 101
“gayr-ı muttarid, bu gayr-ı müteselsil” s. 144	“perişan” s. 103
“bir vücudun zıll-i makusu gibi” s. 145	“...” s. 104
“bu münazır-ı garibeden mürekkeb-i âlem-i seher-âmizin envar-ı in’ikasıyla uyuşmuştu ki” s. 160	“bu manzaradan kamaşmıştı ki” s. 115
“Hacer’in semanın reng-i laciverdinden toplanmış da ortasına bir necm-i pertev-bâr konmuş gibi mavi-i çeşm-i münevver-i ebyaziyet-i mahzası üzerinde bir reng-i seyyal-i pembe uçan tenine” s. 161	“Hacer’in parlak mavi gözlerinde üzerinde seyyal bir pembe renk uçan tenine” s. 116
“Nesime Hanım kalkmak istedi” s. 164	“Nedime Hanım kalkmak arzusunu gösterdi” s. 117
“bu sözler bir telatım-ı seri’ ile ince” dudaklarının arasından müteselsil, gayr-ı münkati bir cereyan ile akıyordu.” s. 165	“bu sözler ince dudaklarının arasından müteselsil bir cereyan ile akıyordu.” s. 118

“saadeti kemâl-i ulûv-i cenâb ile fedaya karar vermişti.” s. 166	“saadeti fedaya karar vermişti.” s. 119
“birden evin içinde bir sükûn-ı hâbın âguş-ı hazz-perverinde uyanan heva bu aletten kopan; bir teselsül-i seri, bir cereyan pür-huruş ile akan; gâh bir şehka-yı ıstırap gâh bir hande-i tarraka-perdaz gâh bir âh-ı keselan gibi ezdaddan mürekkeb bir aheng-i garip içinde uçan nağmelerle çalkandı.” s. 169	“birden evin içinde sakin hava bu aletten kopan; seri bir teselsül ile akan nağmelerle çalkandı.” s. 121
“bir genç kızın kalbinde her saniye inkişaf ederek sönen ümitler, hüznler, neşveler, elemeler, elvan-ı muhtelifeden mürekkeb bir tufan-ı izhar gibi saçılıyordu.” s. 169	“...” s. 121
“genç kızlar, birbirlerine şu nazarla takrir-i hafaya-yı hissiyat ediyorlardı.” s. 171	“...” s. 122
“benim hemşirem olacaksınız, değil mi?” s. 171	“bana bir kardeş olacaksınız, değil mi?” s. 123
“bugünden itibaren işyerinin muamelatından yüzde yirmi sahib-i hassasınız...” s. 175	“bugünden başlayarak ticaretgâhın muamelatında yüzde yirmi sahibi hissesiniz...” s. 125
“büyük fırtınaları takip eden küşayış-i sema içinde kamerin ziya-yı mütakâsifi gibi” s. 180	“...” s. 129
“hiss-i fedakârî-i nisvası” s. 182	“...” s. 131
“nigâh-ı münce midiyile” s. 184	“...” s. 132
“cevelân-ı demine sekte gelmiş gibi s. 191	“...” s. 137
“...” s. 191	“aşk ile” s. 137
“yuvarlanacak olan gulgule-yi hay u huy şehrin bir pîşdâr-ı sihr-peresti gibi hafif bir reng-i şeffaf ile tenevvüre başlayan sislerin arasında kayboluyordu.” s. 193	“yuvarlanarak şehrin sisleri arasında kayboluyordu” s. 139
“bir aheng-i ahenin ile” s. 194	“...” s. 140
“teferruat kabilinden bir şey” s. 195	“...” s. 141
“sadâ-yı muhtez-i bükâ-âludu” hazin bir nağme-i meyasâne-i aşk gibi titriyordu.” s. 199	“titrek sesi hazin bir aşk nağmesine benziyordu.” s. 144
“nücümün nazra-i hande-nâkı, bir nefes-i dil-enis-i leyal gibi” s. 200	“yıldızların gülümseyen gözlere” s. 144

“müdire-i umur sıfat-ı ciddiyesiyle dolaşan” s. 201	“müdire sıfatıyla dolaşan” s. 145
“cüst-cû-kârân enzara mestud kapalı tutulmuştu” s. 208	“tecessüslere mestud bırakılmıştı.” s. 150
“telatum-ı esvat içinde nagamat-ı nâkısa suretinde” s. 210	“...” s. 152
“bir nokta-i nâire gibi yakan fikr-i hırmani bir iştiğal-i sarf” s. 211	“ateşten bir nokta gibi yakan harman fikrini iştiğal” s. 153
“kesb-i şiddet eden hiss-i hiras gibi tevsi ediyordu.” s. 213	“şiddet kesbeden heras duygusu gibi tevessü ediyordu.” s. 155
“...” s. 219	“mest eden kelimelerle” s. 159
“sema-yı hayatında incila eden hande-yi fecr-i nüma-yı saadet” s. 221	“hayatında incila eden saadet fecri” s. 161
“nokta-i teveccühe şükrani, yalnız bir ilticagâh-ı hırmani” s. 223	“noktaya, yalnız bir mültecaya” s. 162
“zîr-i pâ-yı mualla-yı ehadiyete vaz-ı hissiyat-ı ibadet” s. 223	“ibadet vazifesini ifa” s. 162
“inikas-ı saati bir hande-yi sad-âver ile arz-ı selam eder.” s. 223	“saati ümitler getirerek selam verir.” s. 163
“bu sima-yı neşvedâr-ı şebab, mestur-ı sehab kalmaya tahammül edemeyen sima-yı hande-nâk bahar gibi reng-i hüzünden sıyrıldı.” s. 224	“...” s. 163
“sema-yı hülya-pervere dalmış; cereyan-ı serserisiyle bir silsile-i ahzan-ı efkâr sürükleyerek dolaşıyordu.” s. 228	“semalara dalmış; serseri cereyanıyla hazin düşünceler sürükleyerek dolaşıyordu.” s. 166
“bir eser-i dehşat-ı husumet, bir ateş-i kin ve adavet vardı.” s. 228	“husumet eseri, kin ve adavet ateşi vardı.” s. 166
“pîş-i nigâhından bir seyelan-ı tufan-nema ile akan silsile-i erkam” s. 230	“gözlerinin önünden akan rakam silsilesi” s. 168
“daima hande-nâk, sema-yı bahar gibi neşvedâr çeşm-i laciverdinde bir mana-yı muzlim vardı.” s. 233	“her zaman gülen gözlerinde muzlim bir mâna vardı.” s. 170

“hissiyatına mehd-perveriş olacak bir âguş-ı muhabbetten, çocukların inkişaf-ı fikri için muhtaç olduğu hararet-i buseden” s. 234	“hissiyatın besleyecek bir muhabbetten, çocukların fikir inkişafı için muhtaç olduğu sıcak buselerden” s. 170
“bu hayal-i mesud-istikbale” s. 235	“...” s. 171

“tamamiyet-i dimağiyesi” s. 236	“zihninde vuzuh” s. 172
“nîm-i tenevvür eden” s. 236	“...” s. 172
“yakazat-ı garibe-i hissiyeyi” s. 237	“...” s. 172
“füşhat-ı gayr-ı mahmude-i” s. 238	“...” s. 173
“şimdi hacir iradat-ı nefsiyesini, tamamiyet-i şahsiyesini, hüviyet-i mahsusasını kaybetmişti.” s. 239	“şimdi iradesini, şahsi tamamiyetini kaybetmişti.” s. 174
“gayr-i müteharrik” s. 240	“...” s. 174
“makulâtın haricinde bir şeymişçesine genç kızı bir büht-i sarf içinde” s. 240	“bir hadiseymişçesine genç kızı bir beht içinde” s. 174
“yed-i hilkatın şefiklerden, renklerden, çiçeklerden terkiib etmiş olduğunu zannettiren” s. 246	“...” s. 179
“genç kız” s. 246	“...” s. 179
“bir terki-i mütederric ile” s. 246	“saniyeden saniyeye bir terakki ile” s. 179
“...” s. 253	“yatak odasında” s. 185
“hiss-i fevka’l beşere tebaiyeten kemâl-i sükûndem ve bir meşy-i muttarid ile.” s. 255	“...” s. 186
“sertâpa bir kisve-i” s. 256	“...” s. 187
“zalam-ı feza içinde kaybolan” s. 259	“...” s. 189
“reis-i ticaretgâh” s. 261	“...” s. 190
“levha-i zî-hayat gibi” s. 263	“...” s. 191

Nüshalardaki en ufak farklılıkların bile çok önemli olduğunu söylemiştik. Bu kısımda kelime grubu, cümle veya paragraf farklılıklarını incelemeye çalıştık. Bu farklılıklar genellikle eksiklik neticesinde ortaya çıkar ve bu eksikliklerin çok olduğu nüsha Hilmi

Kitabevi'dir. Bu alt başlık altında da yine seçili örnekler üzerinden oluşan farklılıkları göstermeye çalıştık.

Özgür Yayınları nüshasında “**kıllarını toplayarak**” kelime grubu, Hilmi Kitabevi nüshasında yoktur. Bu eksikliğin metin içinde boşluk yarattığı âşikardır. Bu gibi kelime grupları Özgür Yayınları nüshasından Hilmi Kitabevi nüshasına geçerken sık sık çıkarılır bu çıkarmalar da anlam daralmasına yol açar.

Özgür Yayınları nüshasında “**genç kız**” kelime grubu, Hilmi Kitabevi nüshasında yer almaz. Bu eksiklik her iki nüshada şu şekilde yer alır:

“**Genç kız**, sedirin üzerinde birbirine geçen dişlerinin arasından”

“Sedirin üzerinde birbirine geçen dişlerinin arasından”

Nüshalarda da görüldüğü gibi kelime grubunun atılmasıyla özne eksikliği ortaya çıkar ve paragrafta anlam kısırlığı görülür. Hilmi Kitabevi nüshasında “genç kız” kelime grubunun metne alınmadığı birçok örnekte görülür. Ayrıca sadece “genç kız” değil “genç adam” kelime grubunun da sadeleştirmeye alınmadığı görülür.

Özgür Yayınları nüshasında “**yed-i hilkatın şefiklerden, renklerden, çiçeklerden terkib etmiş olduğunu zannettiren**” kelime grubu, Hilmi Kitabevi nüshasında yer almaz. Hilmi Kitabevi nüshasında bu kısmın bulunmayışını bir nedene bağlamak güç olur.

Bu sefer ise tam tersi olarak Hilmi Kitabevi nüshasında “**yatak odasında**” kelime grubu, Özgür Yayınları nüshasında yer almaz. Kelime grubu, cümle ve paragraf atlamalarında serbest davranılan Hilmi Kitabevi nüshasında bu sefer fazladan bir kelime grubu karşımıza çıkar. Hem Tefrikaya hem de Özgür Yayınları nüshasına baktığımızda “yatak odasında” kelime grubunun olmadığını görürüz. Yazar burada hem tefrikada hem de Özgür Yayınları nüshasında fark edemediği bir anlam düşüklüğünü bu kelime grubuyla kapatır.

“*Ferdi anahtarları bırakmıştı.*” (Tefrika ve Özgür Yayınları)

“*Ferdi anahtarları **yatak odasında** bırakmıştı.*” (Hilmi Kitabevi)

Görüldüğü üzere kelime grubunun yokluğu cümlede anlamın değişmesine yol açar. Çalışmada genel olarak anlam eksikliğinin yaşandığı Hilmi Kitabevi nüshası bu sefer anlam eksikliğini kapatır.

Özgür Yayınları nüshasında “iş işlemediğine” kelime grubu, Hilmi Kitabevi nüshasında

“Meşgul olmadığını” kelime grubu şeklinde kullanıldığı görülür. Bu örnekte de yukarıdaki gibi Tefrika ve Özgür Yayınları nüshasında aynı olan kelime grubunun Hilmi Kitabevi nüshasında farklı bir kelime grubuna döndüğünü görürüz. Halit Ziya, sadeleştirme yaparken “iş işlemediğine” yerine “meşgul olmadığına” kelime grubunu tercih eder. Yazarın yaptığı bu değişikliğin doğru olduğu ve metne daha uygun olduğu görüşündeyiz.

Sonuç

Çalışmamızın ilk bölümünde tefrikadan kitaba geçişteki farklılıkları, bu farklılıklarda dönemin etkisi, yazarın tercihleri ve matbaa sırasındaki dikkatsizlikleri ortaya koymaya çalıştık. Nüshalarda oluşan farklılık ve eksiklikleri daha iyi kavrayabilmek için çeşitli alt başlıklar altında sınıflandırdık.

İkinci bölümde ise kitap halindeki nüsha ile sadeleştirilen nüshayı karşılaştırdık. Bu iki nüsha arasında 50 senelik bir fark bulunur. Bu fark, metnin diline doğrudan etki eder. Farklılıklar bize çok fazla malzeme çıkardı. Bu malzemeleri eleme yoluna gitmek yerine hepsini vermeye çalıştık. Bu da çalışmamızın kapsamını genişletti.

Birinci bölüm ile ikinci bölüm arasında yaptığımız karşılaştırmaları kıyaslarsak; ikinci bölümde çok daha fazla farklılığın olduğunu söylememiz gerekir. Bunda aradan geçen yıllar ve değişen dil yapısı önemli rol oynar. Her iki nüshada da yapılan değişikliklerin sahibi, eserin yaratıcısı olan Halit Ziya Uşaklıgil’dir. Amacımız bu değişikliklerin iyi veya kötü olduğunu ortaya koymak değil bu değişikliklerin nüshalar arasında nasıl bir farklılığa yol açtığını ortaya koymaktır.

Çalışmamıza başlamadan önce *Ferdi ve Şürekâsı* nüshaları arasındaki farklılıkların en önemli nedeninin dönemin siyasi yapısı sonucu oluşan sansürün olacağını düşünüyorduk. Lakin bu farklılıkların en önemli nedeninin değişen dil yapısı ve yazarın değişikliğe gitme arzusu olduğu kanaatine vardık. Bunların dışında bu farklılıklarda basım sırasında yapılan hataların da etkili olduğunu gördük.

Ferdi ve Şürekâsı romanı örneğinde de olduğu gibi üzerinden çok uzun yıllar geçerek Türk edebiyatının klasik romanları içinde yer alan metinlerin ilk nüshaları ile günümüze gelen nüshaları arasında çok büyük farkların olduğunu görürüz. *Ferdi ve Şürekâsı* romanının tefrikasında, kitap halinde basımında ve sadeleştirilmesinde yazarın bizzat kendisinin etkin

olması nüshalardaki farklılıkları anlaşılır kılar. Lakin edebiyatımızda bu tarz örnekler çok sınırlıdır. Yazarlarımızın bizzat ilgilenemediği eserlerde durum daha kötüdür. Artan yayınevlerinin sağlıksız aktarımları, neşirleri ve sadeleştirmeleri ile durum daha da karmaşık hale gelir. Yapılan bu tarz çalışmalar ile edebiyat eserlerindeki farklılıklar ortaya konulmuş ve eserlerin ne kadar orijinal olduğu sorusuna kısmen verilmiş olur.

Kaynakça

Devellioğlu, Ferit (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.

Hizmet, nr.524-578, 3 Şubat-24 Ağustos 1892.

Huyugüzel, Ömer Faruk (2004). Halit Ziya Uşaklıgil (Hayatı, Eserleri, Eserlerinden Seçmeler), İstanbul: MEB.

Uşaklıgil, Halid Ziya (1945). *Ferdi ve Şürekâsı*, İstanbul: Hilmi Kitabevi.

Uşaklıgil, Halid Ziya (2016). *Ferdi ve Şürekâsı*, İstanbul: Özgür Yayınları.

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts

Türk, Emine Bilgehan (2017). Kendi Kaleminden Halit Ziya'nın Yazma Serüveni, *Türkiyat Atatürk Üniversitesi Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 59, s. 229-239.